บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ โดยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ผลงานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้ทำการศึกษาไว้ โดยกำหนดแนวทางการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ
    1.1 ความหมายของรูปแบบ
    1.2 องค์ประกอบของรูปแบบ
2. ความหมายและหลักการบริหารจัดการชั้นเรียน
    2.1 ความหมายการบริหารจัดการชั้นเรียน
        2.1.1 ความหมายการบริหารจัดการชั้นเรียน
        2.1.2 ความหมายการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่
    2.2 แนวคิดและหลักการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่
    2.3 องค์ประกอบกระบวนการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่
        2.3.1 การกำหนดระเบียบปฏิบัติในชั้นเรียน
        2.3.2 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
        2.3.3 การสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน
        2.3.4 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
        2.3.5 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ
        2.3.6 การออกแบบการเรียนรู้และนวัตกรรมการจัดห้องเรียน
3. บริบทโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. การวิจัยและพัฒนา
5. การจัดสนทนากลุ่มย่อย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอในประเด็นความหมายของรูปแบบองค์ประกอบของรูปแบบมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบเป็นแนวทางสำหรับการทำงานซึ่งมีความหมายแตกต่างกันออกไปได้มีนักการศึกษาหลายคนให้ความหมายไว้ดังนี้

Smith and others (1961, pp.461 – 462) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบ หมายถึง รูปแบบของจริงที่เป็นแบบอย่างและแบบจำลองที่เหมือนของจริงทุกอย่างแต่มีขนาดเล็กลงหรือใหญ่ขึ้นกว่าปกติ

Keeves (1988, p.559) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบ หมายถึงสิ่งที่แสดงโครงสร้างของความเกี่ยวข้องระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกันเพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะนอกจากนั้นยังได้กล่าวว่ารูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ควรจะมีข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการคือ

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันแบบรวมๆ (Associative Relationship)

2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกตซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบบนพื้นฐานของข้อมูลได้

3. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

ทิศนา แขมมณี และคนอื่นๆ (2547, หน้า 101) ได้ให้ความหมายของรูปแบบสำหรับการวิจัยและพัฒนาว่าหมายถึงการนำแบบแผนในการดำเนินงานเพื่อให้

ดุษฎีนิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบซึ่งจะประกอบไปด้วยหลักการ/แนวคิดและกระบวนการที่ได้รับการพัฒนามาอย่างเป็นระบบที่สามารถทดสอบได้ว่าปฏิบัติได้จริงและมีประสิทธิผลในการช่วยให้การปฏิบัติเกิดผลตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบนั้น

สมาน อัศวภูมิ (2550, หน้า 5) ได้รวบรวมความหมายโดยสรุปว่า รูปแบบ (Model) หมายถึงแบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วน (Simplified Form) ของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบพัฒนาขึ้นมาเพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์

คัมภีร์ สุดแท้ (2553, หน้า 13) สรุปว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญๆ ของเรื่องให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

โดยสรุป รูปแบบ หมายถึง แบบแผนกระบวนการที่ได้รับการพัฒนามาอย่างเป็นระบบสามารถทดสอบได้ว่าปฏิบัติได้จริงและมีประสิทธิผลตามแผนที่วางไว้

1.2 องค์ประกอบของรูปแบบ

Brown and Moberg (1980 pp.16 – 17) นั้นได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (Systems Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) และองค์ประกอบตามรูปแบบของ Brown และ Moberg ประกอบด้วย

1. สภาพแวดล้อม (Environment)
2. เทคโนโลยี (Technology)
3. โครงสร้าง (Structure)
4. กระบวนการจัดการ (Management Process) และการตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)

ส่วนแนวคิดของ Bush (1986, p.19) กล่าวไว้ว่าองค์ประกอบหลักของรูปแบบใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณารูปแบบองค์กรทางการศึกษา 4 ประการได้แก่

1. เป้าหมาย
2. โครงสร้างองค์กร
3. สภาพแวดล้อม
4. ภาวะผู้นำ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ธีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 12 อ้างถึงใน ธีรศักดิ์ ปทุมราษฎร์, 2556 หน้า 17) กล่าวว่ารูปแบบมีองค์ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบคือ

1. หลักการของรูปแบบ
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
3. ระบบและกลไกของรูปแบบ
4. วิธีดำเนินการของรูปแบบ
5. แนวทางการประเมินผลรูปแบบ
6. เงื่อนไขของรูปแบบ

สรุปว่าการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไร จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไร นั้นขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่ศึกษาหรือออกแบบแนวคิดทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้นๆ เป็นหลัก

2. ความหมายและหลักการบริหารจัดการชั้นเรียน

2.1 ความหมายการบริหารจัดการชั้นเรียน

การบริหารจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) เป็นคำที่แพร่หลายในต่างประเทศ หากแต่เป็นคำที่ใหม่สำหรับคนไทยและวงการศึกษาไทย การพูดถึงความหมายของการจัดการห้องเรียน มักมีการพูดถึงในขอบเขตที่จำกัด เช่นการจัดสภาพของห้องเรียนที่ส่วนใหญ่เข้าใจกันว่าเป็นการจัดตกแต่งห้องเรียนทางวัตถุหรือทางกายภาพให้มีบรรยากาศน่าเรียน การควบคุมห้องเรียน การดูแลห้องเรียน หรือการจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนเป็นต้น แท้จริงแล้วในการจัดการห้องเรียนยังมีความหมายขอบข่ายหลักการวิธีการและทักษะสำคัญๆ มากมายโดยมีผู้ให้ความหมายของบริหารจัดการชั้นเรียน (Classroom Management) ไว้ดังนี้

Gilpatrick (2010 p.15) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการบริหารจัดการชั้นเรียนคือความรับผิดชอบของครูแต่ละคนภายในชั้นเรียนทั้งด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพและการมีปฏิสัมพันธ์ทั้งครูและนักเรียนกฎระเบียบนโยบายและผลผลิตวัสดุอุปกรณ์ความรื่นรมย์ทางอารมณ์และทรัพยากรอื่นๆ ที่มีความสำคัญในชั้นเรียน

Everton และ Weinstein (2006 p.15) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารจัดการชั้นเรียนเป็นการกระทำของครูที่สร้างสรรค์สภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และด้านอารมณ์ – สังคมโดยมีวัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการชั้นเรียน 2 ประการคือการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อดึงดูดให้นักเรียนสนใจในการเรียนการสอนและอีกประการคือเพื่อส่งเสริมด้านสังคมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนให้สูงขึ้น

Brophy (1996 p.5) กล่าวถึงการจัดการชั้นเรียนว่าหมายถึงการที่ครูสร้างและคงสภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ประสบผลสำเร็จทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพ (physical environment) การสร้างกฎระเบียบและการดำเนินการที่ทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจอย่างต่อเนื่องรวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการในชั้นเรียน

Kauchak และ Eggen (1998 p.486) ให้คำจำกัดความว่าการบริหารการจัดชั้นเรียน หมายถึง พฤติกรรมของครูในการดำเนินกิจกรรม ที่กำหนดขึ้นเพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้ของเด็ก การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวประกอบด้วย การจัดระเบียบห้องเรียนการสร้างกฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติในห้องเรียน วิธีการตอบสนองของครูต่อพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กวิธีดำเนินการสอนตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน โดยเป้าหมายของการบริหารจัดการ (Management Goals) มี 2 ประการสำคัญคือ

1. รังสรรค์สิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่จะส่งเสริมให้การเรียนรู้มีความเป็นไปได้มากที่สุดและครูจะสามารถสะท้อนการปฏิบัติงานของตนเองด้วยการถามตนเองสม่ำเสมอว่าระบบการบริหารจัดการเอื้ออำนวยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างไรเพียงใด

2. พัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพในการจัดการและนำตนเองให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองดังนั้นการบริหารจัดการชั้นเรียนจึงเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจด้วยตนเองประเมินตนเองและควบคุมดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสมตามวัย

Colville – Hall (2004 p.114) ได้ให้ความหมายของการจัดการชั้นเรียนไว้ว่าเป็นพฤติกรรมการสอนที่ครูสร้างและคงสภาพเงื่อนไขของการเรียนรู้เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลขึ้นในชั้นเรียนซึ่งถือเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้การจัดการชั้นเรียนที่มีคุณภาพนั้นต้องเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและคงสภาพเช่นนี้ไปเรื่อยๆ โดยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้การให้ผลย้อนกลับและการจัดการเกี่ยวกับการทำงานของนักเรียนความพยายามของครูที่มีประสิทธิภาพนั้นหมายรวมถึงการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ที่ครูเป็นผู้ดำเนินการเชิงรุก (proactive) มีความรับผิดชอบ (responsive) และเป็นผู้สนับสนุน (supportive)

Burden (1995 p.3) ให้คำจำกัดความของการจัดการชั้นเรียนไว้ว่า เป็นยุทธศาสตร์และการปฏิบัติที่ครูใช้เพื่อคงสภาพความเป็นระเบียบเรียบร้อยในห้องเรียน

Wolfgang and Glickman (1986 p.3) ได้กล่าวถึงการจัดการในชั้นเรียนว่า คือการเตรียมการและการปฏิบัติอันสำคัญที่มีต่อสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนและเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

Carla (2008 p.1) ได้ให้ความหมายของกลยุทธ์การบริหารจัดการชั้นเรียนว่าหมายถึงวิธีการที่ครูใช้เพื่อทำให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างกระตือรือร้นการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จของนักเรียนโดยส่วนรวม

Wong and Wong (1998 p.3) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารจัดการชั้นเรียนจะประกอบด้วยทุกสิ่งทุกอย่างที่ครูใช้จัดการกับนักเรียนเช่นการจัดพื้นที่ว่างในชั้นเรียนการจัดการเรื่องเวลาและวัสดุอุปกรณ์ในการชั้นเรียน

อุทุมพร พรายอินทร์ (2542, หน้า 26) ได้สรุปว่าการบริหารจัดการชั้นเรียนหมายถึงภาระหน้าที่ที่ครูต้องปฏิบัติเช่นการจัดวางวัสดุอุปกรณ์การวางแผนการใช้เวลาหรือการจัดตารางเวลาอย่างเหมาะสมซึ่งจะเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นสมมติฐานของครูเกี่ยวกับวิธีเรียนของนักเรียนและบทบาทของครูนอกจากนี้การจัดการห้องเรียนยังหมายถึง การจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนให้ได้ใช้พลังงานไปในการเรียนรู้แทนการไปทำกิจกรรมที่ไม่มีประโยชน์ซึ่งเป้าหมายของการจัดการห้องเรียนจะไม่ใช่แค่การปรับพฤติกรรมเฉพาะอย่างเท่านั้นแต่เป็นการจัดเตรียมและดำรงสภาพห้องเรียนโดยนักเรียนให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

สุรางค์ โค้วตระกูล (2544, หน้า 436) ได้อธิบายความหมายของการจัดการห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพว่า หมายถึง การสร้างและการรักษาสิ่งแวดล้อมของห้องเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนหรือหมายถึงกิจกรรมทุกอย่างที่ครูทำเพื่อจะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

เปรื่อง กิจรัตน์ภร (2545, หน้า 43) การจัดการห้องเรียน คือการจัดโครงสร้างชั้นเรียน การจัดวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และบรรยากาศโดยรวม

ปัตตานี ลัย มหาวิทยาลัยอิสลามยะ

เหมาะสมกับการเรียนรู้เพื่อเอื้อประโยชน์สูงสุดต่อการเรียน รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เชิงร่วมมือ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับผู้สอนและเพื่อนได้อย่างเหมาะสม

ประสาท อิศรปรีดา (2549, หน้า 337) ได้กล่าวว่าการจัดการห้องเรียน หมายถึง พฤติกรรมของครูในการดำเนินกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้ของเด็กการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวประกอบด้วยการจัดรูประเบียบห้องเรียนการสร้างกฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติในห้องเรียนสำหรับเด็กวิธีการตอบสนองของครูต่อพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กวิธีการดำเนินการสอนตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่ติดต่อการเรียนรู้ในห้องเรียน

สมบัติ ตาปัญญา (2549, หน้า 59) ได้ให้ความหมายของการจัดการชั้นเรียนไว้ว่าการสร้างสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการจัดการพฤติกรรมและกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดี

วัชรี วรรณไชยแสนทา (2550, หน้า 44) ได้ให้ความหมายการบริหารจัดการชั้นเรียนว่า หมายถึง วิธีการในการจัดการพฤติกรรมของเด็กและรวมถึงภาระหน้าที่ที่สามารถทำได้ในการดูแลชั้นเรียนการสร้างบรรยากาศในการเรียนที่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพสูงสนับสนุนส่งเสริมให้เด็กเกิดความพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน

ศศิธร ขันติธรางกูร (2551, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียนว่า มีความหมายกว้างนับตั้งแต่การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียนการจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนการสร้างวินัยในชั้นเรียนตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและการพัฒนาทักษะการสอนของครูให้สามารถกระตุ้นพร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจในการเรียนเพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กุญชรี ค้าขาย (2551, หน้า 4) ได้อธิบายความหมายของการจัดการชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการกระทำและการตัดสินใจใดๆ ในอันที่จะอำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวกและปราศจากพฤติกรรมที่จะรบกวนกระบวนการเรียนรู้

ฆนัท ธาตุทอง (2552, หน้า 5) ได้สรุปว่าการจัดการห้องเรียน (Classroom Management) หมายถึงการตัดสินใจของผู้สอนในการดำเนินงานใดๆ ก็ตาม

ปัตตานี มหาวิทยาลัย ราชภัฏสงขลา

ที่เป็นการอำนวยความสะดวกและการควบคุมพฤติกรรมเพื่อให้ผู้เรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของครูผู้สอนในขณะนั้นได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2557, หน้า 6) ได้สรุปว่าการจัดการห้องเรียน หมายถึงการดำเนินการของครูในการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในเชิงกายภาพและจิตวิทยา เพื่อสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับผู้สอนและเพื่อนอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่าการบริหารจัดการชั้นเรียน หมายถึงกระบวนการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนการจัดการเรียนการสอนของครูที่กระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนตลอดทั้งการควบคุมกำกับดูแลชั้นเรียนเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างราบรื่นส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพตามที่กำหนด

2.1.1 ความหมายการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่

การบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ได้รับความนิยมในยุคปัจจุบัน ถือว่าจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน (ปี ค.ศ.2000) ประสบความสำเร็จสามารถเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนการจัดการเรียน การสอนของครูที่กระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียน ตลอดทั้งการควบคุมกำกับดูแลชั้นเรียนเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างราบรื่น ส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพตามที่กำหนด มีองค์ประกอบ ได้แก่

2.1.1.1 การกำหนดระเบียบปฏิบัติในชั้นเรียน หมายถึง การที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีการกำกับดูแลการปฏิบัติของผู้เรียนให้เป็นไปตามข้อตกลงการปรับพฤติกรรมผู้เรียนให้เรียนร่วมกันได้อย่างราบรื่น โดยดำเนินการตามตัวบ่งชี้ที่กำหนด ได้แก่ การกำหนดความคาดหวังในตัวผู้เรียน การร่วมกันสร้างกฎระเบียบ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ การปรับปรุงทบทวนกฎระเบียบ การยอมรับกฎระเบียบ การสอนกฎระเบียบและการกำหนดบทลงโทษและให้รางวัล

2.1.1.2 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง

กระบวนการให้ความรู้ผู้เรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นแกนกลางในการพัฒนาโดยดำเนินการตามตัวบ่งชี้ที่กำหนด ได้แก่ การวางแผนการเตรียมความพร้อม การออกแบบการเรียนรู้การใช้เทคนิควิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การกระตุ้นเสริมแรง การมีส่วนร่วมของนักเรียน การใช้สื่อและการประเมินผลตามสภาพจริง และมุ่งเน้นวิธีการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในสังคมแห่งการสื่อสาร โดยใช้วิธีการสอนแนวใหม่ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน คือ PBL, จิตวิทยาเชิงบวก

2.1.1.3 การสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน หมายถึงการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน ส่งเสริมให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ราบรื่น และผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ บรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการสอน

2.1.1.4 การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง กระบวนการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้มีความยืดหยุ่นเอื้อต่อการเรียนเรียนรู้เป็นไปตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดได้แก่สภาพบรรยากาศในชั้นเรียน การจัดแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียน แสงสีเสียงในชั้นเรียน การใช้พื้นที่ในชั้นเรียน การจัดที่นั่งนักเรียน การใช้และการจัดเก็บอุปกรณ์เครื่องใช้ในชั้นเรียน กระบวนการส่งเสริมพัฒนาเพื่อเป็นการเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอนของครู และการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.1.1.5 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ หมายถึง การจัดการกับงานประจำในชั้นเรียนที่ไม่ใช่งานสอน ได้แก่ การสำรวจข้อมูลสารสนเทศ การศึกษาและใช้ข้อมูลสารสนเทศ การประมวลผลข้อมูลสารสนเทศ การตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศเพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอน การจัดทำข้อมูลสารสนเทศชั้นเรียนเป็นการจำแนกข้อมูลที่จำเป็นและเอกสารประจำชั้นเรียน จัดทำระบบข้อมูลและเอกสารประจำชั้นเรียน

2.1.1.6 การออกแบบการเรียนรู้และนวัตกรรมการจัดห้องเรียน หมายถึง การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยจะยังคงมีเนื้อหาเหมือนกันและมีคุณภาพที่เท่าเทียมกันผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน ในอนาคตสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะเป็นแหล่งรวมความรู้จำนวนมหาศาล ผู้เรียนจึงมีช่องทางและวิธีการเรียนรู้ให้เลือกอย่างหลากหลาย นวัตกรรมการจัดห้องเรียนในอนาคตมี ดังนี้

1) ห้องเรียนเสมือน (Virtual classroom) หมายถึง การจัด

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบของ Software โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เขียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยสามารถเลือกเวลาและสถานที่ที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์

2) ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic classroom) หมายถึง ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์หรือห้องเรียนอัจฉริยะ (Electronic classroom) คือ ห้องเรียนที่จัดทำขึ้น เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่มีสื่อประกอบการเรียนการสอนที่หลากหลายมีอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ที่ทันสมัยประจำห้อง ไม่ว่าจะเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องโปรเจคเตอร์ช่วยสอน (Virsul presentation) ตลอดจนอุปกรณ์เครื่องเล่น DVD ที่เป็นสื่อการเรียนการสอนแทนการใช้กระดานดำ รูปแบบการสอนที่เน้นการใช้สื่อเทคโนโลยีและสื่ออิเลคทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ตการสอนแบบ Online ตลอดจนการใช้ระบบ Electronic classroom ในการควบคุมกระบวนการเรียนการสอนหรือการนำเสนอบทเรียนแบบฝึกต่างๆ

3) ห้องเรียนกลับทาง (Flipped classroom) หมายถึงการที่ครูทำวิดีโอสอนวิชาไปแขวนไว้บนอินเทอร์เน็ต ให้นักเรียนได้เรียนรู้เองช่วยให้นักเรียนไม่จำเป็นต้องใช้เวลาที่โรงเรียนในการเรียนเนื้อวิชา แต่ใช้เวลาให้เกิดคุณค่าต่อตนเองมากกว่านั้นคือเรียนวิชาที่บ้านทำการบ้านที่โรงเรียนหรือรับการถ่ายทอดความรู้ที่บ้านแล้วมาสร้างความรู้ต่อยอดจากวิชาที่รับถ่ายทอดมาที่โรงเรียน ไม่ใช่นักเรียนเท่านั้นที่เรียนรู้กลับทางครูก็สอนกลับทางด้วยคือ แทนที่จะสอนวิชาหน้าชั้นเรียนกลับสอนหน้ากล้องวิดีทัศน์แล้วใช้เวลาเรียนที่โรงเรียนของศิษย์ทำหน้าที่ครูฝึก (Coach) ให้นักเรียนฝึกแปลงวิชาหรือประยุกต์ใช้วิชา ซึ่งในกระบวนการนั้นนักเรียนต้องสร้างความรู้ความเข้าใจของตนขึ้นมาในสมองและในหัวใจก่อนจะประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจกรรมหรือโจทย์แบบฝึกหัดเป็นการฝึกฝนเรียนรู้ที่แท้จริง

2.2 แนวคิดและหลักการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่

การจัดการห้องเรียนแนวใหม่ที่มีประสิทธิภาพเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสอนสำหรับครูและเอื้อต่อการเรียนและการมีพฤติกรรมที่ดีสำหรับนักเรียนทุกคนการจัดการห้องเรียนที่ไม่มีประสิทธิภาพมักจะทำให้เกิดความวุ่นวายสับสนนักเรียนไม่ทราบว่าครูคาดหวังอะไรจากเขาไม่เข้าใจว่าจะวางตัวอย่างไรหรือตอบสนองครูอย่างไรไม่รู้ขอบเขตและไม่รู้ว่าหากประพฤติไม่ดีแล้วจะมีผลอะไรติดตามมาการจัดการห้องเรียนที่

มีประสิทธิภาพเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดและยากที่สุดที่ครูจะต้องพัฒนาขึ้นมาให้ได้ แม้กระทั่งครูที่มีประสบการณ์หลายปีบางครั้งก็จะพบกับนักเรียนบางคนหรือทั้งห้องที่ท้าทายวิธีการที่เคยใช้ได้ผลมาหลายปีแล้ว และทำให้ต้องหาวิธีการใหม่ๆ ในการจัดการกับสถานการณ์ในห้องเรียนและเพราะห้องเรียนเป็นสถานที่ ซึ่งนักเรียนมารวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อเรียนรู้การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบจึงเป็นทักษะที่สำคัญในการอยู่รอดของครูที่จะต้องทำให้สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของนักเรียนทุกคน อยู่ในระดับที่ดีที่สุด (สมบัติตาปัญญา, 2549 หน้า 59 – 60 อ้างถึงใน กาญจนา วิเศษรินทอง, 2555 หน้า 45 – 49) ดังนั้นครูและผู้เกี่ยวข้องควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการในการจัดการชั้นเรียนซึ่งมีนักการศึกษาได้นำเสนอไว้ดังนี้

Cole and Chan (1994 pp. 318 – 330) ได้เสนอแนวคิดหลักการจัดชั้นเรียนไว้โดยจัดหลักการไว้เป็น 4 กลุ่มดังนี้

1. เจตคติของครูที่มีต่อการจัดชั้นเรียนซึ่งมีหลักการสำคัญประกอบด้วย

1.1 สร้างเจตคติให้นักเรียนรู้สึกว่าครูเป็นเพื่อน

1.2 ให้สิ่งที่ดีแก่นักเรียนถึงแม้บางครั้งเขามีปัญหาทางวินัย

1.3 ให้นักเรียนได้พบแต่สิ่งที่ดีไม่ใช่สิ่งไร้สาระ

2. การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ดีในชั้นเรียน

2.1 การประยุกต์การปฏิบัติการการจัดชั้นเรียนให้เน้นการป้องกันมากกว่าการควบคุม

2.2 สร้างความปรารถนาดีในชั้นเรียนโดยเอาใจใส่กับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

2.3 หลีกเลี่ยงการเอาใจใส่นักเรียนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ

2.4 จัดโปรแกรมต่างๆ ของชั้นเรียนที่ไม่ทำให้เกิดการแตกแยกหรือทำให้ชักช้าไม่ตรงเวลา

2.5 กระบวนการจัดการที่สร้างขึ้นอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลผูกมัดที่ให้นักเรียนปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน

3. การจัดกิจวัตรประจำวันและกฎชั้นเรียนมีหลักการที่สำคัญดังนี้

3.1 จุดหมายของการบังคับให้นักเรียนปฏิบัติจะต้องสามารถปฏิบัติได้จริงมีความสมเหตุสมผลและมีความมั่นคง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

3.2 จัดการสร้างงานกิจวัตรประจำวันก่อนเริ่มเรียนในแต่ละปี การศึกษา

3.3 ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดงานกิจวัตรประจำวันและกฎชั้นเรียน

3.4 อธิบายให้นักเรียนทราบถึงเหตุผลของความจำเป็นของกิจวัตรประจำวันและกฎของชั้นเรียนที่กำหนดขึ้น

3.5 กำหนดกฎที่เป็นไปได้เพียง 2 – 3 ข้อและมั่นใจได้ว่าทุกคนเข้าใจ

3.6 ให้การเสริมแรงทางบวกแก่นักเรียนแต่ละคน

3.7 เสริมแรงกลุ่มชั้นเรียนเมื่อกลุ่มคล้อยตามปฏิบัติงานกิจวัตรประจำวันและกฎของโรงเรียนและชั้นเรียน

4. การจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมสิ่งสำคัญครูต้องมีเจตคติที่ดีต่อการจัดชั้นเรียนและหลีกเลี่ยงการทำโทษดังนั้นควรยึดหลักการจัดการที่สำคัญดังนี้

4.1 เมื่อคิดถึงเรื่องที่เกี่ยวกับวินัยของนักเรียนให้เน้นไปที่พฤติกรรมที่ไม่สามารถยอมรับได้

4.2 อธิบายลักษณะที่ไม่ดีของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

4.3 การทำเป็นไม่สนใจของพฤติกรรมการเรียกร้องความสนใจที่ไม่สำคัญของนักเรียน

4.4 ไม่สามารถปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยการลงโทษ

4.5 ไม่ควรลดเกียรติหัวเราะเยาะหรือเย้ยหยันนักเรียน

4.6 หลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์นักเรียน

4.7 ไม่ใช้คำที่บ่งบอกถึงความเสื่อมหรือความล้มเหลวเมื่อมีปัญหาทางวินัยเกิดขึ้น

4.8 พยายามจัดการพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่รุนแรงโดยประชุมปรึกษาหารือหรือให้คำปรึกษาเป็นการส่วนตัว

4.9 ขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญถ้าไม่สามารถจัดการได้ตามวิธีการปกติ

4.10 ร่วมมือกับผู้บริหารผู้ปกครองและให้คำปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

นอกจากนี้ Levin and Nolan (2004 p.1) ยังได้กล่าวถึงหลักการจัดการห้องเรียนไว้อีกว่า

1. พฤติกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนของครูเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการจัดการห้องเรียน

2. ครูเป็นอาชีพที่มีความรับผิดชอบในบทบาทการเป็นผู้นำในการสั่งสอน ซึ่งเกี่ยวข้องกับเทคนิควิธีการในงานด้านพฤติกรรมของนักเรียนอย่างมาก

3. ครูจะต้องมีการพัฒนาความคิดอย่างชัดเจนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการสอนและระเบียบวินัยปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้นักเรียนประพฤติในสิ่งที่พวกเขาต้องประพฤติความคาดหวังส่วนบุคคลสำหรับพฤติกรรมของนักเรียนและระบบการวางแผนในการจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมซึ่งมีอยู่ในห้องเรียนโดยงานด้านพฤติกรรมนักเรียนเป็นงานที่มีอัตราส่วนที่สูงในห้องเรียน

4. ควรคำนึงถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมของนักเรียนก่อนจะมีการวางแผนเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการห้องเรียน

Good และ Brophy (2000 p.15) กล่าวว่าในการจัดการชั้นเรียนควรมีหลักการทั่วไปดังนี้

1. เด็กพอใจที่จะทำตามข้อตกลงซึ่งเขามีความเข้าใจและยอมรับ

2. การจัดการในชั้นเรียนควรจะเป็นวิธีการที่มองด้วยสายตายาวไกลที่เด็กใช้เวลาในการทำผลงานมากกว่าที่จะมองภาพโดยเน้นการควบคุมการประพฤติผิด

3. เป้าหมายของครูคือการพัฒนาให้เด็กควบคุมตนเองไม่เพียงแต่ครูพยายามที่จะควบคุมเขา

4. ปัญหาวินัยคือปัญหาระยะสั้นเมื่อเด็กผูกพันกับกฎเกณฑ์ในการทำงานอย่างมีความหมายด้วยสื่อและอุปกรณ์ที่เขามีความถนัดและสนใจ

หลักการจัดการห้องเรียนที่ดีควรยึดหลักการ ดังนี้ (ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์, 2557 หน้า 7 อ้างถึงใน ปราณีสาระจิตต์, 2557 หน้า 2, อาภรณ์ใจเที่ยง, 2546 หน้า 239 – 2540, สุพิน บุญชูวงศ์, 2544 หน้า 128 – 129)

1. การจัดห้องเรียนควรยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมห้องเรียนควรเป็นห้องใหญ่หรือกว้างเพื่อสะดวกในการโยกย้ายโต๊ะเก้าอี้ปรับการจัดรูปแบบต่างๆ ผู้เรียนสามารถเคลื่อนไหวเคลื่อนที่ได้สามารถจัดหรือดัดแปลงชั้นเรียนให้มีลักษณะเอื้ออำนวยต่อ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

การสอนและกิจกรรมประเภทต่างๆ ได้เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน

2. การจัดห้องเรียนควรสร้างเสริมความรู้ทุกด้านโดยจัดอุปกรณ์ที่จะใช้ในการทำกิจกรรมหรือฝึกทักษะต่างๆ เช่นมุมหนังสืออ่านประกอบที่น่าสนใจป้ายนิเทศ รูปภาพผลงานของผู้เรียนและสื่อการสอนบางประเภท เพื่อผู้เรียนจะได้ค้นคว้าและใช้ประโยชน์ในการทำกิจกรรมสนับสนุนการเรียนรู้

3. การจัดห้องเรียนควรคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น ชั้นเรียนควรมีสีสันที่น่าดูสบายตา มีอากาศถ่ายเทได้ดี แสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวนอากาศไม่เป็นพิษ ไม่ร้อนจนเกินไป เพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านร่างกาย สติปัญญาอารมณ์และสังคมของผู้เรียน

4. การจัดห้องเรียนควรเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีงามวินัยในการดูแลตนเองและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ชั้นเรียนจะน่าอยู่ก็ตรงที่นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดถูกสุขลักษณะเป็นระเบียบเรียบร้อย มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับครู

5. การจัดห้องเรียนควรสร้างเสริมประชาธิปไตยโดยอาจจัดได้ ดังนี้

5.1 จัดให้นักเรียนเข้ากลุ่มทำงานโดยให้มีการหมุนเวียนกลุ่มกันไปเพื่อให้ได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

5.2 จัดที่นั่งของนักเรียนให้สลับที่กันเสมอเพื่อให้ทุกคนได้มีสิทธิที่จะนั่งในจุดต่างๆ ของห้องเรียน

6. การจัดห้องเรียนควรเอื้อต่อหลักสูตรปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น การจัดการห้องเรียนที่ดี จึงไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียนสี่เหลี่ยมที่กำหนดให้เท่านั้น แต่ยังมีแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ นอกห้องเรียนที่นักเรียนมีความต้องการและสนใจอีกทั้งควรมีการเปลี่ยนแปลงป้ายนิเทศ รูปภาพผลงานของผู้เรียน และสื่อการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ

วีณา นนทพันธาวาทย์ (2551, หน้า 9 – 10 อ้างถึงใน กาญจนา วิเศษรินทอง, 2555 หน้า 49) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. การบริหารจัดการชั้นเรียนและการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การบริหารจัดการชั้นเรียนไม่ใช่จุดหมายปลายทางแต่เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของบทบาทความเป็นผู้นำของครู การบริหารจัดการชั้นเรียนไม่สามารถแยก

ปณิธานมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

จากหน้าที่การสอนเมื่อการวางแผนการสอนก็คือการที่ครูกำลังวางแผนการบริหารจัดการชั้นเรียนให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

2. เป็นไปไม่ได้ที่จะแยกการบริหารจัดการชั้นเรียนกับการทำหน้าที่การจัดการเรียนการสอนรูปแบบการสอน หรือกลยุทธ์ที่ครูเลือกใช้ แต่ละรูปแบบก็มีระบบการบริหารจัดการของมันเองและมีภารกิจเฉพาะของรูปแบบหรือกลยุทธ์นั้นๆ ที่จะอิทธิพลต่อพฤติกรรมทั้งของครูและนักเรียน เช่น ถ้าครูจะบรรยายก็จำเป็นที่นักเรียนจะต้องมีความตั้งใจฟังถ้าจะให้นักเรียนทำงานกลุ่มวิธีการก็จะแตกต่างจากการทำงานโดยลำพังของแต่ละคนอย่างน้อยที่สุดก็คือ การนั่ง ดังนั้น ภารกิจการสอนจึงเกี่ยวข้องทั้งปัญหาการจัดลำดับวิธีการสอนปัญหาของการจัดการในชั้นเรียน ปัญหาการจัดการนักเรียนให้ปฏิบัติตามกิจกรรมครูที่วางแผนการบริหารจัดการชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสม ทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนและภารกิจ ก็คือการที่ครูใช้การตัดสินใจอย่างฉลาดทั้งเวลา บรรยากาศทางกายภาพและจิตวิทยา ซึ่งจะทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้และลดปัญหาด้านวินัยของนักเรียน

3. การบริหารชั้นเรียนเป็นความท้าทายของการเป็นครูมืออาชีพ ความสามารถของครูในการแสดงภาวะผู้นำ ด้วยการที่สามารถจะบริหารการจัดชั้นเรียนทั้งด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การบริหารจัดการบรรยากาศในห้องเรียนการดูแลพฤติกรรมด้านวินัยให้เกิดการร่วมมือในการเรียนจนเกิดการเรียนรู้ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

ศศิธร ชันติธรางกูร (2551, หน้า 2 – 3 อ้างถึงใน กาญจนา วิเศษรินทอง, 2555 หน้า 49 – 50) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการชั้นเรียนมีแนวคิดและความสำคัญหลายประการคือ

1. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้ หรือเกิดได้น้อยถ้ามีสิ่งรบกวนในชั้นเรียนอยู่ตลอดเวลาด้วยปัญหาทางด้านพฤติกรรมของนักเรียน

2. นักเรียนที่อยู่ในชั้นเรียนที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนมีเสียงดัง และสิ่งรบกวนหรือการจัดที่นั่งไม่เหมาะสมอาจเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาทางวินัย นำไปสู่การแสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวหรือทำให้นักเรียนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

3. การกำหนดคุณลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนไว้ล่วงหน้าจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดการชั้นเรียนเพราะจะทำให้นักเรียนมีแนวทาง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองโดยไม่แสดงอาการหรือพฤติกรรมที่จะเป็นการรบกวนการเรียนของผู้อื่น

4. ชั้นเรียนที่มีการจัดการกับพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมจะทำให้ครูสามารถดำเนินการสอนได้อย่างเต็มที่โดยไม่เสียเวลากับการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียน

5. การบริหารจัดการชั้นเรียนให้นักเรียนมีวินัยในการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันด้วยความเอื้ออาทร โดยคำนึงถึงกฎระเบียบของชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากจะยังประโยชน์ต่อการเรียนรู้แล้วยังมีผลในระยะยาว คือ เป็นการปลูกฝังลักษณะนิสัยเพื่อการเป็นพลเมืองดีในอนาคตอีกด้วย

ฆนัท ธาตุทอง (2552, หน้า 79 – 86) ได้กล่าวว่า ในการจัดการชั้นเรียนคุณครูต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีหลักการดังต่อไปนี้

1. ครูคือความหวังสุดท้ายที่ดีที่สุดครูเป็นผู้มีอำนาจเพียงผู้เดียวในห้องแม้จะมากหรือน้อยก็ต้องใช้อย่างชาญฉลาดด้วยการใช้ภาวะผู้นำกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนักเรียนอยู่ในสภาวะที่ต้องการแบบอย่างเป็นแบบอย่างที่แตกต่างไปจากพวกเขาเห็นนอกห้องเรียนดังนั้น การปฏิบัติของครูจึงมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของนักเรียน

2. การสอนข้อตกลงพื้นฐานข้อกำหนดและมารยาท

3. จัดห้องเรียนให้ปลอดภัยและมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ซึ่งจะมีองค์ประกอบอยู่ 3 มิติคือ

3.1 มิติด้านกายภาพเน้นการจัดห้องเรียนให้ปลอดภัยและมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนแบบสร้างเสริม

3.2 มิติด้านการเรียนการสอนกล่าวถึงวิธีการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

3.3 มิติด้านการจัดการจะตรวจสอบงานประจำที่มิใช่การสอนและกระบวนการพื้นฐานที่จะช่วยจัดการให้ห้องเรียนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

4. การจัดการห้องเรียนประสบความสำเร็จต้องมีการวางแผนเตรียมการและการไตร่ตรองอย่างเป็นระบบ

5. มีการเตรียมห้องเรียนเกี่ยวกับการจัดสภาพห้องเรียนการสอนและหน้าที่ด้านการจัดการของครูโดยในการจัดสภาพแวดล้อมจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

5.1 ความสะอาดความปลอดภัย

5.2 ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น

5.3 ความสะดวกในการทำกิจกรรม

5.4 ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม สนามเด็กเล่น เป็นต้น

5.5 ความเพียงพอเหมาะสมในเรื่อง ขนาด น้ำหนัก จำนวน สีของสื่อและเครื่องเล่น

5.6 บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่นและมุมประสบการณ์ต่างๆ

6. ครูต้องฝึกไตร่ตรองเพื่อพัฒนาการสอน คือ การคิดอย่างเป็นระบบถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องเรียน การเข้าใจนักเรียน มีส่วนในการจัดห้องเรียน จัดพฤติกรรมในการเรียน การยกย่องนับถือกันในห้องเรียน

7. ครูต้องจัดการและบริหารงานวิชาการในห้องเรียน ซึ่งผลผลิตของผู้เรียนด้านวิชาการนับว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นความคาดหวังของโรงเรียนทุกแห่งที่ต้องการให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านวิชาการสูง ทั้งนี้การจัดการห้องเรียนก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านวิชาการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นครูจึงควรให้ความสำคัญและสนใจในการจัดการห้องเรียนให้ส่งผลดีของด้านวิชาการ

ดังนั้น อาจสรุปแนวคิดหลักการสำคัญของการบริหารจัดการชั้นเรียนได้ว่า การจัดการห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการสอนของครู และการเรียนของนักเรียนจะต้องคำนึงถึงการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน เพื่อกระตุ้นส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ รวมถึงการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียน การสร้างกฎระเบียบในชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอน ให้สามารถดำเนินไปอย่างราบรื่น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนการสอนตลอดจนบรรลุผลตามเป้าหมายของการศึกษา

2.3 องค์ประกอบกระบวนการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงกระบวนของการบริหารจัดการชั้นเรียนในแนวใหม่หรือในยุคศตวรรษที่ 21 ดังนี้

Kaser (2000, อ้างถึงในศศิธร ขันติธรางกูร, 2551 หน้า 4 – 5)

ได้สรุปจากการสังเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนได้ว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินงานจัดการชั้นเรียนของครู ขึ้นอยู่กับปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญคือ

1. การจัดที่ว่างในชั้นเรียนหมายถึงการจัดที่นั่งของนักเรียนเป็นเช่นไร

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนหรือนักเรียนกับนักเรียนเป็นอย่างไร

3. การเคลื่อนที่ไปรอบๆ ห้องของสมาชิกในชั้นเรียนจะทำได้ในกรณีใด

4. การรับรู้ถึงบรรยากาศและระเบียบวินัยในภาพรวมเป็นอย่างไร

Burden (2003, p.3) ได้กล่าวไว้ว่าการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพจะประกอบด้วยการดำเนินการ 4 ประการต่อไปนี้คือ

1. การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ (Create a learning environment) เป็นการกระทำของครูที่แสดงออกทางกายภาพของการสอน รวมทั้งกระบวนการและวิธีดำเนินการที่หลากหลายในการออกแบบการจัดชั้นเรียน การวางแผนและเตรียมบทเรียนและการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล

2. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก (Positive social interaction) ซึ่งเป็นความสามารถของครูที่สำคัญในการควบคุมชั้นเรียน ในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอน โดยครูจะต้องกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับและวิธีดำเนินการให้ชัดเจนและยั่งยืนตลอดไป

3. การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นของนักเรียน (Students'active engagement in learning) โดยครูจะต้องเป็นผู้ที่ช่วยทำให้การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลดำเนินการไปได้พร้อมๆ กันนักเรียนที่มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ก็จะสามารถเข้าใจบทเรียนได้เป็นอย่างดีและทำให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้นได้

4. การสร้างแรงจูงใจภายในตนเอง (Promotion of intrinsic motivation) ซึ่งเป็นความสามารถของครูที่จะต้องใช้เวลาและความพยายามกับนักเรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน

Stronge (2002, p.26) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ประสบผลสำเร็จจะประกอบด้วยกลยุทธ์ต่อไปนี้คือ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

1. การสร้างระเบียบกฎเกณฑ์กติกาแนวปฏิบัติในชั้นเรียน (Rules)

2. การสร้างวินัยเชิงบวกในชั้นเรียน (Discipline)

3. การสนับสนุนและเสริมแรงพฤติกรรมที่เหมาะสม

4. การปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (Reacting to misbehavior)

5. การจัดการกับภาระหน้าที่ในการเรียนการสอน และงานประจำในชั้นเรียน (Managing instruction task and maintaining routines)

Tauber (1999, p.18) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการชั้นเรียนได้แก่

1. การสร้างวินัยเชิงบวกในชั้นเรียน (Discipline) โดย Tauber กล่าวว่าการสร้างระเบียบวินัยเป็นเรื่องที่ทำได้ยากและเป็นพื้นฐานของทุกสิ่งทุกอย่างในห้องเรียน ซึ่งนักการศึกษาก็เห็นด้วยที่ระเบียบวินัยจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ครูดำเนินการสอนต่อไปได้หรือไม่ได้

2. การจัดการพฤติกรรมนักเรียนโดย Tauber ได้ให้ความสำคัญกับครูที่จะต้องมาความสามารถ ในด้านการจัดการพฤติกรรมนักเรียนปัญหาในชั้นเรียนในด้านความเป็นระเบียบเรียบร้อย

Carla (2008, pp.94 – 95) ได้กล่าวว่าการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพจะประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้ คือ การกำหนดขอบเขตเนื้อหาการเรียนการใช้วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนการสร้างกฎเกณฑ์และวิธีดำเนินการในชั้นเรียนการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน การใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพการทบทวนบทเรียน หรือเรื่องราวต่างๆ ในชั้นเรียนการสื่อสารโดยใช้การพูดและการใช้ภาษาท่าทาง การนำเสนอแนวคิดและความรู้ทางด้านวิชาการ และระเบียบกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเรียน นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพที่ได้รวบรวมจากนักการศึกษาจำนวนหลายท่านมี 5 ประการดังนี้ (Carla, 2008 pp.18 – 25)

1. การจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพกลยุทธ์นี้เป็นการจัดการเกี่ยวกับโต๊ะ เก้าอี้ โต๊ะเรียน และวัสดุอุปกรณ์ในชั้นเรียนที่จะมีผลกระทบต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน คือจะแสดงให้เห็นว่าหน้าที่ของห้องเรียนเป็นอย่างไรจะใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างไรในชั้นเรียนเช่น การติดป้ายนิเทศที่กระดานไม่ควรทำเพียงเพื่อตกแต่งให้สวยงามเท่านั้นแต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนหรือ

ปณิธานวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

การจัดการกับพฤติกรรมนักเรียนด้วย

2. การสร้างความเคารพนับถือและส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน โดยกลยุทธ์นี้ได้คาดการณ์ว่า ครูสามารถพัฒนาความเคารพนับถือและส่งเสริมสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ได้ โดยแสดงให้เห็นว่าแนวความคิดของนักเรียนมีคุณค่าและมีความสำคัญ ครูจะต้องแสดงความเชื่อถือในความคิดของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ แสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำและพฤติกรรมของนักเรียน

3. การจัดการและอำนวยความสะดวก ในการจัดการเรียนการสอน กลยุทธ์นี้เป็นการแสดงให้เห็นการจัดการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เช่น การเลือกระดับความยากง่ายของบทเรียน การจัดกลุ่มนักเรียน ซึ่งครูจะต้องพิจารณาระดับความสามารถของนักเรียนตอนวางแผนการเรียน

4. การส่งเสริมความปลอดภัยในชั้นเรียนกลยุทธ์นี้ ได้เสนอว่าสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย จะส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ นักเรียนต้องรู้สึกปลอดภัยทางด้านกายภาพและความรู้สึก จึงจะทำให้สามารถดึงดูดใจนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ก่อนที่จะจัดการเรียนการสอน

5. การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อนครูผู้ปกครองและคนอื่นๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองจะเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการชั้นเรียนประสบผลสำเร็จ

ยุวดี ยางสวย (2550, หน้า 41 – 42) ได้สรุปไว้ว่าในการบริหารจัดการชั้นเรียนครูผู้สอนต้องมีแผนในการจัดการชั้นเรียน ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบดังนี้

1. การจัดการชั้นเรียนเป็นการสนับสนุนการสอนของครูและการเรียนของนักเรียน จะมีสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนและการปฏิบัติการในชั้นเรียน สิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนเป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น แสงสี อุณหภูมิ การจัดที่นั่งเรียน จัดสภาพภายในห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นป้ายนิเทศ มุมความรู้ ส่วนการปฏิบัติในชั้นเรียน ได้แก่ การกำหนดกฎระเบียบวิธีการดำเนินการ การบันทึกเวลาเรียน การลา การส่งการบ้าน

2. การสอนครูผู้สอนต้องมีแผนการสอนที่มีการพัฒนาอยู่เสมอ

3. การประเมินผลเป็นการประเมินทั้งครูและนักเรียนจุดเน้นการประเมินก็เพื่อการพัฒนา

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

(2549, หน้า 411 – 412) กำหนดให้การบริหารจัดการชั้นเรียนเป็นสมรรถนะประจำสายงานของครู ด้านคุณภาพการปฏิบัติงานประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้คือการจัดบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนการจัดทำข้อมูลสารสนเทศชั้นเรียนและการกำกับดูแลชั้นเรียน กล่าวคือ

1. การจัดบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนเป็นการจัดชั้นเรียนที่มีความยืดหยุ่นมีป้ายนิเทศหรือมุมวิชาการส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลือเกื้อกูลกันการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน

2. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศชั้นเรียนเป็นการจำแนกข้อมูลที่จำเป็นและเอกสารประจำชั้นเรียนจัดทำระบบข้อมูลและเอกสารประจำชั้นเรียน

3. การกำกับดูแลชั้นเรียนเป็นการสร้างข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันกำกับดูแลการปฏิบัติของผู้เรียนให้เป็นไปตามข้อตกลงและสามารถปรับพฤติกรรมผู้เรียนให้เรียนร่วมกันได้อย่างราบรื่น

ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2557, หน้า 8 – 10 อ้างอิงมาจาก Bull and Solity, 1987 pp.15 – 33, Socialscience, 2554, Online, เปรื่อง กิจรัตน์ภร, 2545, หน้า 43 – 44) ได้นำเสนอแนวคิดและจัดแบ่งองค์ประกอบการจัดการชั้นเรียนออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. องค์ประกอบทางกายภาพ

องค์ประกอบทางกายภาพ คือ สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนของนักเรียนและครูส่วนใหญ่ คือ สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ชั้นเรียน ลักษณะการออกแบบชั้นเรียน ก็จะแตกต่างกันไปตามกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละกิจกรรมที่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนดังนั้น ในการจัดการชั้นเรียนด้านองค์ประกอบทางกายภาพควรคำนึงถึงแนวคิดดังต่อไปนี้

1.1 จัดองค์ประกอบทางกายภาพให้เหมาะสมกับยุคสมัย

1.2 จัดองค์ประกอบทางกายภาพให้สอดคล้องกับหลักสูตร

1.3 จัดองค์ประกอบทางกายภาพให้สนับสนุนบรรยากาศการเรียนรู้

1.4 จัดองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นและได้ผล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

2. องค์ประกอบทางสังคม

องค์ประกอบทางสังคม หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากที่ครูและนักเรียนได้อยู่รวมกัน เช่น ครูทำงานร่วมกับนักเรียนกลุ่มต่างๆ หรือผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้เรียนกลุ่มต่างๆ ทั้งกลุ่มใหญ่กลุ่มเล็กและความสามารถกลุ่มจำแนกความสามารถหรือความถนัดทำให้เกิดประสบการณ์ต่างๆ กัน การจัดการชั้นเรียนด้านองค์ประกอบทางสังคม เป็นสิ่งที่ไม่อาจเห็นด้วยตา แต่สามารถรู้สึกหรือสัมผัสได้ ดังนั้นการจัดการชั้นเรียนด้านองค์ประกอบทางกายภาพจึงควรคำนึงถึงแนวคิดดังต่อไปนี้

2.1 จัดบรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge eovironment) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้หรืออยากฝึกปฏิบัติ ครูควรกระตุ้นให้กำลังใจนักเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการเรียนหรือทำงานนักเรียนจะได้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองและพยายามทำงานให้สำเร็จ

2.2 จัดบรรยากาศที่ให้อิสระ (Freedom environment) แก่ผู้เรียนที่จะเลือกและตัดสินใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยปราศจากความกลัวและวิตกกังวล บรรยากาศเช่นนี้ จะส่งเสริมการเรียนรู้ผู้เรียน จะปฏิบัติกิจกรรมด้วยความตั้งใจโดยไม่รู้สึกตึงเครียด

2.3 สร้างบรรยากาศแห่งการยอมรับ (Respect environment) โดยผู้สอนควรแสดงท่าทียอมรับผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับซึ่งกันและกัน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และเกิดความยอมรับนับถือตนเอง

2.4 สร้างบรรยากาศแห่งความอบอุ่นและเป็นมิตร (Warmth environment) ผู้สอนควรมีความเข้าใจและพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้เรียนในด้านต่างๆ การที่ผู้สอนมีความเข้าใจผู้เรียนเป็นมิตรยอมรับให้ความช่วยเหลือจะทำให้ผู้เรียนเกิดความอบอุ่นสบายใจ รักครู รักโรงเรียน และรักการมาเรียน

2.5 สร้างบรรยากาศแห่งวินัย (Disciptine environment) ผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ เคารพในสิทธิของผู้อื่น โดยผู้อื่นไม่ต้องไปควบคุมผู้สอน ต้องมีเทคนิคในการปกครองชั้นเรียน เทคนิคการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักใช้สิทธิหน้าที่ของตนเองอย่างมีขอบเขต และผู้สอนไม่ควรให้ผู้เรียนคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีสิทธิพิเศษ

2.6 สร้างบรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success environment) ผู้สอนควรให้โอกาสผู้เรียนทุกคนได้บรรลุความสำเร็จในการเรียน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ในห้องเรียนโดยผู้สอนเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนความสำเร็จนั้น ดังนั้น ผู้สอนจึงควรพูดถึงสิ่งที่ผู้เรียนประสบความสำเร็จให้มากกว่าการพูดถึงความล้มเหลวเพราะการที่คนเราคำนึงถึงแต่สิ่งที่ล้มเหลว จะมีผลทำให้ความคาดหวังต่ำ ซึ่งไม่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ดีขึ้น

3. องค์ประกอบทางการศึกษา

องค์ประกอบด้านการศึกษา หมายถึง เนื้อหาในหลักสูตรที่โรงเรียนนำมาใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอน และเนื้อหาความรู้ ทักษะกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ครูผู้สอนเห็นว่าสอดคล้องกับหลักสูตร และตัดสินใจเลือกนำมาสอนในห้องเรียนโดยมีการกำหนดตารางสอน และเวลาในการสอนให้เหมาะสมกับอายุของผู้เรียน ดังนั้น การจัดการห้องเรียน ด้านองค์ประกอบทางการศึกษาควรคำนึงถึงแนวคิดดังต่อไปนี้

3.1 การเตรียมการสอนผู้สอนที่ดีควรมีการเตรียมการสอนก่อนดำเนินการสอนทุกครั้ง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดคุณค่าทันสมัยและเป็นปัจจุบัน

3.2 การวางแผนการสอนผู้สอน ควรกำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอนให้ชัดเจนทั้งวัตถุประสงค์การสอนเนื้อหาการสอนวิธีสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและแนวทางการวัดผลผู้เรียน

3.3 การสอน เป็นกระบวนการที่ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาความรู้หรือฝึกทักษะผู้เรียน ตามแผนการสอนที่ได้เตรียมไว้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะและเจตคติ ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน

3.4 การประเมินผล เป็นกระบวนการตรวจสอบความรู้ ทักษะและเจตคติของผู้เรียน ที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้แล้วว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่อย่างไร อีกทั้งยังผลที่ได้จากการประเมินผลจะช่วยให้ผู้สอนสามารถปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างต่อเนื่อง

วีณา นนทพันธาวาทย์ (2551, หน้า 11) ได้กล่าวไว้ว่าการที่ครูจะบริหารจัดการชั้นเรียนให้ประสบความสำเร็จ พิจารณาได้จากการที่ครูสามารถจะดำเนินการเรียนการสอนได้อย่างราบรื่น โดยไม่มีนักเรียนแสดงพฤติกรรมรบกวน หรือมีแต่น้อยมาก ถ้าการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพจะลดปัญหาการแทรกแซงการบริหาร

ปัตตานี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

จัดการชั้นเรียนของครู เช่นเดียวกัน องค์ประกอบสำคัญที่จะลดปัญหาการบริหารจัดการชั้นเรียนได้แก่

1. ความประสานสอดคล้อง หมายถึง ความสามารถของครูที่จะปฏิบัติหน้าที่การสอนได้ เหมือนผู้ควบคุมวงดนตรีในการดำเนินบทเรียนด้วยการบริหารจัดการชั้นเรียน ให้นักเรียนสนใจติดตามการเรียนรู้ในห้องเรียน ห้องเรียนเป็นสังคมเล็กๆ ที่ต้องการพลังในการดำรงสร้างสรรค์ และมีระเบียบ ถ้าครูไม่สามารถสร้างวิธีการหรือมีกลยุทธ์ในการนำพลังที่มีอยู่ในชั้นเรียนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ให้เกิดระเบียบวินัยและทำให้การเรียนไหลรื่น จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน การออกแบบกิจกรรมจะต้องไม่ซ้ำซากจำเจ

2. สร้างพลังในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้วยการจัดบทเรียนให้ชัดเจน และมีทิศทางชัดเจน จะทำให้การเรียนการสอนมีชีวิตชีวา มีความรวดเร็วเพียงพอสำหรับนักเรียนที่สนใจ แต่ไม่เร็วเกินกว่าจะทำให้นักเรียนบางคนหลงทาง นอกจากนี้การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในบทเรียนและเชื่อมโยงสาระความรู้ไปสู่ภูมิหลังของนักเรียน และสิ่งที่นักเรียนสนใจเท่ากับครูริเริ่มสร้างสรรค์บทเรียนที่มีพลังที่จะนำไปสู่บทเรียน ทั้งหน่วยการเรียนรู้ และจะลดปัญหาในชั้นเรียนสิ่งที่จะเป็นอุปสรรคขัดขวางการขับเคลื่อนการบริหารจัดการชั้นเรียนอยู่ที่การกระทำของครู ว่าครูจะสามารถสร้างความไว้วางใจให้แก่นักเรียนที่จะเรียนอย่างมีความสุขหรือไม่ อย่างไร อุปสรรคที่ขัดขวางการขับเคลื่อนการสอนของครู ได้แก่ การพร่ำบ่นพฤติกรรมที่นักเรียนทำผิดไป ทำให้นักเรียนเกิดความรำคาญ การให้นักเรียนทำงานที่นักเรียนทุกคนทำได้ดีอยู่แล้วซ้ำซาก ให้นักเรียนกลุ่มเล็กๆ หรือคนสองคนทำงานทั้งหมดที่ดีอยู่แล้ว หรือย้อนกลับไปทำกิจกรรมเดิมที่เคยทำมาแล้ว เป็นต้น

3. การวางแผนการบริหารจัดการชั้นเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ที่จะพัฒนาวินัยเชิงบวก และความรู้สึกเชิงบวก ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ในการวางแผน ครูจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างด้านพัฒนาการของนักเรียนด้วยการวิเคราะห์ ผู้เรียนจึงเป็นอีกตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนการบริหารจัดการชั้นเรียน การสร้างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) ได้แก่ การจัดที่นั่งการให้มีช่องว่างในการที่ครูจะเดินไปหานักเรียนหรือนักเรียนสามารถจะเคลื่อนย้ายที่นั่งใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม รวมทั้งการจัดวางชั้นอุปกรณ์บอร์ดมุมหนังสือ คอมพิวเตอร์ และการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน (Classroom climate) ด้วยการสร้างความรู้สึกรื่นรมย์ ความรู้สึกเชิงบวก การสนับสนุนค้ำจุนและความ

ท้าทายการวางแผนการบริหารจัดการชั้นเรียน

ฆนัท ธาตุทอง (2552, หน้า 80) ได้กล่าวถึงการจัดการห้องเรียนที่ประสบผลสำเร็จจะมีองค์ประกอบอยู่ 3 มิติดังต่อไปนี้

1. มิติด้านกายภาพเน้นวิธีการจัดห้องเรียนให้ปลอดภัยและสร้างสรรค์เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างความประทับใจให้แก่คนที่เข้ามาในห้องครั้งแรก รวมไปถึงความสะดวกสบาย ความปลอดภัยของนักเรียน ซึ่งครูต้องอาศัยความคิดและการวางแผนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อม เช่น โต๊ะ เก้าอี้สภาพดีเหมาะสม ความสว่างเพียงพอ ห้องไม่ร้อนหรือหนาวจนเกินไป ไม่มีเสียงรบกวนจนทำให้ขาดสมาธิ สภาพภายนอกห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้เป็นต้น

2. มิติด้านการเรียน เน้นด้านการสอนที่ใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อการเรียนรู้ การสอนมีการแทรกแซงหลายแบบที่ครูอาจช่วยให้นักเรียนมีพฤติกรรมเอื้อสังคมในกลุ่มของนักเรียนด้วยกันเอง วิธีดำเนินการแทรกแซงเชิงสนับสนุนที่มีลักษณะเด่นคือครูต้องบอกว่า 1) ครูมีความคาดหวังอะไรจากการเรียนการสอน 2) มีความกระตือรือร้นกับเนื้อหาและการสอน 3) ครูยึดหลักว่านักเรียนต้องรับผิดชอบงานของตน 4) มุ่งให้นักเรียนประสบความสำเร็จเมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จแล้วมักจะไม่ค่อยมีปัญหาด้านพฤติกรรม ครูควรใช้ยุทธวิธีการสอน เช่น จัดการสอนให้เหมาะสมกับระดับความยากของเนื้อหาจงทำให้ความสำเร็จเกิดขึ้นได้จริงและความล้มเหลวเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ สร้างความสัมพันธ์ของบทเรียนแต่ละบทตรวจสอบติดตามการทำงานของนักเรียน การสอนให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบ การเรียนของตน เป็นต้น ครูสามารถนำมาใช้วางแผนการสอนได้และครูผู้ใช้จะเกิดความชำนาญได้ด้วยวิธีการใดวิธีหนึ่งหรือหลายๆ วิธีแล้วแต่ความเหมาะสม

3. มิติด้านการจัดการเป็นการจัดการห้องเรียนให้ดำเนินการอย่างราบรื่นประกอบด้วยการวางแผนงานประจำที่ไม่ใช่การสอน ช่วยทำให้ห้องเรียนดำเนินไปได้อย่างไร้ปัญหา โดยการแทรกแซงเชิงป้องกัน เชิงสนับสนุนและเชิงแก้ไข รวมถึงการป้องกันซึ่งเป็นการดำเนินการก่อนที่จะเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม การสนับสนุนซึ่งเป็นการสร้างและคงไว้ซึ่งพฤติกรรมเอื้อสังคมของนักเรียน และโปรดคำนึงไว้เสมอว่าครูเป็นกุญแจสำคัญในกระบวนการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน

การสัมภาษณ์องค์ประกอบของการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในเรื่ององค์ประกอบของการบริหารจัดการชั้นเรียน

ปัณณ์ภวัย สัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

แนวใหม่เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่ชัดเจนซึ่งผลของการสัมภาษณ์มีดังนี้

1. ด้านการกำหนดระเบียบปฏิบัติในชั้นเรียน

วีรพร เชื้ออ่ำ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...ด้านการกำหนดระเบียบปฏิบัติในชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการชั้นเรียน เพื่อควบคุมและให้การดำเนินการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ..."

(วีรพร เชื้ออ่ำ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

วัฒนา สุวรรณไตรย์ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...ด้านการกำหนดระเบียบปฏิบัติในชั้นเรียน ควรจะไม่มากเกินไป จะไม่ใช้ว่ากฎ แต่ให้ใช้เป็นระเบียบปฏิบัติในห้องเรียนแทนเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในแนวเดียวกัน..."

(วัฒนา สุวรรณไตรย์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การกำหนดระเบียบปฏิบัติในชั้นเรียน เป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการชั้นเรียน เพราะเป็นแนวปฏิบัติ เป็นข้อกำหนด กฎกติกา ควบคุมพฤติกรรมให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ..."

(ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

ธงชัย ชัยศิริกุล ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การกำหนดระเบียบปฏิบัติในชั้นเรียนเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกในการบริหารจัดการชั้นเรียน เพราะเป็นแนวปฏิบัติและส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน..."

(ธงชัย ชัยศิริกุล, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

เคียงเพ็ญ พรหมพล ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...ในด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ การกำหนดระเบียบปฏิบัติในชั้นเรียน เป็นสิ่งแรกที่ต้องให้ผู้เรียนทราบ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ถึงกติกา และแนวทางปฏิบัติ ข้อบังคับ ข้อห้ามต่างๆ โดยตั้งร่วมกันระหว่างครูผู้สอนและผู้เรียน... "

(เคียงเพ็ญ พรหมพล, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2. ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วีรพร เชื้ออ่ำ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดและลงมือปฏิบัติ เป็นสิ่งสำคัญที่สุด โดยผู้ที่มีความสำคัญคือผู้เรียน ครูเป็นเพียงผู้แนะนำและจัดการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างราบรื่น... "

(วีรพร เชื้ออ่ำ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

วัฒนา สุวรรณไตรย์ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ครูเป็นผู้แนะนำและจัดการเรียนการสอนเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม..."

(วัฒนา สุวรรณไตรย์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ ในยุคศตวรรษที่ 21 ยุคสังคมแห่งการสื่อสารนั้น ครูจะเป็นเพียงผู้แนะนำและช่วยเหลือในจัดการเรียนการสอน เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ ได้ศึกษาหาข้อมูลด้วยตนเอง... "

(ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

ธงชัย ชัยศิริกุล ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ ครูจะเป็นผู้ช่วยเหลือ โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ ลงมือปฏิบัติ ได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเอง และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้..."

(ธงชัย ชัยศิริกุล, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

เคียงเพ็ญ พรหมพล ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ ในศตวรรษที่ 21 ครูจะไม่บรรยายอย่างเดิม จะไม่สอนในกระดานอย่างเดียว แต่จะเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ ลงมือปฏิบัติ และศึกษาหาข้อมูลด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนฝึกทำงานเป็นทีม เป็นกลุ่ม หาวิธีแก้ปัญหาร่วมกัน..."

(เคียงเพ็ญ พรหมพล, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

3. ด้านการจัดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน

วีรพร เชื้ออ่ำ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ ด้านการจัดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ควรจัดบรรยากาศที่น่าเรียน ครูต้องมีบุคลิกภาพที่ดี และต้องพูดคุยกับนักเรียน เป็นกันเองกับผู้เรียนเพื่อสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้... "

(วีรพร เชื้ออ่ำ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

วัฒนา สุวรรณไตรย์ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การจัดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ การจัดการเรียนการสอนจะเดินไปได้อย่างราบรื่นการจัดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน เป็นสิ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ..."

(วัฒนา สุวรรณไตรย์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...ด้านการจัดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ควรจัดบรรยากาศที่น่าเรียน ครูต้องยิ้มแย้มเป็นกันเองกับผู้เรียนเพื่อสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น..."

(ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

ธงชัย ชัยศิริกุล ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การจัดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ครูเป็นผู้ที่ต้องจัดบรรยากาศห้องเรียนที่ดี ที่น่าเรียน ครูต้องมีบุคลิกภาพที่ดี และต้องพูดคุยกับนักเรียน เป็นกันเองกับผู้เรียนเพื่อส่งเสริมบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ ให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ..."

(ธงชัย ชัยศิริกุล, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

เคียงเพ็ญ พรหมพล ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...ด้านการจัดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ควรจัดบรรยากาศที่น่าเรียน ครูต้องยิ้มแย้ม แจ่มใสเป็นกันเองกับผู้เรียนเพื่อสร้างบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ และส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุข..."

(เคียงเพ็ญ พรหมพล, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

4. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

วีรพร เชื้ออ่ำ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ เพราะถ้ามีการจัดสภาพแวดล้อม และสร้างบรรยากาศในการเรียนร่วมกัน จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้สึกอยากเรียน มีความสุขในการเรียนยิ่งขึ้น..."

(วีรพร เชื้ออ่ำ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

วัฒนา สุวรรณไตรย์ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นกระบวนการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้มีความยืดหยุ่น ต้องจัดที่นั่งให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ จัดเก็บอุปกรณ์เครื่องใช้ให้เป็นระเบียบ พร้อมใช้ จัดแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอนของครูและการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุตามวัฒุประสงค์..."

(วัฒนา สุวรรณไตรย์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ในการบริหารจัดการชั้นเรียนต้องจัดในชั้นเรียนให้มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ต้องจัดที่นั่งให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ จัดเก็บอุปกรณ์เครื่องใช้ให้เป็นระเบียบ จัดแหล่งเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสม..."

(ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

ธงชัย ชัยศิริกุล ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพนั้นต้องจัดที่นั่งให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ จัดเก็บอุปกรณ์เครื่องใช้ให้เป็นระเบียบ เหมาะสม สะอาด และแสงสว่างเพียงพอ..."

(ธงชัย ชัยศิริกุล, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

เดียงเพ็ญ พรหมพล ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ นั้นหมายถึงการจัดที่นั่งให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้ มีมุมการเรียนรู้ มีการจัดเก็บอุปกรณ์เครื่องใช้ให้เป็นระเบียบ สะอาด และมีแสงสว่างเพียงพอ... "

(เดียงเพ็ญ พรหมพล, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

5. ด้านการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ

วีรพร เชื้ออ่ำ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การจัดทำข้อมูลสารสนเทศเป็นการจัดการกับงานประจำในชั้นเรียนที่ไม่ใช่งานสอน การจัดการสารสนเทศเพื่อให้ทราบข้อมูลผู้เรียน การจัดเก็บเอกสาร ให้เป็นระบบระเบียบ... "

(วีรพร เชื้ออ่ำ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

วัฒนา สุวรรณไตรย์ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ในการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่นั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นการจัดการกับงานประจำในชั้นเรียนที่ไม่ใช่งานสอน ได้แก่การสำรวจข้อมูลสารสนเทศ การจำแนกข้อมูล เป็นการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ..."

(วัฒนา สุวรรณไตรย์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ เป็นจัดเก็บข้อมูล จัดการงานที่ไม่ใช่งานสอน การจัดการสารสนเทศเพื่อให้ทราบข้อมูลผู้เรียน การจัดเก็บเอกสารให้เป็นปัจจุบัน... "

(ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

ธงชัย ชัยศิริกุล ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ในการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่นั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นการจัดการกับงานประจำในชั้นเรียนที่ไม่ใช่งาน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สอน ได้แก่การสำรวจข้อมูลสารสนเทศ การจำแนกข้อมูล เป็นการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ...”

(ธงชัย ชัยศิริกุล, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

เคียงเพ็ญ พรหมพล ได้ให้ข้อคิดดังนี้

“...การบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ ในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศนั้นสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการจัดการกับงานประจำในชั้นเรียนที่ไม่ใช่งานสอน ได้แก่การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ การจำแนกข้อมูล เป็นการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบถูกต้อง... ”

(เคียงเพ็ญ พรหมพล, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

6. ด้านการออกแบบการเรียนรู้และนวัตกรรมการจัดห้องเรียน

วีรพร เชื้ออ่ำ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

“...ด้านการออกแบบการเรียนรู้และนวัตกรรมการจัดห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งในการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ ผู้เรียนจะได้ออกแบบการเรียนรู้เอง ได้เรียนรู้เอง...”

(วีรพร เชื้ออ่ำ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

วัฒนา สุวรรณไตรย์ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

“...ด้านการออกแบบการเรียนรู้และนวัตกรรมการจัดห้องเรียนในการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ เป็นการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วย ห้องเรียนเสมือน (Virtual classroom) ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic classroom) ห้องเรียนกลับทาง (Flipped classroom) โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพและความสนใจ และผู้เรียนสามารถออกแบบการเรียนรู้เองได้...”

(วัฒนา สุวรรณไตรย์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...ด้านการออกแบบการเรียนรู้และนวัตกรรมการจัดห้องเรียนในการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ เป็นการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนต้องเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจ และสามารถออกแบบการเรียนรู้ และศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง..."

(ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

ธงชัย ชัยศิริกุล ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...ด้านการออกแบบการเรียนรู้และนวัตกรรมการจัดห้องเรียนในการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ ผู้เรียนต้องเรียนรู้ผ่านระบบอินเตอร์เนท มีสื่อวีดีโอ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ครูเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือให้การจัดการเรียนการสอนสำเร็จเท่านั้น..."

(ธงชัย ชัยศิริกุล, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

เคียงเพ็ญ พรหมพล ได้ให้ข้อคิดดังนี้

"...ด้านการออกแบบการเรียนรู้และนวัตกรรมการจัดห้องเรียน ในการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ เป็นการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นการเรียนรู้ในสังคมแห่งการสื่อสาร การเรียนเองในระบบออนไลน์ เรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ครูเป็นเพียงผู้อำนวย ช่วยเหลือแนะนำและให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เองตามความสนใจ... "

(เคียงเพ็ญ พรหมพล, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2560)

จากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของกลยุทธ์การบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ของนักการศึกษาจำนวนหลายท่านดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นกลยุทธ์ของการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ ดังตารางต่อไปนี้

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ตาราง 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบกระบวนการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นักวิชาการ/องค์ประกอบกระบวนการบริหารจัดการชั้นเรียน	1. Carla (2008)	2. Tauber (1999)	3. Stronge (2002)	4. Kaser (2000)	5. Burden (2003)	6. ยุวดี ยางสวย (2550)	7. สำนักงานก.ค.ศ. (2549)	8. ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์	9. วีณา นนทพันธวาทย์ (2551)	10. ฆนัทธาตุทอง (2552)	11. ธงชัย ชัยศิริกุล (2559)	12. เดียงเพ็ญ พรหมพล (2559)	13. วัฒนา สุวรรณไตรย์ (2559)	14. ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์	15. วีรพร เชื้ออ่ำ (2559)	16. ครูสภา (2560)	**ความถี่**	**ร้อยละ**
การจัดทำข้อมูลสารสนเทศงานประจำในชั้นเรียน			√			√	√			√	√	√	√	√	√		9	56.25
การจัดเก็บการใช้อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ในชั้นเรียน										√		√					2	12.50
การสร้างระเบียบกฎเกณฑ์กติกาแนวปฏิบัติในชั้นเรียน			√	√	√	√	√				√	√	√	√	√		10	62.50
วิธีดำเนินการทางวิชาการ/วิธีสอนของครู/การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	√	√	√		√	√		√	√	√	√	√	√	√	√	√	14	87.50
การสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน				√		√	√	√	√	√	√	√	√	√	√		11	68.75
การจัดที่ว่างในชั้นเรียน				√					√								2	12.50

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิชาการ/องค์ประกอบกระบวนการบริหารจัดการชั้นเรียน	1. Carla (2008)	2. Tauber (1999)	3. Stronge (2002)	4. Kaser (2000)	5. Burden (2003)	6. ยุวดี ยางสวย (2550)	7. สำนักงานก.ค.ศ. (2549)	8. ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์	9. วิณา นนทพันธวาทย์ (2551)	10. ผมัทธวดุทอง (2552)	11. ธงชัย ชัยดิรกุล (2559)	12. เดียงเพ็ญ พรหมพล (2559)	13. วัฒนา สุวรรณไตรย์ (2559)	14. ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์	15. วีรพร เชื้อดำ (2559)	16. ครุสภา (2560)	ความถี่	ร้อยละ
การจัดระเบียบห้องเรียน				√		√	√										3	18.75
การจัดการพฤติกรรม		√	√				√										3	18.75
การสื่อสารโดยใช้การพูดและการใช้ภาษาท่าทาง		√															1	6.25
การสร้างความเคารพนับถือและส่งเสริมการเรียนรู้		√														√	2	12.50
การประเมินผล		√				√		√								√	4	25
ศักยภาพและความรับผิดชอบ						√											1	6.25
การกำกับและการดูแลชั้นเรียน						√				√							2	12.50
การพัฒนาการของนักเรียน						√											1	6.25
บทบาทในการเป็นผู้นำของครู						√										√	2	12.50
ความประสานสอดคล้อง									√								1	6.25
การสร้างวินัยเชิงบวกในชั้นเรียน			√	√													2	12.50

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิชาการ/องค์ประกอบกระบวนการบริหารจัดการชั้นเรียน	1. Carla (2008)	2. Tauber (1999)	3. Stronge (2002)	4. Kaser (2000)	5. Burden (2003)	6. ยุวดี ยางสวย (2550)	7. สำนักงานก.ค.ศ. (2549)	8. ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์	9. วิณา นนทพันธวาทย์ (2551)	10. ฆนัทถาตุทอง (2552)	11. ธงชัย ชัยศิริกุล (2559)	12. เดียงเพ็ญ พรหมพล (2559)	13. วัฒนา สุวรรณไตรย์ (2559)	14. ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์	15. วีรพร เชื้ออ่ำ (2559)	16. ครูสภา (2560)	ความถี่	ร้อยละ
การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้					√												1	6.25
การออกแบบและนวัตกรรมการจัดห้องเรียน				√	√			√		√	√		√	√	√	√	9	56.25
การสร้างแรงจูงใจภายในตนเอง					√												1	6.25
การจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ						√	√	√	√	√	√	√	√	√	√		10	62.50
การวางแผน								√									1	6.25

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

จากตาราง 1 ผู้วิจัยสรุปองค์ประกอบกระบวนการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตามแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชั้นเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญว่าควรปรับภาษาใหม่ ให้มีความเหมาะสม ผู้วิจัยจึงได้ปรับภาษาให้เข้ากับสภาพความเป็นจริงในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และพิจารณาลำดับขั้นตอนการปฏิบัติที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน จึงนำเสนอองค์ประกอบ สรุปเป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การกำหนดระเบียบปฏิบัติในชั้นเรียน
2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่ดีในห้องเรียน

4. การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

5. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ

6. การออกแบบการเรียนรู้และนวัตกรรมการจัดห้องเรียน

ซึ่งกระบวนการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่แต่ละด้าน แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดกฎกติกาและแนวปฏิบัติในชั้นเรียน

กฎกติกาของห้องจะเป็นแนวทางให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ เด็กควรได้รู้ตั้งแต่เริ่มเรียนในแต่ละวันกฎของห้องจะมีไม่มากประมาณ 3 – 4 ข้อต้องเขียนในระดับที่เด็กทุกคนเข้าใจทำได้ระบุให้ชัดเจน เขียนในเชิงบวกเช่นเขียนว่า “สุภาพช่วยเหลือคนอื่นยกมือก่อนพูดไม่ละลาบละล้วงคนอื่น” กฎของห้องจะต้องอธิบายยกตัวอย่างให้เด็กเข้าใจชัดเจนและบอกเงื่อนไขในการปฏิบัติว่า การทำตามกฎจะได้รับผลอย่างไรการไม่ทำตามกฎจะได้รับผลอย่างไร โดยที่ครูต้องร่วมกับนักเรียน เพื่อสร้างระเบียบและขั้นตอนปฏิบัติในห้องเรียนร่วมกัน (ฆนัท ธาตุทอง, 2552, หน้า 92) ดังนั้นการสร้างระเบียบกฎเกณฑ์กติกาแนวปฏิบัติในชั้นเรียน จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ประสบผลสำเร็จ (Stronge, 2002 p.26) เช่นเดียวกับที่Brophy (1999 p.48) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายได้นั้นครูจะต้องดำเนินการกำหนดกฎระเบียบในชั้นเรียน ตั้งแต่วันแรกของปีการศึกษา สำหรับแนวทางการปฏิบัติจริงในชั้นเรียนเกี่ยวกับการกำหนดกฎระเบียบที่เหมาะสม ครูอาจดำเนินการได้ดังนี้ (ศศิธร ขันติธรางกูร, 2551 หน้า 14 – 15)

1.1 ในช่วงสัปดาห์แรกของการเปิดภาคเรียนในแต่ละปีการศึกษา ครูอาจเริ่มต้นด้วยการกำหนดความคาดหวังของครูที่มีต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็กทั้งในด้านการเรียนและการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน

1.2 กำหนดกฎระเบียบของชั้นเรียนโดยระบุเป็นข้อๆ แนวทางในการกำหนดกฎระเบียบที่นักเรียนในแต่ละชั้นเรียนจะต้องปฏิบัติตามนั้นครูอาจทำได้ดังนี้

1.2.1 เขียนข้อความที่สั้นกระชับเข้าใจง่ายและครอบคลุมการกำหนดกฎระเบียบหากเขียนด้วยถ้อยคำที่ยากและซับซ้อนเกินไปทำให้เด็กเข้าใจสับสนหรือจดจำยากก็อาจทำให้เด็กไม่สนใจที่จะปฏิบัติตาม

1.2.2 ควรเป็นกฎระเบียบที่ครูเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นจริงๆ และ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนของนักเรียน เช่น การเคารพในสิทธิของผู้อื่นไม่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อนการส่งงานตามเวลาที่กำหนด

1.2.3 ควรเป็นกำหนดระเบียบที่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมที่ต้องการจะบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ เพราะกฎกติกาในชั้นเรียนส่วนใหญ่กำหนดขึ้นเพื่อมุ่งให้นักเรียนได้สามารถพัฒนาความสามารถทางการเรียน ให้บรรลุจุดประสงค์การจัดการชั้นเรียน จึงเป็นการขจัดสิ่งที่จะเป็นอุปสรรคที่จะรบกวนการเรียนรู้ของเด็กให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด โดยมีครูคอยดูแลช่วยเหลือ

1.2.4 การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการพิจารณาปรับปรุงกฎระเบียบกติกาของห้องเรียนครูอาจเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดกฎระเบียบของห้องเรียนในระยะแรกของการเรียน หรือระยะต้นปีการศึกษาแต่ในระยะต่อมาเมื่อนักเรียนและครูเริ่มคุ้นเคยวิธีเรียนและวิธีสอนของแต่ละฝ่ายแล้ว นักเรียนอาจมีบทบาทมากขึ้นในการปรับปรุงกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน

1.2.5 กฎระเบียบที่ดีควรจะระบุผลที่ตามมาของการไม่ปฏิบัติตามกฎซึ่งอาจเรียกว่าเป็นบทลงโทษอาจเป็นเงื่อนไขหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างนักเรียน เช่น การให้ทำงานเพิ่ม การช่วยเหลือเพื่อนมากขึ้น โดยบทลงโทษที่กำหนดขึ้นควรเป็นที่ยอมรับของนักเรียนและอาจจะพิจารณาการเปลี่ยนแปลงบทลงโทษ โดยใช้วิธีการใหม่ๆ หากมีการผิดซ้ำอีกเพราะบางครั้งวิธีลงโทษที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอาจไม่ใช่เป็นการแก้ปัญหาหรือหยุดพฤติกรรมนั้น แต่กลับกลายเป็นการเสริมแรงทางบวกให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมที่มีปัญหานั้นเพิ่มมากขึ้น

ฆนัท ธาตุทอง (2552, หน้า 151 – 154) ก็ได้เสนอไว้ว่าสำหรับการช่วยให้นักเรียนจดจ่ออยู่กับงานและการจัดการเมื่อนักเรียนประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสมควรดำเนินการดังนี้

1. สำรวจความจำเป็นที่จะต้องมีกฎระเบียบ

2. เลือกกฎระเบียบโดยมีแนวทางในการเลือกกฎระเบียบสำหรับห้องเรียนดังนี้

2.1 กฎระเบียบสำหรับห้องเรียนต้องสอดคล้องกับกฎระเบียบของโรงเรียน

2.2 ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบในระดับที่ไม่ทำให้ครูรู้สึกอึดอัดและต้องเหมาะสมกับวัยและความคิดของนักเรียน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

2.3 ระบุพฤติกรรมที่เหมาะสมและแปลพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นกฎระเบียบของห้องเรียนโดยใช้สำนวนภาษาเชิงบวก

2.4 เน้นเฉพาะพฤติกรรมที่สำคัญเท่านั้น

2.5 มีจำนวนกฎระเบียบที่ไม่มากเกินไป (ประมาณ 3 – 6 ข้อ)

2.6 เขียนข้อความกฎระเบียบด้วยคำง่ายๆ และสั้นกะทัดรัด

2.7 กฎระเบียบควรบ่งบอกพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้

2.8 ระบุรางวัลที่นักเรียนจะได้รับจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบและระบุวิธีลงโทษถ้านักเรียนฝ่าฝืนกฎระเบียบ

3. เลือกรางวัลและกำหนดผลที่เกิดตามมา

4. สอนและทบทวนกฎระเบียบโดยมีแนวทางดังนี้

4.1 วางแผนการอภิปรายและการสอนกฎระเบียบในชั่วโมงแรกของการสอน

4.2 อภิปรายความจำเป็นที่จะต้องมีกฎระเบียบเหล่านั้น

4.3 ชี้แจงให้นักเรียนทราบความคาดหวังสำหรับกฎระเบียบแต่ละข้อยกตัวอย่างและเน้นผลด้านบวก

4.4 แจ้งให้นักเรียนทราบถึงผลที่จะเกิดตามมาเมื่อมีการปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือเมื่อไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ

4.5 ตรวจสอบว่านักเรียนเข้าใจถูกต้องตรงกัน

4.6 ส่งสำเนากฎระเบียบให้ผู้ปกครองและผู้บริหารสถานศึกษาทราบ

4.7 ติดประกาศแจ้งกฎระเบียบในที่ๆ เหมาะสมถาวรเห็นกันอย่างทั่วถึง

4.8 ย้ำเตือนกฎระเบียบเป็นครั้งคราวกับนักเรียนทั้งชั้นเมื่อมีการฝ่าฝืน

4.9 ทบทวนกฎระเบียบกับนักเรียนทั้งห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ

5. ให้นักเรียนยอมรับกฎระเบียบ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สมบัติ ตาปัญญา (2549, หน้า 63 – 64 อ้างถึงใน กาญจนา วิเศษรินทอง, 2555 หน้า 112) ก็ได้เสนอว่ากฎระเบียบของห้องเรียนช่วยวางมาตรฐานของการปฏิบัติตัวสำหรับนักเรียน แต่ครูเองก็ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติตัวด้วยเพราะครูย่อมเป็นตัวแบบที่สำคัญสำหรับนักเรียนดังนี้

1. ครูควรบอกนักเรียนว่ามีความคาดหวังจะให้ทุกคน (ทั้งครูและนักเรียน) ปฏิบัติตัวในห้องเรียนอย่างไรและพูดคุยหรือกล่าวเตือนความจำในเรื่องนี้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2. ครูจะต้องแจ้งผู้บริหารโรงเรียนครูท่านอื่นๆ และผู้ปกครองให้ทราบเกี่ยวกับระเบียบของห้องเรียนเราเพื่อที่ว่าทุกคนจะได้ช่วยกันสอดส่องให้นักเรียนปฏิบัติตามและหลีกเลี่ยงการทำสิ่งที่เป็นการขัดแย้งระเบียบดังกล่าว

3. ครูจะต้องปฏิบัติตามระเบียบที่ตกลงกันไว้กับนักเรียนโดยสม่ำเสมอและไม่มีการลำเอียงเข้าข้างใคร

4. ครูจะต้องตระหนักถึงความเป็นไปทั้งในและนอกห้องเรียนตลอดเวลาการสอดส่องเฝ้าดูนี้ ควรทำอย่างละเอียดอ่อนและเป็นไปในลักษณะป้องกันเช่น

4.1 ครูไม่ควรแสดงอารมณ์โกรธหรือสูญเสียการควบคุมตนเอง แต่ควรทำตัวเป็นแบบอย่างของการปฏิบัติตัวที่ดีและการยึดถือระเบียบ

4.2 หากจำเป็นต้องมีการดำเนินการทางวินัยกับนักเรียนครูควรมุ่งเน้นที่พฤติกรรมของนักเรียน ไม่ใช่ที่ตัวนักเรียนจะต้องรักษาศักดิศรีของนักเรียนไว้เสมอ

4.3 ครูจะต้องคอยสนับสนุนให้นักเรียนระมัดระวังพฤติกรรมของตนเอง เช่น จดบันทึกเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่ทำกับเพื่อนและคอยเฝ้าดูพฤติกรรมของคนอื่นด้วย

4.4 ในการสอนครูไม่ควรใช้ข้อความหรือคำพูดที่คลุมเครือกิจกรรม ควรมีลำดับที่ชัดเจนและพยายามไม่ให้มีการขัดจังหวะหรือสอดแทรกรบกวน

สรุปได้ว่าเทคนิคหรือวิธีการที่ครูใช้ในการควบคุมชั้นเรียนมีส่วนส่งเสริมในการสร้างบรรยากาศทางจิตวิทยากล่าวคือถ้าครูและนักเรียนร่วมกันใช้ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ทุกคนยอมรับยินดีปฏิบัตินักเรียนก็จะอยู่ในห้องเรียนอย่างมีความสุขเกิดความรู้สึกอบอุ่นพอใจและสบายใจดังนั้น ในการวางแผนการบริหารจัดการชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพครูควรจะคำนึงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชั้นเรียนในการจัดการเรียน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

การสอนต้องมีการรบกวนน้อยที่สุดโดยการสร้างกฎระเบียบในชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้ประพฤติปฏิบัติร่วมกันได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

ฆนัท ธาตุทอง (2552, หน้า 91 – 93) ได้กล่าวถึงการจัดการห้องเรียนเพื่อป้องกันพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและวิธีการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. สภาพแวดล้อมในห้องเรียน ได้แก่ จัดพื้นที่ที่จะสอนเด็กในห้องเรียนควรจะมีพื้นที่ให้เด็กสามารถจะเรียนได้ทั้งห้องที่สำหรับเรียนเป็นกลุ่ม และที่สำหรับเด็กบางคน ที่จะทำงานคนเดียวควรจะมีพื้นที่สำหรับเด็กที่จะทำกิจกรรมอย่างอิสระ พื้นที่ให้ครูจะเดินและที่สำหรับวางเครื่องมือในการทำกิจกรรมเป็นต้น

2. เนื้อหาหลักสูตรที่ใช้สอนเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในห้องเรียน เนื้อหาจะต้องเป็นลำดับขั้นตอนที่เด็กทำได้ทีละขั้นโดยมีข้อผิดพลาดน้อยที่สุดและถ้าเป็นไปได้ควรให้เด็กผ่านตามระดับความสามารถของเขา

3. กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ครูจะต้องเตรียมเพื่อให้เด็กสนใจและใช้เวลาเรียนรู้ได้เต็มที่ โดยเน้นให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ใส่ใจติดตามการทำงานของเด็กเพื่อให้คำแนะนำหรือชมเชยเด็กที่ทำได้

4. กฎกติกาของห้องจะเป็นแนวทางให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติเด็กควรได้รู้ตั้งแต่เริ่มเรียนในแต่ละวัน กฎของห้องจะมีไม่มากประมาณ 3 – 4 ข้อต้องเขียนในระดับที่เด็กทุกคนเข้าใจทำได้ ระบุให้ชัดเจนเขียนในเชิงบวก เช่น เขียนว่า “สุภาพช่วยเหลือคนอื่น ยกมือก่อนพูด ไม่ละลาบละล้วงคนอื่น” กฎของห้องจะต้องอธิบายยกตัวอย่างให้เด็กเข้าใจชัดเจนและบอกเงื่อนไขในการปฏิบัติว่าการทำตามกฎจะได้รับผลอย่างไร การไม่ทำตามกฎจะได้รับผลอย่างไร โดยที่ครูต้องร่วมกับนักเรียนเพื่อสร้างระเบียบและขั้นตอนปฏิบัติในห้องเรียนร่วมกัน ทั้งนี้ในการจัดการห้องเรียนที่ดีจะป้องกันหรือลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในห้องเรียนได้ ครูได้จัดการห้องเรียนเพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมหรือไม่สามารถตรวจสอบได้ดังต่อไปนี้

4.1 เด็กแต่ละคนได้รับการสอนได้รับงานตรงกับระดับความสามารถของเขาหรือไม่มีการจัดการระบบให้เด็กรู้ความก้าวหน้าของตนเองหรือไม่

4.2 ครูได้ให้ผลย้อนกลับแก่เด็กอย่างเสมอและชมเชยในความสำเร็จของเด็กหรือไม่

4.3 ได้วางกฎของห้องชัดเจนแล้วหรือยัง

4.4 ได้บอกแนวทางการทำกิจกรรมการเรียนชัดเจนหรือไม่

4.5 เด็กทุกคนรับรู้กฎของห้องหรือไม่

4.6 กฎที่ตั้งไว้ครอบคลุมสถานการณ์ครบถ้วนหรือไม่

4.7 เมื่อเด็กปฏิบัติตามกฎครูได้เสริมแรงอย่างเหมาะสมและคงเส้นคงวาหรือไม่

4.8 ครูได้ใช้วิธีการต่างๆ ให้เด็กกระตือรือร้นตื่นตัวในการเรียนหรือไม่

4.9 ครูเป็นแบบอย่างในเรื่องความสุภาพและการใส่ใจเด็กหรือไม่

กาญจนา วิเศษรินทอง (2555, บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันระบบการบริหารจัดการชั้นเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาและความต้องการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระบบการบริหารจัดการชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบย่อยรวมทั้งหมด 42 ตัวบ่งชี้ดังต่อไปนี้ดังต่อไปนี้ (1) ด้านปัจจัยนำเข้าประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย 8 ตัวบ่งชี้ (2) ด้านกระบวนการประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย 19 ตัวบ่งชี้ (3) ด้านผลผลิตประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย 5 ตัวบ่งชี้ (4) ด้านผลลัพธ์ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย 6 ตัวบ่งชี้และ (5) ด้านข้อมูลย้อนกลับประกอบด้วย 1 องค์ประกอบย่อย 4 ตัวบ่งชี้ 3) ผลการประเมินการใช้ระบบมีดังนี้ (1) ครูมีคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการชั้นเรียนหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการสูงกว่าก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) ค่าเฉลี่ยการประเมินความสามารถในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูหลังการใช้ระบบสูงกว่าก่อนการใช้ระบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการมีวินัยในตนเองและด้านการใฝ่เรียนรู้อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมุ่งมั่นในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง (4) ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อระบบการบริหารจัดการชั้นเรียนหลังการนำระบบไปใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (5) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อพฤติกรรมการบริหารจัดการชั้นเรียนของครู

ปัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (6) ความเหมาะสมของระบบการบริหารจัดการชั้นเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอน หลังจากนำระบบไปใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ระบบการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีความเหมาะสม เพราะเป็นระบบที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีและความต้องการของผู้ใช้ ดังนั้นจึงสมควรนำระบบนี้ไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการชั้นเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ

2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ได้มีนักการศึกษาที่ได้กล่าวถึงแนวทางในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูไว้ดังนี้

ทิศนา แขมมณี (2545, หน้า 48 – 50) ได้กล่าวถึง ระบบการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. ระบบการเรียนการสอนของไทเลอร์ (Tyler Loop) ซึ่งได้กำหนดองค์ประกอบของระบบการเรียนการสอนไว้ 3 ส่วนคือ1) จุดมุ่งหมายของการสอน 2) กิจกรรมการเรียนการสอน 3) การประเมินผลการเรียนการสอนข้อมูลจากการประเมินผลจะสามารถใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับไปยังกิจกรรมการเรียนการสอนและจุดมุ่งหมายของการเรียนการอสนเพื่อการปรับปรุงต่อไป

2. ระบบการเรียนการสอนของ Glaser ซึ่งได้ออกแบบระบบการเรียนการสอนที่มีความคล้ายคลึงกับระบบของไทเลอร์มาก แต่มีองค์ประกอบมากกว่า ได้แก่ 1) จุดประสงค์ของการสอน 2) การประเมินสถานะของผู้เรียนก่อนสอน 3) การจัดกระบวนการเรียนการสอน 4) การประเมินผลการเรียนการสอน 5) ข้อมูลย้อนกลับ

3. ระบบการเรียนการสอนของ Gerlach และ Ely ซึ่งได้จัดขั้นตอนสำคัญๆ ของการจัดการเรียนการสอนไว้ 6 ส่วนคือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) การเลือกเนื้อหาวิชา 3) การประเมินพฤติกรรมก่อนการเรียน 4) การดำเนินการสอน ซึ่งครอบคลุมการพิจารณากลวิธีการสอน การจัดกลุ่มผู้เรียน การจัดห้องเรียน การจัดเวลาเรียน และการเลือกแหล่งวิทยาการ 5) การประเมินผลการเรียน 6) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อป้อนกลับไปใช้ในการปรับปรุงส่วนต่างๆ ของระบบ

4. ระบบการจัดการเรียนการสอนของ Klausmeier และ Ripple ซึ่งได้กำหนดองค์ประกอบของระบบการเรียนการสอนไว้ 7 ส่วนได้แก่ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน 2) การพิจารณาความพร้อมของผู้เรียน 3) การจัด

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เนื้อหาวิชาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือต่างๆ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5) การดำเนินการสอน 6) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อป้อนกลับไปใช้ในการปรับปรุงส่วนต่างๆ ของระบบ

5. ระบบการจัดการเรียนการสอนของ สงัด อุทรานันท์ ซึ่งได้เสนอองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน 10 ประการได้แก่ 1) ลักษณะของผู้เรียน 2) จุดมุ่งหมายของการสอน 3) เนื้อหาสาระที่จะสอน 4) การเตรียมความพร้อม 5) การดำเนินการสอน 6) การสร้างเสริมทักษะ 7) กิจกรรมสนับสนุน 8) การควบคุมและการตรวจสอบ 9) สัมฤทธิผลของการสอ 10) การปรับปรุงแก้ไข

ศศิธร ขันติธรางกูร (2551, หน้า 13 – 14) ได้เสนอไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเทคนิคและทักษะการสอนของครู ล้วนมีอิทธิพลต่อบรรยากาศในชั้นเรียนได้ทั้งสิ้น การสร้างแรงจูงใจการแปรเปลี่ยนความสนใจการเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายจะทำให้เด็กไม่เบื่อ เมื่อเทียบกับการที่ครูใช้วิธีสอนแบบเดียวเป็นระยะเวลานานจนเกินไป เช่น การใช้วิธีสอนแบบบรรยายทำให้เด็กอาจเรียนรู้ได้ไม่เท่ากับที่ครูตั้งใจจะสอนเพราะเด็กเกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจเรียนอาจชวนเพื่อนคุยหรือแกล้งเพื่อนกลายเป็นปัญหาในชั้นเรียนที่ครูจะต้องจัดการ ซึ่งแท้จริงแล้วสาเหตุสำคัญอาจอยู่ที่ตัวครูเองก็เป็นได้ ดังนั้นวิธีการหนึ่งที่ครูควรจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดการชั้นเรียน คือ การที่ครูจะต้องเตรียมการสอนโดยยึดหลักที่สำคัญในการพิจารณาเลือกใช้วิธีสอนที่หลากหลาย มีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน นอกจากนี้ควรเลือกใช้ทักษะและเทคนิคการสอนที่ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนมากขึ้นดังนี้

1. การสร้างแรงจูงใจในบทเรียนความสนใจหรือความต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องใดๆ สำหรับนักเรียนอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาหรือเพียงบางครั้งบางเรื่องหรืออาจไม่เกิดขึ้นเลยแตกต่างกันไป ตามลักษณะวัยและความสามารถของเด็กแต่ละคน ครูจึงควรสร้างแรงจูงใจให้แก่เด็กอย่างต่อเนื่อง บทบาทของครูในการสร้างแรงจูงใจในการเรียน เช่น การเลือกกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะสามารถขจัดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้งยังเป็นการส่งเสริมชั้นเรียนให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อีกด้วย

2. การจัดการเรียนรู้ที่มีรูปแบบการสอนที่หลากหลายและใช้เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการวางแผนหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนใช้ทักษะ

ทางสังคมเช่นนักเรียนใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือเป็นต้น

3. การแปรเปลี่ยนวิธีสอนให้หลากหลาย เช่น การเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้การเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนหรือการใช้แหล่งหรือสื่อการเรียนรู้หลายประเภท

4. การกำหนดงานให้นักเรียนปฏิบัติระหว่างเรียนที่สอดคล้องกับบทเรียนและตรงตามความสนใจของนักเรียนและเนื้อหาวิชา

ฆนัท ธาตุทอง (2552, หน้า 132 – 135) ได้เสนอว่า ผลผลิตของนักเรียนด้านวิชาการนับว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นความคาดหวังของโรงเรียนทุกแห่งที่ต้องการให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ทั้งนี้การจัดการห้องเรียนก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนั้นครูจึงควรให้ความสำคัญและสนใจในการจัดการห้องเรียนให้ส่งผลดีทางด้านวิชาการโดยครูควรคำนึงถึงบทบาทหน้าที่และมีพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. การช่วยให้นักเรียนมีความหวังว่าตนเองจะประสบความสำเร็จประกอบด้วย

1.1 ให้นักเรียนตระหนักว่าครูมีความคาดหวังด้านวิชาการกับนักเรียนในระดับสูง

1.2 บอกข้อกำหนดและรายละเอียดที่เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการเรียน

1.3 สร้างโอกาสที่หลากหลายให้นักเรียนประสบความสำเร็จ

1.4 ให้นักเรียนกำหนดเป้าหมายระยะสั้น

1.5 ช่วยให้นักเรียนรู้จักประเมินความก้าวหน้าของตนเองตามเป้าหมายที่กำหนด

1.6 ให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความสำเร็จกับความพยายามและความสามารถของตนเอง

1.7 ช่วยให้นักเรียนควบคุมตนเองเพื่อความสำเร็จในการเรียน

1.8 ให้ข้อมูลที่ช่วยทำให้นักเรียนทราบผลการทำงานของตนเอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

2. การทำให้นักเรียนสนใจเนื้อหาบทเรียนประกอบด้วย

2.1 ใช้เวลาทำความเข้าใจกับสิ่งที่นักเรียนเห็นว่าสำคัญและน่าสนใจ

2.2 เลือกหัวข้อและงานที่นักเรียนสนใจ

2.3 บอกขั้นตอนของกิจกรรมตั้งแต่เริ่มบทเรียน

2.4 บอกวัตถุประสงค์การเรียนและสิ่งที่ครูคาดหวังตั้งแต่ต้นบทเรียน

2.5 ใช้คำถามและกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนสนใจเนื้อหาบทเรียน

2.6 สอนรายวิชาและหัวข้อต่างๆ ให้น่าสนใจมีสาระและท้าทาย

3. การเน้นความสัมพันธ์ของเนื้อหาบทเรียนประกอบด้วย

3.1 เลือกวัตถุประสงค์การเรียนและกิจกรรมที่มีความสำคัญ

3.2 บอกความสำคัญของสิ่งที่จะเรียน

3.3 ดัดแปลงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ส่วนตัว

3.4 ให้นักเรียนได้ใช้สิ่งที่เรียนไปแล้ว

4. การใช้กลยุทธ์การสอนที่หลากหลายตลอดบทเรียนเพื่อสร้างความสนใจได้แก่

4.1 ใช้วิธีสอนที่หลากหลายตลอดบทเรียน

4.2 ใช้เกมสถานการณ์จำลองหรือวิธีที่สนุกสนาน

4.3 ทำสิ่งที่ไม่คาดคิดเป็นครั้งคราว

5. การวางแผนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ประกอบด้วย

5.1 ทำให้การเรียนมีชีวิตชีวามีการค้นคว้าผจญภัยและมีการปะทะสังสรรค์เท่าที่จะทำได้

5.2 ใช้วิธีการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่หลากหลายตามแบบการเรียนและแบบการคิดของนักเรียน

6. การเลือกกลยุทธ์ที่ทำให้นักเรียนอยากรู้อยากเห็น

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ประกอบด้วย

6.1 เลือกงานที่ทำให้เห็นคุณค่าของการมีใจจดจ่อการค้นพบการใคร่รู้การบุกเบิกและการมีจินตนาการ

6.2 ใช้ประวัติชีวิตจริงเรื่องราวต่างๆ เป็นสื่อให้นักเรียนสำรวจความคิดและอารมณ์ของตน

7. การเลือกกลยุทธ์และการนำเสนอเนื้อหาที่มีความท้าทายและความยากประกอบด้วย

7.1 มอบหมายงานที่ระดับความยากปานกลางเพื่อให้นักเรียนสามารถทำสำเร็จโดยใช้ความพยายามอย่างเหมาะสม

7.2 แบ่งงานยากออกเป็นงานย่อยๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนทำได้สำเร็จโดยไม่ต้องใช้ความพยายามมากเกินไป

7.3 เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ขั้นสูง

7.4 เฝ้าติดตามระดับความยากของงานและการทดสอบ

8. การจัดกลุ่มนักเรียนให้ทำงานประกอบด้วย

8.1 วางแผนใช้กิจกรรมรายบุคคลกิจกรรมแบบร่วมมือและแบบแข่งขัน

8.2 สร้างความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม

9. การออกแบบบทเรียนที่ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จประกอบด้วย

9.1 ออกแบบกิจกรรมที่นำนักเรียนไปพบความสำเร็จ

9.2 ปรับงานให้สนองแรงจูงใจของนักเรียน

9.3 บอกสิ่งที่ครูคาดหวังและสิ่งที่นักเรียนต้องการ

9.4 สร้างสภาพแวดล้อมของการสนับสนุนส่งเสริม

9.5 ใช้เนื้อหาบทเรียนที่นักเรียนคุ้นเคยเป็นตัวอย่างก่อนแล้วจึงใช้เนื้อหาที่ไม่คาดคิดเป็นตัวอย่างในการอธิบายแนวคิดและหลักการ

9.6 ลดพฤติกรรมวิตกกังวล

10. การให้นักเรียนได้ควบคุมห้องเรียนประกอบด้วย

10.1 สร้างความรู้สึกการเป็นผู้ควบคุมโดยให้นักเรียนมีโอกาสตัดสินใจ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

10.2 เฝ้าติดตามว่าเป้าหมายและงานที่นักเรียนเลือกมีความยากระดับใด

11. การแสดงความสนใจและความกระตือรือร้นในเนื้อหาบทเรียนและโครงงานประกอบด้วย

11.1 เป็นตัวแบบความสนใจและความกระตือรือร้นในบทเรียนและในการเรียนรู้

11.2 แสดงความกระตือรือร้น

11.3 แนะนำงานที่ให้นักเรียนทำอย่างกระตือรือร้น

11.4 คาดหวังให้นักเรียนสนใจไม่เบื่อหน่าย

12. การให้โอกาสนักเรียนได้เรียนรู้ประกอบด้วย

12.1 เน้นบทเรียนที่นำเสนอแนวคิดระดับกลางๆ มีสาระสำคัญแต่ไม่มากจนเกินไป

12.2 นำเสนอแนวคิดสาธิตอภิปรายมอบหมายงานให้ชัดเจน

12.3 นำเสนอเนื้อหาด้วยสิ่งที่เป็นรูปธรรมและเชื่อมโยงความรู้ที่ไม่คุ้นเคยเข้ากับความรู้เดิมของนักเรียน

12.4 เชื่อมโยงความรู้ใหม่กับเนื้อหาที่เรียนมาก่อน

12.5 เพิ่มเติมความรู้มากกว่าที่ปรากฏในตำราเรียน

12.6 เมื่อถามคำถามขั้นสูงต้องชี้แนะความคิด

12.7 ให้นักเรียนสรุปเปรียบเทียบและนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง

ทิศนา แขมมณี (2556,หน้า 7 – 8) ได้เสนอหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยนำโมเดลซิปปา (CIPPA Model) มาใช้จัดการเรียนการสอน มีจุดเน้นที่การจัดกิจกรรมการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. Construct (C) หมายถึง การสร้างความรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ ได้แก่ กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง

2. Interaction (I) หมายถึง การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ได้แก่กิจกรรมที่ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

3. Physical Participation (P) หมายถึง การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในด้านร่างกายอารมณ์ ปัญญา และสังคม ในการเรียนรู้ให้มากที่สุด

4. Process Learning (P) หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่างๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

5. Application (A) หมายถึง การนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนและการทำกิจกรรม เป็นการถ่ายโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติเข้าด้วยกัน

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2550, หน้า 6 – 7) ได้เสนอหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในหนังสือแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง เป็นเจ้าของการเรียนรู้ บทบาทครูเป็นผู้สนับสนุน และเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนรับผิดชอบตั้งแต่เลือกที่จะเรียน วางแผนการเรียน แล้วเริ่มต้นด้วนการศึกษาค้นคว้าตลอดจนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เนื้อหาวิชามีความสำคัญ และมีความหมายต่อการเรียนรู้ นั่นคือ ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกสิ่งที่จะเรียน ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน และความต้องการของผู้เรียนต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วยการเรียนรู้ที่สำคัญและมีความหมายจึงขึ้นอยู่กับ สิ่งที่จะสอน และวิธีที่จะสอน

3. การเรียนรู้จะประสบความสำเร็จ หากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน การได้คิด ได้ร่วมวางแผน ได้ค้นพบประเด็นปัญหาที่ท้าทายจะรู้สึกพึงพอใจหากได้ประเมินผลความสำเร็จของตนเอง และได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและครู

4. สัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียน การสนทนาเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เพียงพอต้องเป็นปฏิสัมพันธ์ในเชิงช่วยเหลือภายในกลุ่มด้วย

5. ครู คือ ผู้อำนวยความสะดวก และเป็นแหล่งเรียนรู้ ครูต้องมีความสามารถในการค้นพบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน สามารถคิดได้หลายแบบเป็นแหล่งความรู้ที่มีคุณค่าของผู้เรียน และสามารถค้นหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน สิ่งทีช่วยให้การสื่อสารระหว่างบุคคลให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จ คือ

ปัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ปฏิภาณไหวพริบ ทักษะ อารมณ์ขัน ความเต็มใจของครูที่จะให้การช่วยเหลือโดยไม่มีเงื่อนไข

6. ผู้เรียนมีโอกาสเห็นตนเองในแง่มุมที่แตกต่างจากเดิม ผู้เรียนกลายเป็นผู้มีความมั่นใจในตนเอง และควบคุมตนเองได้มากขึ้น กลายเป็นบุคคลที่ตนเองอยากเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมเปิดเผยตนเองต่อเหตุการณ์ต่างๆ

ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องหลายทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theories) ทฤษฎีปัญญานิยม (Cognitive Theories) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning Theories) และทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์ (Constructivist Theories)

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำเสนอแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2547 หน้า 7 – 14 กฤษณา คิดดี, 2547 หน้า 15 – 17)

2.1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบพฤติกรรมนิยมนักจิตวิทยาพฤติกรรมนิยมได้แบ่งพฤติกรรมของมนุษย์ออกเป็น 2 ประเภทคือ

2.1.1.1 พฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยสิ่งเร้า (Respondent Behavior) เมื่อมีสิ่งเร้าพฤติกรรมตอบสนองก็จะเกิดขึ้นซึ่งสามารถจะสังเกตได้

2.1.1.2 พฤติกรรมโอเปอแร้นต์ (Operant Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลหรือสัตว์ แสดงการตอบสนองออกมาโดยปราศจากสิ่งเร้าที่แน่นอน และพฤติกรรมนี้มีผลต่อสิ่งแวดล้อม ทฤษฎีนี้สนใจศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สามารถสังเกตได้จากภายนอก โดยเน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้าที่ส่งผลต่อการเรียนรู้โดยมองว่าพฤติกรรมการเรียนรู้เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าและมีการให้แรงเสริมเป็นตัวช่วยเพิ่มโอกาสหรือความถี่ของพฤติกรรมที่ต้องการทฤษฎีนี้เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากพลังกระตุ้นจากภายนอกในรูปของการให้รางวัลและการลงโทษผู้เรียนมีบทบาทคอยรับสิ่งเร้าและปฏิสัมพันธ์ส่วนผู้สอนมีบทบาทในการควบคุมและกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่คาดหมายด้วยการให้รางวัลหรือลงโทษข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีดังนี้

1) พฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้และสามารถ

จะสังเกตได้

2) พฤติกรรมแต่ละชนิดเป็นผลรวมของการเรียนรู้และสามารถจะสังเกตได้

3) การเสริมแรงช่วยทำให้พฤติกรรมเกิดขึ้นได้

2.1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบปัญญานิยม

ทฤษฎีนี้สนใจศึกษากระบวนการคิดและการใช้เหตุผลภายในตัวบุคคลโดยมองว่า การเรียนรู้เกิดจากการใช้สติปัญญาและเหตุผลของผู้เรียนและเป็นผลมาจากการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในกระบวนการเรียนรู้นั้น สิ่งเร้าที่สำคัญที่ผู้เรียนรับรู้และการรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนรู้ผู้เรียนอาจจะเกิดการหยั่งรู้ในการแก้ปัญหาและแก้ปัญหาได้ทันทีโดยไม่ต้องเสริมแรง ทฤษฎีแนวนี้เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการพัฒนากลยุทธ์ของการรับข่าวสารจัดเก็บข่าวสารและการนำข่าวสารออกมาใช้ผู้เรียนต้องตื่นตัวในการพัฒนากลยุทธ์ที่จะสร้างความเข้าใจอย่างมีความหมายส่วนผู้สอนถือเป็นผู้ร่วมกระบวนการพัฒนากลยุทธ์และการใช้กลยุทธ์อย่างมีความหมายปัญญานิยมหรือกลุ่มความรู้ความเข้าใจ หรือบางครั้งอาจเรียกว่ากลุ่มพุทธินิยม เป็นกลุ่มที่เน้นกระบวนการทางปัญญาหรือความคิด นักคิดกลุ่มนี้ ได้ขยายขอบเขตของความคิดที่เน้นทางด้านพฤติกรรม ออกไปสู่กระบวนการทางความคิด ซึ่งเป็นกระบวนการภายในสมอง ทฤษฎีปัญญานิยมนี้ เกิดขึ้นจากแนวคิดของชอมสกี้ (Chomsky) ที่ไม่เห็น ด้วยกับสกินเนอร์ (Skinner) บิดา ของทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ในการมองพฤติกรรมมนุษย์มนุษย์ไว้ว่าเป็นเสมือนการทดลองทางวิทยาศาสตร์ ชอมสกี้เชื่อว่า พฤติกรรมมนุษย์นั้นเป็นเรื่องของภายในจิตใจ มนุษย์ไม่ใช่ผ้าขาวที่เมื่อใส่สีอะไรลงไปก็จะกลายเป็นสีนั้น มนุษย์มีความนึกคิดมีอารมณ์จิตใจและความรู้สึกภายในที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการออกแบบการเรียนการสอนก็ควรที่จะคำนึงถึงความแตกต่างภายในของมนุษย์ด้วยความแตกต่างระหว่างแนวคิดแบบพฤติกรรมนิยมและปัญญานิยมเวสท์และคณะ (West and Others, 1991) ได้เสนอถึงความแตกต่างระหว่างทฤษฎีพฤติกรรมนิยมและปัญญานิยมไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมุ่งเน้นในเรื่องของพฤติกรรมหรือการกระทำภายนอกซึ่งสามารถสังเกตได้ ในขณะที่ทฤษฎีปัญญานิยมมุ่งเน้นถึงสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจมนุษย์

2. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมุ่งชี้ความสำคัญขององค์ประกอบย่อยๆ แต่ละส่วนจากส่วนหนึ่งไปยังอีกส่วนหนึ่งและจากส่วนประกอบต่างๆ ไปสู่ภาพรวมหรือ

วัตถุประสงค์รวมในที่สุดในทางกลับกันนั้น ทฤษฎีปัญญานิยมพยายามชี้ในภาพรวมเป็นหลัก จากภาพรวมหรือวัตถุประสงค์รวมไปสู่ส่วนประกอบและตามด้วยการมองจากส่วนประกอบต่างๆ ไปสู่ภาพรวมหรือวัตถุประสงค์รวมอีกครั้งหนึ่ง

3. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมุ่งเน้นสิ่งที่เป็นรูปธรรมซึ่งสามารถจับต้องได้ ในขณะที่ทฤษฎีปัญญานิยมมุ่งเน้นในสิ่งที่เป็นนามธรรมซึ่งไม่สามารถจับต้องได้

4. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องของความรู้ของมนุษย์ในลักษณะของสิ่งที่มีอยู่แล้วและรอให้มนุษย์ค้นพบและเรียกกลับมาใช้ใหม่ ในขณะที่ทฤษฎีปัญญานิยมมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องของความรู้ในลักษณะของสิ่งที่มนุษย์จาเป็นต้องสร้างให้เกิดขึ้นและหากต้องนาความรู้กลับมาใช้อีกก็จาเป็นจะต้องมีการสร้างขึ้นมาใหม่

5. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเปรียบเทียบกับจิตใจมนุษย์เป็นเสมือนโรงงานประกอบชิ้นส่วนต่างๆ ซึ่งหมายถึง ความเชื่อที่ว่าสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจมนุษย์นั้นเกิดจากการประกอบขึ้นของมนุษย์นั่นเอง ไม่มีความสลับซับซ้อน ชิ้นส่วนในการประกอบเป็นอย่างไรผลผลิตที่ได้ก็จะเป็นเช่นนั้น ในขณะที่ทฤษฎีปัญญานิยมเปรียบเทียบจิตใจเป็นเสมือนคอมพิวเตอร์ซึ่งหมายถึงความเชื่อที่ว่าสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจมนุษย์นั้นเกิดจากการประมวลผลภายในซึ่งมีการทางานที่สลับซับซ้อนและยากแก่การทำความเข้าใจ

6. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมมุ่งเน้นในผลลัพธ์ ในขณะที่ทฤษฎีปัญญานิยมมุ่งเน้นในกระบวนการตารางสรุปความแตกต่างของแนวความคิดระหว่างพฤติกรรมนิยมและปัญญานิยม

ทฤษฎี การเรียนรู้ต่างๆ ในกลุ่มปัญญานิยมมีรายละเอียดของทฤษฎีและการประยุกต์นำทฤษฎีเหล่านั้นมาใช้ใน การจัดการเรียนการสอน ดังนี้

2.1.2.1 ทฤษฎีเรียนรู้ของกลุ่ม เกสตัลท์ (Gestalt Theory) สรุปได้ดังนี้

1) การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางความคิดซึ่งเป็นกระบวนการภายในตัวของมนุษย์

2) บุคคลจะเรียนรู้จากสิ่งเร้าที่เป็นส่วนรวมได้ดีกว่าส่วนย่อย

3) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะคือ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

3.1) การรับรู้ (perception) การรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ประสาทสัมผัสรับสิ่งเร้าทฤษฎีการกฎการเรียนรู้แล้วถ่ายโยงเข้าสู่สมอง เพื่อผ่านเข้าสู่กระบวนการคิด สมองหรือจิตจะใช้ประสบการณ์เดิมตีความหมายของสิ่งเร้าและแสดงปฏิกิริยาตอบ สนองออกไปตามที่สมอง / จิต ตีความหมาย

3.2) การหยั่งเห็น (Insight) เป็น การค้นพบหรือเกิดความเข้าใจในช่องทางแก้ปัญหาอย่างฉับพลันทันที อันเนื่องมาจากผลการพิจารณาปัญหาโดยส่วนรวมและการใช้กระบวนการทางความคิดและสติปัญญาของบุคคลนั้น

4) กฎการจัดระเบียบการรับรู้ ของเกสตัลท์ มีดังนี้

4.1) กฎการรับรู้ส่วนรวมและส่วนย่อย (Law of Pragnanz) ประสบการณ์ เดิมมีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล การรับรู้ของบุคคลต่อสิ่งเร้าเดียวกันอาจแตกต่างกันได้เพราะการใช้ ประสบการณ์เดิมมารับรู้ส่วนรวมและส่วนย่อยต่างกัน

4.2) กฎแห่งความคล้ายคลึง (Law of Similarity) สิ่งเร้าใดที่มีลักษณะเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน บุคคลมักรับรู้เป็นพวกเดียวกัน

4.3) กฎแห่งความใกล้เคียง (Law of Proximity) สิ่งเร้าที่มีความใกล้เคียงกันบุคคลมักรับรู้เป็นพวกเดียวกัน

4.4) กฎแห่งความสมบูรณ์ (Law of Closure) แม้สิ่งเร้าที่บุคคลรับรู้จะยังไม่สมบูรณ์ แต่บุคคลสามารถรับรู้ในลักษณะสมบูรณ์ได้ถ้าบุคคลมีประสบการณ์เดิมในสิ่งเร้านั้น

4.5) กฎแห่งความต่อเนื่อง สิ่งเร้าที่มีความต่อเนื่องกัน หรือมีทิศทางไปในแนวเดียวกัน บุคคลมักรับรู้เป็นพวกเดียวกัน หรือเรื่องเดียวกัน หรือเป็นเหตุผลเดียวกัน

4.6) บุคคลมักมีความคงที่ในความหมายของสิ่งที่รับรู้ตามความเป็นจริง กล่าวคือ เมื่อบุคคลรับรู้สิ่งเร้าในภาพรวมแล้วจะมีความคงที่ในการรับรู้สิ่งนั้นใน ลักษณะเป็นภาพรวมดังกล่าว ถึงแม้ว่าสิ่งเร้านั้นจะเปลี่ยนแปรไปเมื่อรับรู้ในแง่มุมอื่น

4.7) การรับรู้ของบุคคลอาจผิดพลาดบิดเบือนไปจากความเป็นจริงได้ เนื่องมาจากการจัดกลุ่มลักษณะสิ่งเร้าที่ทาให้เกิดการลวงตา

5) การเรียนรู้แบบหยั่งเห็น (Insight) โคห์เลอร์ ได้สังเกต

การเรียนรู้ของลิงในการทดลอง ลิงพยายามที่จะเอากล้วยที่ซึ่งแขวนอยู่สูงเกินกว่าจะเอื้อมถึง ในที่สุดลิงก็เกิดความคิดที่จะเอาไม้ไปสอยกล้วยที่แขวนเอามากินได้ สรุปได้ว่าลิงมีการเรียนรู้แบบหยั่งเห็น

2.1.2.2 ทฤษฎีเครื่องหมาย (Sign Theory)

ปรับปรุงมาจากทฤษฎีการแสดงพฤติกรรมสู่จุดหมาย (Purposive behaviorism) โดย ทอลแมน กล่าวว่า “การเรียนรู้เกิดจากการใช้เครื่องหมายเป็นตัวชี้ทางให้แสดงพฤติกรรมไปสู่จุดหมายปลายทาง” ทฤษฎีของทอลแมนสรุปได้ดังนี้

1) ในการเรียนรู้ต่างๆ ผู้เรียนมีการคาดหมายรางวัล (reward expectancy) หากรางวัลที่คาดว่าจะได้รับไม่ตรงตามความพอใจและความต้องการ ผู้เรียนจะพยายามแสวงหารางวัลหรือสิ่งที่ต้องการต่อไป

2) ขณะที่ผู้เรียนจะพยายามไปให้ถึงจุดหมายปลายทางที่ต้องการ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เครื่องหมาย สัญลักษณ์ สถานที่ (place learning) และสิ่งอื่นๆ ที่เป็นเครื่องชี้ตามไปด้วย

3) ผู้เรียนมีความสามารถที่จะปรับการเรียนรู้ของตนไปตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป จะไม่กระทำซ้ำๆ ในทางที่ไม่สามารถสนองความต้องการ หรือวัตถุประสงค์ของตน

4) การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น บางครั้งจะไม่แสดงออกในทันที อาจจะแฝงอยู่ในตัวผู้เรียนไปก่อนจนกว่าจะถึงเวลาที่เหมาะสมหรือจาเป็นจึงจะ แสดงออก (latent learning)

2.1.2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development Theory)

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ของเพียเจต์ เพียเจต์ (Piaget) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กว่ามีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไร เขาอธิบายว่าการเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะมีพัฒนาการไปตามวัยต่างๆ เป็นลำดับขั้น

2.1.2.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรุนเนอร์

บรุนเนอร์ (Bruner) เป็นนักจิตวิทยาที่สนใจเรื่องของพัฒนาการทางสติปัญญาต่อเนื่องจาก เพียเจต์ บรุนเนอร์เชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตัวเอง (discovery learning) แนวคิดที่สำคัญ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ของบรุนเนอร์มีดังนี้

2.1.2.5 ทฤษฎีการเรียนรู้

1) การจัดโครงสร้างของความรู้ให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

2) การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของผู้เรียน และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนจะช่วยให้การเรียนรู้เกิด ประสิทธิภาพ

3) การคิดแบบหยั่งรู้ (intuition) เป็นการคิดหาเหตุผลอย่างอิสระที่สามารถพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้

4) แรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

5) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์ แบ่งได้เป็น 3 ขั้นใหญ่ๆ คือ

5.1) ขั้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Enactive Stage) คือขั้นของการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งต่างๆ การลงมือกระทำช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ

5.2) ขั้นการเรียนรู้จากความคิด (Iconic Stage) เป็นขั้นที่เด็กสามารถสร้างมโนภาพในใจได้และสามารถเรียนรู้จากภาพ แทนของจริงได้

5.3) ขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม (Symbolic Stage) เป็นขั้นการเรียนรู้สิ่งที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมได้

6) การเรียนรู้เกิดได้จากการที่คนเราสามารถสร้างความคิดรวบยอด หรือสามารถสร้างหรือสามารถจัดประเภทของสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

7) การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุดคือการให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (discovery learning)

2.1.2.6 ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความหมาย (A Theory of Meaningful Verbal Learning)

ออซูเบล (Ausubel, David 1963) เป็นนักจิตวิทยาแนวปัญญานิยมที่แตกต่างจากเพียเจต์และบรูเนอร์ เพราะออซูเบลไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างทฤษฎีที่อธิบายการเรียนรู้ได้ทุกชนิดทฤษฎีของออซูเบลเป็นทฤษฎีที่หาหลักการอธิบายการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เรียนรู้ที่เรียกว่า “Meaningful Verbal Learning” เท่านั้นออซูเบล ให้ความสำคัญเกี่ยวกับโครงสร้างทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของมนุษย์ และได้แบ่งการรับรู้ออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การเรียนรู้โดยเรียนรู้อย่างมีความหมาย
2. การเรียนรู้โดยการท่องจำ
3. การเรียนรู้โดยการค้นพบอย่างมีความหมาย
4. การเรียนรู้โดยการค้นพบแบบท่องจำ

การเรียนรู้ทั้ง 4 รูปแบบนี้ ออซูเบล ได้เน้นความสำคัญของการเรียนรู้อย่างมีความหมาย และพยายามที่จะสร้างหลักการเพื่ออธิบายกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว หลักการดังกล่าวนี้ Ausubel เชื่อว่าจะทาให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยเรียกหลักการดังกล่าวนี้ว่า การจัดวางโครงสร้างเนื้อหา

2.1.2.7 ทฤษฎีสนาม (Field Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ของทฤษฎีสนาม สามารถสรุปได้ดังนี้พฤติกรรมของคนมีพลังและทิศทาง สิ่งใดที่อยู่ในความสนใจและความต้องการของตน จะมีพลังเป็นบวกสิ่งที่นอกเหนือจากความสนใจจะมีพลังงานเป็นลบในขณะใดขณะหนึ่งทุกคนจะมีโลก หรือ อวกาศชีวิต (life space) ของตน ซึ่งจะประกอบไปด้วยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (physical environment) อันได้แก่ คน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ สิ่งแวดล้อมอื่นๆ และสิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยา

2.1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีนี้สนใจศึกษากระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยเน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและตัวผู้เรียนโดยทฤษฎีนี้มองว่าการเรียนรู้เกิดจากการสังเกตการเลียนแบบจากตัวแบบหรือการแสดงพฤติกรรมที่เหมือนตัวแบบโดยมีแรงจูงใจว่าการเลียนแบบจะนำมาซึ่งผลประโยชน์สำหรับการเรียนรู้จากการสังเกตประกอบด้วย 2 ขั้นคือขั้นการรับมา ซึ่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาและขั้นการกระทำหรือการแสดงออก Albert Bandura (1962 – 1986) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน เป็นผู้พัฒนาทฤษฎีนี้ขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าของตนเอง เดิมใช้ชื่อว่า “ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม” (Social Learning Theory) ต่อมาเขาได้เปลี่ยนชื่อทฤษฎีเพื่อความเหมาะสมเป็น “ทฤษฎีปัญญาสังคม” ทฤษฎีปัญญาสังคมเน้นหลักการเรียนรู้โดยการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

สังเกต เกิดจากการที่บุคคลสังเกตการกระทำของผู้อื่นแล้วพยายามเลียนแบบพฤติกรรมนั้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทางสังคมเราสามารถพบได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การออกเสียง การขับรถยนต์ การเล่นกีฬาประเภทต่างๆ เป็นต้น

ขั้นตอนของการเรียนรู้โดยการสังเกต

1. ขั้นให้ความสนใจ (Attention Phase) ถ้าไม่มีขั้นตอนนี้การเรียนรู้อาจจะไม่เกิดขึ้น เป็นขั้นตอน ที่ผู้เรียนให้ความสนใจต่อตัวแบบ (Modeling) ความสามารถ ความมีชื่อเสียง และคุณลักษณะเด่นของตัวแบบจะเป็นสิ่งดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจ

2. ขั้นจำ (Retention Phase) เมื่อผู้เรียนสนใจพฤติกรรมของตัวแบบจะบันทึกสิ่งที่สังเกตได้ไว้ในระบบความจำของตนเอง ซึ่งมักจะจดจำไว้เป็นจินตภาพเกี่ยวกับขั้นตอนการแสดงพฤติกรรม

3. ขั้นปฏิบัติ (Reproduction Phase) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนลองแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ ซึ่งจะส่งผลให้มีการตรวจสอบการเรียนรู้ที่ได้จดจำไว้

4. ขั้นจูงใจ (Motivation Phase) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นแสดงผลของการกระทำ (Consequence) จากการแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ ถ้าผลที่ตัวแบบเคยได้รับ (Vicarious Consequence) เป็นไปในทางบวก (Vicarious Reinforcement) ก็จะจูงใจให้ผู้เรียนอยากแสดงพฤติกรรมตามแบบ ถ้าเป็นไปในทางลบ (Vicarious Punishment) ผู้เรียนก็มักจะงดเว้นการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ

หลักพื้นฐานของทฤษฎีปัญญาสังคม มี 3 ประการ คือ

1. กระบวนการเรียนรู้ต้องอาศัยทั้งกระบวนการทางปัญญาและทักษะการตัดสินใจของผู้เรียน

2. การเรียนรู้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 3 ประการ ระหว่าง ตัวบุคคล (Person) สิ่งแวดล้อม (Environment) และพฤติกรรม (Behavior) ซึ่งมีอิทธิพลต่อกันและกัน

3. ผลของการเรียนรู้กับการแสดงออกอาจจะแตกต่างกัน สิ่งที่เรียนรู้แล้วอาจไม่มีการแสดงออกก็ได้ เช่น ผลของการกระทำ (Consequence) ด้านบวก เมื่อเรียนรู้แล้วจะเกิดการแสดงพฤติกรรมเลียนแบบ แต่ผลการกระทำด้านลบ อาจมีการเรียนรู้แต่ไม่มีการเลียนแบบ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

การนำหลักการมาประยุกต์ใช้

1. ในห้องเรียนครูจะเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลมากที่สุด ครูควรคำนึงอยู่เสมอว่า การเรียนรู้โดยการสังเกตและเลียนแบบจะเกิดขึ้นได้เสมอ แม้ว่าครูจะไม่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ก็ตาม

2. การสอนแบบสาธิตปฏิบัติเป็นการสอนโดยใช้หลักการและขั้นตอนของทฤษฎีปัญญาสังคมทั้งสิ้น ครูต้องแสดงตัวอย่างพฤติกรรมที่ถูกต้องที่สุดเท่านั้น จึงจะมีประสิทธิภาพในการแสดงพฤติกรรมเลียนแบบ ความผิดพลาดของครูแม้ไม่ตั้งใจ ไม่ว่าครูจะพร่ำบอกผู้เรียนว่าไม่ต้องสนใจจดจำ แต่ก็ผ่านการสังเกตและการรับรู้ของผู้เรียนไปแล้ว

3. ตัวแบบในชั้นเรียนไม่ควรจำกัดไว้ที่ครูเท่านั้น ควรใช้ผู้เรียนด้วยกันเป็นตัวแบบได้ในบางกรณี โดยธรรมชาติเพื่อนในชั้นเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อการเลียนแบบสูงอยู่แล้ว ครูควรพยายามใช้ทักษะจูงใจให้ผู้เรียนสนใจและเลียนแบบเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ดี มากกว่าผู้ที่มีพฤติกรรมไม่ดี

2.1.4 ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าความรู้ไม่ได้มาจากการค้นพบจากภายนอกหรือสิ่งแวดล้อมแต่เป็นความรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้นภายในจิตจากการทำความเข้าใจหรือให้ความหมายกับเหตุการณ์ประสบการณ์หรือสารสนเทศ โดยอาศัยความรู้เดิมความเชื่อทฤษฎีและความคาดหวังของตนในการแปลความหมาย เพื่อทำความเข้าใจต่อสถานการณ์นั้นๆ ทฤษฎีนี้เน้นที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ควบคู่ไปกับการทำความเข้าใจความรู้ใหม่โดยอาศัยประสบการณ์ของตนเองที่สะสมมาเป็นพื้นฐาน กล่าวโดยสรุปทฤษฎีคอนสตรัคติวิสท์มีแนวคิดพื้นฐานดังนี้

1. ความรู้เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นเองโดยตัวผู้เรียนผู้เรียนจะพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาและสภาพการณ์ต่างๆ ด้วยตนเองมากกว่าที่จะรับมาจากการสอนจากผู้สอนผู้เรียนไม่ใช่กล่องที่ว่างเปล่าที่คอยรับการถ่ายทอดจากผู้อื่นแต่สามารถสร้างความรู้ได้โดยอาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

2. การเรียนรู้ใหม่สร้างบนฐานของการเรียนรู้ที่ผ่านมากล่าวคือความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นจะมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องการเรียนรู้ตามกรอบ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

แนวคิดผู้เรียนสร้างความรู้เองนั้นยอมรับทั้งข้อมูลที่มีอยู่เดิมและข้อมูลที่เกิดขึ้นใหม่

3. การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกล่าวคือการที่ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่นจะเป็นการเปิดโอกาสให้ได้ทำความเข้าใจกับแนวคิดต่างๆและทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเป็นผู้ประเมินความเข้าใจของตนเองด้วย

4. การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงสร้างเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายจากแนวคิดพื้นฐานทางด้านการเรียนตามกรอบแนวคิดนี้พบว่าการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือเป้าหมายของการเรียนรู้เงื่อนไขสำหรับการเรียนรู้และวิธีการสอน

ยอดอนงค์ จอมหงส์พิพัฒน์ (2553, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา พบว่า 1) โปรแกรมการพัฒนามีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ คือ วิสัยทัศน์ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ โครงสร้างและการวัดผลประเมินผล กระบวนการของโปรแกรมแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 โปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์จำลอง ซึ่งเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการ มีขั้นตอน คือขั้นสำรวจประสบการณ์เดิม ขั้นวางแผนร่วมกัน ขั้นสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดขั้นประยุกต์แนวคิด ระยะที่ 2 โปรแกรมการพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ภาคสนาม เป็นการพัฒนาทักษะผู้นาครูต่อเนื่องจากระยะที่ 1 ในสถานการณ์การสอนจริงเป็นเวลา 1 ภาคเรียน โดยมีขั้นตอน คือ ขั้นนำไปปฏิบัติ ขั้นการนิเทศติดตามผล ขั้นให้ข้อมูลย้อนกลับและการเสริมแรงขั้นสัมมนาเสริมสร้างความเข้มแข็ง 2) ผลการทดลองใช้โปรแกรม พบว่า โปรแกรมมีประสิทธิผลโดยครูได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมมีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนหลักการพัฒนาสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

3. การสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน

สุภาณี ปิยะอภินันท์ (2539, หน้า 63) กล่าวถึง บรรยากาศการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ในบรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียน ประกอบด้วย

1. พฤติกรรมการสอนของครู ได้แก่ การนำเข้าสู่บทเรียน การยกตัวอย่างประกอบการนำเสนอเนื้อหาสำคัญในบทเรียน การจัดกิจกรรมประกอบการสอน การสอดแทรกเกร็ดความรู้ หรือข้อคิดที่เป็นประโยชน์การตั้งคำถามนักเรียนการเสริมแรงและการสรุป เป็นต้น

2. ผู้ที่เรียนช้าได้รับการเอาใจใส่จากครู นักเรียนเรียนโดยผ่านประสาทสัมผัสหลายๆ ทาง ผู้เรียนสนใจในบทเรียน ได้รับการฝึกทักษะที่ต้องการ และเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ดีขึ้น

3. บรรยากาศในห้องเรียน ครูแสดงความเป็นมิตรกับนักเรียน โดยการส่งเสริมให้นักเรียนถามปัญหา การเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น การส่งเสริมให้นักเรียนเคารพในสิทธิของผู้อื่น การจัดห้องเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรม

4. ครูใช้สื่อการสอนดีเหมาะสม ปริมาณสื่อการสอนมีเพียงพอ มีความเป็นรูปธรรมของสื่อ เป็นต้น

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2556, หน้า 7 – 9) กล่าวว่าในการสอนโดยทักษะ 5C เพื่อพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนอิงมาตรฐาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนถือว่าเป็นบรรยากาศทางจิตใจที่มีความสำคัญต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพราะจะทำให้การจัดการเรียนการสอน หรือการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น มีชีวิตชีวา เป็นบรรยากาศของการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน มีดังนี้

1. บรรยากาศความคุ้นเคยหรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน สรุปได้ดังนี้

1.1 บุคลิกภาพของผู้สอน ได้แก่ การยิ้มแย้มแจ่มใส การแต่งกายสุภาพและสะอาด มีอารมณ์ขัน ท่าทางเหมาะสม การใช้คำพูดเหมาะสม และมีน้ำเสียงน่าฟัง สิ่งเหล่านี้เป็นการเร้าใจ และดึงดูดความสนใจของผู้เรียน

1.2 พฤติกรรมการสอนของผู้สอน เป็นพฤติกรรมที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมด้วยตนเอง ค้นคว้าด้วยตนเองเปิดโอกาสให้หรือการสอนที่ผู้สอนมีความเป็นประชาธิปไตย

1.3 พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนสร้างบรรยากาศอย่างมากคือ การเข้าร่วมกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนด หรือแนะนำอย่างเต็มใจ ผู้เรียนรู้จักคุ้นเคยกัน และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการถามคำถามตลอดจนโต้แย้งกับผู้สอนและผู้เรียนอย่างมีเหตุผล และถูกต้องตามกาลเทศะ

ฆนัท ธาตุทอง (2552, หน้า100) กล่าวถึง การสร้างบรรยากาศในการเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ คือต้องทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างกระตือรือร้นและตระหนักว่าตนกำลังเรียนอะไรอยู่ ครูจะสามารถสร้างบรรยากาศแบบนี้ได้จากการจัดชั้นเรียน การสร้างแบบเรียนและกิจกรรมในห้องเรียนและการหาเครื่องมือที่จะช่วยให้

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ผู้เรียนได้พูดถึงสิ่งที่เรียนออกมา เพื่อจะได้รับรู้ว่าตัวเองกำลังทำอะไรอยู่

กุญชรี ค้าขาย (2551, หน้า 9) กล่าวว่าการสนับสนุนให้เกิดบรรยากาศเชิงบวกคือการจัดสภาพชั้นเรียนที่เหมาะสมมีแนวโน้มที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน ได้แก่การจัดที่นั่งในชั้นเรียน การจัดบริเวณเรียนรู้และรูปแบบการเคลื่อนไหวในชั้นเรียน นอกจากนั้นยังต้องมีการสร้างสิ่งแวดล้อมทางจิตสังคมซึ่งหมายถึงสิ่งแวดล้อมที่มองไม่เห็นด้วยตาแต่สัมผัสได้

การสร้างความสัมพันธ์ทางบวก

Kaser (2000) ได้กล่าวว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินงานจัดการชั้นเรียนของครู ขึ้นอยู่กับปัจจัยเงื่อนไขหนึ่งที่สำคัญคือปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนหรือนักเรียนกับนักเรียนเป็นอย่างไร และ Burden (2003, p.3) ที่ได้กล่าวไว้ว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก (Positive social interaction) เป็นความสามารถของครูที่สำคัญในการควบคุมชั้นเรียนในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพนอกจากนี้ McLeod และคณะ (2003, p.65) ยังได้กล่าวว่าสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บรรยากาศในชั้นเรียนเป็นไปด้วยดีหรือไม่เพียงใดโดยความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนหรือนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเองหรือแม้กระทั่งความสัมพันธ์ระหว่างครูในโรงเรียนหรือครูกับผู้บริหารดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าในการบริหารจัดการชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพครูผู้สอนควรคำนึงถึงสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนระหว่างนักเรียนกับนักเรียนรวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนผู้เรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

ศศิธร ขันติธรางกูร (2551, หน้า 16 – 17) ได้กล่าวว่าการสื่อสารที่ครูสามารถใช้ในการจัดการชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมเป็นการสื่อสารของครูกับนักเรียนทั้งในระหว่างการดำเนินการสอนหรือการดูแลเด็กในระหว่างการปฏิบัติงานกลุ่มหรือการทำงานตามลำพังโดยได้กล่าวถึงทักษะการสื่อสารที่ครูควรใช้ประกอบด้วย

1.1.1 การสื่อสารด้วยคำพูดโดยทั่วไปการสื่อสารประกอบด้วยสองส่วนคือทักษะการส่งสาร (Sending skill) และทักษะการรับสาร (Receptive skill) ในการจัดการชั้นเรียนครูจำเป็นต้องใช้การสื่อสารกับนักเรียนทั้งการส่งสารซึ่งครูควรใช้คำพูดที่เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ควรเป็นเสียงที่อบอุ่นเป็นกันเองยอมรับเห็นใจเข้าใจถ้าเป็น

คำถามที่ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและครูควรยอมรับความคิดเห็นนั้นๆ หรือถ้ามีการแก้ไขปรับปรุงควรเป็นไปในทางบวกทักษะการรับสารสำหรับครูเป็นทักษะการรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญการกระตุ้นให้เด็กคิดและแสดงความคิดเห็นของตนออกมาจะทำให้ครูเข้าใจถึงความรู้พื้นฐานหรือความรู้สึกนึกคิดของเด็กเพื่อจะได้แก้ไขและป้องกันปัญหาอันเกิดจากความไม่เข้าใจกันระหว่างครูกับนักเรียนหรือนักเรียนกับนักเรียนเองเพื่อให้การดำเนินการในชั้นเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.2 การสื่อสารที่ไม่ใช้คำพูดกิริยาท่าทางการแสดงออกของครูก็เป็นสิ่งสำคัญ ในการสื่อสารให้นักเรียนทราบว่าขณะนั้นครูต้องการให้นักเรียนทำอะไร เช่น ไม่คุยกันสนใจบทเรียนเป็นการป้องกันปัญหาด้านพฤติกรรมได้ดีวิธีหนึ่ง ได้แก่ การแสดงออกทางสีหน้าและสายตาครูอาจใช้การสบตาเพื่อให้นักเรียนทำหรือไม่ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งนักเรียนที่เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการสื่อสารของครูจะสามารถสื่อสารกับครูได้โดยไม่ต้องใช้คำพูดใดๆ เลยแม้แต่คำเดียวนอกจากนี้ครูอาจใช้การแสดงสีหน้าเรียบเฉยเพื่อสื่อสารให้นักเรียนทราบว่ากำลังแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น กำลังล้อเลียนเพื่อนหรือเรียกร้องความสนใจจากครู เมื่อครูไม่สนใจจะทำให้นักเรียนหยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นลงไปได้หรือครูอาจแสดงสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสให้กับนักเรียนที่ตอบคำถามครูได้เป็นต้นนอกจากนี้ครูอาจใช้ท่าทางในการสื่อสารกับนักเรียนในกรณีต่างๆ ขณะที่ครูกำลังสอนได้แก่การเดินเข้าไปใกล้เด็กคนใดคนหนึ่งเพื่อเป็นการปลอบใจและให้กำลังใจเด็กที่มีความไม่มั่นใจในการแสดงออกหรือการพูด แสดงความคิดเห็นการที่ครูเดินเข้าไปใกล้ยิ้มหรือพยักหน้าให้เด็กจะทำให้เด็กมีกำลังใจและกล้าที่จะพูด หรืออาจใช้การเดินเข้าไปใกล้เด็กเพื่อเป็นการสื่อสารให้เด็กหยุดการกระทำที่เป็นปัญหา เช่น การเล่นหรือการแกล้งกันในชั้นเรียน

1.1.3 การประชุมกันเป็นการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียนที่มีประสิทธิภาพเพราะการที่สร้างความเข้าใจกันได้ดี นั้นคือการสื่อสารสองทางซึ่งการประชุมร่วมกันที่ครูใช้กับเด็กเป็นวิธีการของการสื่อสารสองทางที่ได้ผลดียิ่ง และควรเป็นการประชุมที่มีการอภิปรายและเสนอแนะไม่มีการตำหนิใคร เป็นการประชุมเพื่อทราบปัญหาที่แท้จริงและหาวิธีการแก้ไขปัญหาการประชุม เช่นนี้ทำให้นักเรียนเกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการแก้ไขปัญหาและครูเองก็จะได้ทราบถึงความสามารถความต้องการและเหตุผลของนักเรียนในประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนอันจะนำไปสู่ชั้นเรียนที่มี

วินัยมีความร่มมือและมีความไว้เนื้อเชื่อใจกันต่อไป

ทิศนา แขมมณี (2556, หน้า 45 – 53) ได้ให้แนวคิดและแนวทางสำหรับครูในการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนอย่างสร้างสรรค์จากผลงานวิจัยการศึกษาพฤติกรรมของครูที่นักเรียนประทับใจซาบซึ้งในตัวครูสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านการสอน

1.1 ครูใช้เทคนิคการสอนดีอธิบายเข้าใจง่ายและมีจิตวิทยาในการสอนเล่าเรื่องสนุกสนานสลับการสอน

1.2 ให้ขวัญและกำลังใจ

1.3 ให้ความช่วยเหลือเสริมศักยภาพเป็นรายๆ

1.4 ตั้งใจสอนเอาใจใส่ไม่หยุดสอนโดยไม่จำเป็น

1.5 วางแผนการสอนดีมีความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาที่สอน

2. พฤติกรรมด้านการปกครองอบรมแนะนำ

2.1 ใช้จิตวิทยาในการอบรมตักเตือนชวนคุยและปลอบใจยกย่องผู้ทำงานสำเร็จให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหา

2.2 ให้ความยุติธรรมแก่เด็กให้เด็กตอบคำถามเท่าเทียมกันไม่ว่าเด็กเก่งหรืออ่อนถามทุกข์สุขทุกคนตัดสินความผิดด้วยความยุติธรรม

2.3 ให้ความเป็นธรรมกับเด็กร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเด็ก

2.4 สนใจพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลอบรมสั่งสอนคอยดูแลความทุกข์สุขของเด็ก

3. พฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม

3.1 แสดงความรักความเมตตาห่วงใยหวังดีมีน้ำใจต่อศิษย์

3.2 แสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความเสียสละอุทิศตนเพื่อศิษย์

3.3 แสดงความมีเหตุผลครูจะถามถึงสาเหตุทุกครั้งที่เด็กทำผิดหรือขาดเรียน

3.4 แสดงความอดทนอดกลั้นรู้จักควบคุมอารมณ์และให้อภัย

3.5 พูดจาไพเราะ

ศศิธร ขันติธรางกูร (2551, หน้า 11) ได้เสนอแนวทางในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนอย่างเป็นระบบครูควรดำเนินการดังนี้

1. เริ่มสร้างความสัมพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2. สร้างสัดส่วนของคำพูดทางบวกและทางลบอย่างสม่ำเสมอ

3. สื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจเกี่ยวกับความคาดหวังระดับสูงของตน

4. ร่วมกันควบคุมดูแลการแสดงพฤติกรรมให้เป็นไปตามความคาดหวัง

สมบัติ ตาปัญญา (2549, หน้า 57) ได้กล่าวไว้ว่าการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน จะมีส่วนสนับสนุนให้นักเรียนมีความประพฤติดีหรือป้องกันปัญหาได้ ครูจะต้องพยายามให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของลูกด้วยปัจจัยสองอย่าง ที่ทำให้นักเรียนเสี่ยงต่อการมีปัญหาพฤติกรรมและการเรียนไม่จบ ก็คือการที่พ่อแม่ไม่มีส่วนร่วมหรือไม่สนใจในการเรียนของลูกและการที่พ่อแม่มีความคาดหวังต่ำกับลูก การมีส่วนร่วมของพ่อแม่มีผลทางบวกต่อความสำเร็จของเด็กและเป็นตัวทำนายความสำเร็จในการเรียนที่ดีที่สุดของเด็ก ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของครอบครัวยังมีอีกหลายประการ เช่น ทำให้เด็กไปโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอขึ้น ทำให้ทำการบ้านเสร็จอย่างสม่ำเสมอมากขึ้น ช่วยให้นักเรียนแสดงทัศนคติและพฤติกรรมด้านดีมากขึ้น นอกจากนี้ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจและเข้าถึงความต้องการความคิดความรู้สึกของนักเรียนเงื่อนไขที่สำคัญในการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมด้านบวกซึ่งเชื่อมโยงกับการสร้างความสัมพันธ์คือ

1. การรักษาบรรยากาศในห้องเรียนให้อยู่ในด้านบวกเสมอลักษณะที่ครูปฏิบัติต่อนักเรียนจะสะท้อนออกมาในพฤติกรรมของเด็ก

2. การให้ความเอาใจใส่นักเรียนเพื่อเพิ่มพฤติกรรมด้านบวกสำหรับนักเรียนที่โตแล้วความเอาใจใส่อาจแสดงออกโดยการรับรู้และสนใจชีวิตที่บ้านของนักเรียนและในกิจกรรมที่นักเรียนชอบทำ

3. การให้ความสม่ำเสมอในกิจวัตรประจำวันเพื่อให้นักเรียนรู้สึกคาดการณ์ได้ว่า ประเดี๋ยวเหตุการณ์จะเป็นอย่างไรและสามารถลดความตึงเครียดลงได้ในเวลาที่มีสิ่งที่ไม่น่าพึงใจเกิดขึ้น

4. มีความเสมอต้นเสมอปลายในการตอบโต้กับพฤติกรรมของเด็กทั้งพฤติกรรมด้านบวกและด้านลบเพื่อที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและทำให้นักเรียนได้รับผลดี

5. มีความยืดหยุ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียนที่เป็นเด็กโตและเด็กวัยรุ่นฟังเหตุผลของนักเรียนในการทำตามหรือไม่ทำตามคำสั่งครูแล้วพยายามเจรจา

หาทางออกร่วมกันซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าครูให้ความสำคัญกับมุมมองของนักเรียนซึ่งจะมีผลช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในอนาคตได้ ยิ่งไปกว่านั้นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจยังมีส่วนช่วยเพิ่มความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักเรียนในระยะยาวด้วย

6. ยอมรับว่าการทำผิดพลาดเป็นเรื่องธรรมดาบอกนักเรียนว่า “เราเรียนรู้จากความผิดพลาดเท่านั้นครูก็ทำผิดพลาดทุกวันเราทำผิดได้ไม่เป็นไร” ซึ่งเป็นการสร้างมิตรภาจากการร่วมเรียนรู้ด้วยกันและมีฐานอยู่บนการให้เกียรติซึ่งกันและกัน

7. สร้างความมั่นใจพยายามกระตุ้นให้นักเรียนพูดถึงตนเองในด้านบวก ขอให้นักเรียนเล่าให้ฟังว่าเขาทำอะไรได้ดีบ้าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตามแล้วพยายามเอาเรื่องนี้มาประยุกต์ใช้ในการสร้างบทเรียน พยายามให้นักเรียนมีส่วนช่วยครูสอนด้วย

8. มุ่งเน้นที่ความสำเร็จที่เคยมีสำหรับนักเรียนที่มักจะรู้สึกไร้ความสามารถและกลัวความล้มเหลวให้ยกย่อง โดยอาศัยจากเกรดหรือคะแนนสอบที่ได้ไม่ว่าจะสูงหรือต่ำก็ตามแล้วกระตุ้นให้ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นอีก เสนอกวดวิชาให้เป็นพิเศษหรือให้งานเพิ่มเพื่อจะได้คะแนนอีกและติดตามตรวจสอบเพื่อปรับปรุงเรื่อยๆ

9. ทำให้การเรียนรู้นั้นมีความหมายปรับวิธีการสอนเช่นแทนที่จะบรรยายเรื่องรูปทรงเลขาคณิตให้แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ แล้วให้พากันออกไปหาสิ่งของที่มีรูปร่างต่างๆ ในบริเวณโรงเรียนมาส่งโดยให้เวลา 15 นาทีกลุ่มที่ชนะจะได้รางวัล

1.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน

การที่ครูจะสามารถจัดการชั้นเรียนได้ดีนั้นจำเป็นต้องมีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการป้องกันปัญหาด้านพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนโดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน โดยเฉพาะเมื่อยู่ในห้องเรียนทั้งการสังเกตติดตามพฤติกรรมตลอดจนการพูดคุยกับนักเรียนอย่างทั่วถึง ในเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและความคิดเห็นของนักเรียนต่อเพื่อนในห้อง

Westwood (1997, p.77) ก็ได้กล่าวถึงทักษะทางสังคมว่าเป็นส่วนประกอบของพฤติกรรมสำหรับบุคคลซึ่งมีความสำคัญที่จะช่วยในการเริ่มมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับผู้อื่นและผดุงรักษาซึ่งความสัมพันธ์นั้นไว้ได้ โดยได้แบ่งทักษะทางสังคมที่ครูควรให้ความสำคัญดังนี้

1. การสบตากับคู่สนทนาอย่างเหมาะสม

2. การรับรู้การแสดงทางสีหน้าอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

3. การใช้ระดับเสียงในการพูดไม่ควรดังหรือค่อยจนเกินไป

4. การรู้จักการแสดงความยินดีกับผู้อื่น

5. การรู้จักสนทนากับผู้อื่นแสดงความรู้สึกถามฟังแสดงความสนใจและการตอบสนองต่อคำถาม

6. การยืนในระยะเหมาะสมกับผู้สนทนาและไม่ควรสัมผัสกับคู่สนทนาแบบไม่เหมาะสม

1.3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับชุมชน

บทบาทของโรงเรียนเป็นส่วนที่สำคัญเพราะเป็นหน้าที่โดยตรงของการให้การศึกษาแต่ไม่ได้หมายความว่ามีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องวิชาการเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่โรงเรียนในปัจจุบันต้องให้ผู้รับการศึกษาพัฒนาทุกๆ ด้านให้ได้มากที่สุดและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยต้องปรับปรุงและให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในสังคม ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องกระตุ้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะพ่อแม่ผู้ปกครองบุคคลในชุมชน ด้วยการสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในชุมชนนั้นซึ่งนักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

สว่างจิต โค้วบุญงาม (2548, หน้า 26) กล่าวถึงบทบาทของบุคลากรในโรงเรียนที่มีต่อชุมชนไว้ 5 ประการได้แก่

1. ครูและผู้บริหารมีหน้าที่ฐานะเป็นผู้นำสังคมโดยมีลักษณะดังนี้

1.1 เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ของสังคม

1.2 เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดใหม่ๆ หรือสิ่งใหม่ๆ นั้นด้วยพร้อมชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติกับแนวคิดใหม่ๆ นั้นด้วย

1.3 เป็นผู้ช่วยวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของสังคม

1.4 เป็นผู้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกและสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นหรือยั่วยุให้เกิดการกระทำในทางสร้างสรรค์หรือการพัฒนาให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นหรือชุมชน

1.5 เป็นผู้ร่วมงานหรือเผยแพร่ผลงานตามแผนพัฒนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ท้องถิ่นหรือชุมชนให้ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนในสังคมนั้นได้รับทราบ

2. คณะครูและผู้บริหารควรมีบทบาทหน้าที่ในการประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการกับชุมชน

3. คณะครูและผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่ในการให้บริการทางด้านวิชาการแก่ชุมชน

4. คณะครูและผู้บริหารควรให้การบริการแก่ชุมชนในด้านทรัพยากรบุคคลเงินวัสดุและอื่นๆ

สรุปได้ว่าครูผู้สอนจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์อันดี เพื่อประสานความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นไว้วางใจกับ เพื่อน ครู เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันกับผู้ปกครอง เพื่อคอยช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของนักเรียนและยังเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันกับชุมชน เพื่อให้เกิดความไว้วางใจเป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกัน ดังนั้นในการบริหารจัดการชั้นเรียนครูควรคำนึงถึงการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ด้วย

4. การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีนักการศึกษาจำนวนหลายท่าน ได้กล่าวถึงความหมายและให้แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียน ดังนี้

อรพันธ์ ประสิทธิรัตน์ (2533, หน้า 8) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมทางการเรียนว่า หมายถึง สภาพสภาวะใดๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม สภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environment) หรือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ประกอบด้วยสภาพต่างๆ ที่มนุษย์ทำขึ้น เช่น อาคาร สถานที่โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุ อุปกรณ์ หรือสื่อต่างๆ ที่อยู่ตามธรรมชาติ อันได้แก่ ต้นไม้ พืช ภูมิประเทศภูมิอากาศ ส่วนสภาพแดล้อมที่เป็นนามธรรม (Abstract Environment) หรือสภาพแวดล้อมด้านจิตวิทยา (Psychological Environment) ได้แก่ ระบบคุณค่าที่ยึดถือ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรม ของกลุ่มสังคม ข่าวสาร ความรู้ ความคิดตลอดจนความรู้สึกนึกคิดและเจตคติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นของตัวเองหรือคนอื่นก็ตาม สำหรับผู้วิจัยมีความเห็นว่า สภาพแวดล้อมในชั้นเรียนจะส่งผลต่อผู้เรียนทั้งทางบวกและทางลบ ทางบวก เช่น ห้องเรียนที่ถูกสุขลักษณะมีแสงสว่างเพียงพอ

สะอาด สงบ อากาศเย็นสบาย มีโต๊ะเก้าอี้และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน มีสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ บรรยากาศในการเรียนการสอนเต็มไปด้วยความอบอุ่น สนุกสนาน มีความสมัครสมานสามัคคีกัน ผู้เรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และร่วมมือกันเป็นอย่างดี สิ่งต่างๆ เหล่านี้จะส่งผลดีต่อผู้เรียนทำให้ผู้เรียนสนใจ และมีสมาธิในการเรียน ส่วนสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ส่งผลต่อผู้เรียนทางลบก็จะเป็นสิ่งตรงกันข้าม คือ ห้องเรียนสกปรกรกรุงรัง การถ่ายเทอาอากาศไม่ดีร้อนเกินไป เย็นเกินไป บรรยากาศในการเรียนเต็มไปด้วยความเคร่งเครียด ผู้เรียนแก่งแย่งแข่งดีกันอิจฉาริษยากันเช่นนี้ก็จะเป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งผลทางลบต่อผู้เรียนทำให้ผู้เรียนท้อถอยไม่มีความอบอุ่น ไม่มีกำลังใจในการเรียน ในการจัดการเรียนการสอนจะต้องคำนึงไว้เสมอว่า ถ้ามีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีเหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียน จะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนให้เกิดความสะดวกสบาย ทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจ ทำให้เกิดสมาธิและปัญญาและเกิดการเรียนรู้ในที่สุด สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในชั้นเรียนมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ (อรพันธ์ ประสิทธิรัตน์, 2533, หน้า 59 – 60)

1. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพ (Physical Environment) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพ เป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลต่อผู้เรียนทางกายประกอบด้วย สถานที่เรียน (อาจเป็นห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องทดลองหรือแหล่งทรัพยากรการเรียน) ซึ่งเกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ประกอบและอุปกรณ์ตกแต่ง องค์ประกอบของสถานที่หลักๆ มักจะคล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการคือ จะประกอบด้วยพื้นที่ประตูหน้าต่างผนังห้อง เพดาน ขนาดของห้อง สภาพของสถานที่โดยทั่วไป เช่น แสงสว่างเสียง การระบายอากาศ ระบบควบคุมอุณหภูมิ ถ้าเป็นห้องเรียนก็จะมีโต๊ะเก้าอี้ กระดานดำ ป้ายนิเทศ รูปภาพสื่อการสอนประเภทวัสดุกราฟิก อันได้แก่ แผนภูมิ แผนสถิติ แผนที่ ลูกโลก ส่วนห้องปฏิบัติการหรือห้องทดลองก็จะมีอุปกรณ์ใช้ในการศึกษาค้นคว้าหรือทดลอง โดยเฉพาะห้องห้องและอุปกรณ์ประกอบจะแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้ นอกจากนี้จะมีอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนต่างๆ ที่จัดโดยผู้สอนและผู้เรียนเพื่อใช้ในการเรียนตามเนื้อหาของแต่ละวิชา

2. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพ (Psychological Environment) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพเป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกในทางบวก หรือทางลบ คือเป็นสิ่งที่มากระทบความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากสิ่งที่เป็นกายภาพ หรือเกิดจากบุคคล สิ่งที่เป็นกายภาพที่มา

กระทบความรู้สึกของผู้เรียน ได้แก่ ความร้อนหนาวทำให้รู้สึกหงุดหงิดหรือสดชื่น สีที่ทำให้รู้สึก เช่น เย็นตา วิงเวียนร้อน พื้นที่ว่างหรือแออัดระยะห่างของพื้นที่ทำให้รู้สึกเกิดความใกล้ชิด หรือห่างเหิน ความสะอาดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ก็เป็นตัวก่อให้เกิดความรู้สึกต่างๆ ได้สำหรับบุคคลที่เป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากบุคลิกภาพหรือการกระทำของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียน เช่น ครูผู้สอน เพื่อนร่วมชั้น หรือบุคลากรอื่นๆ โดยเฉพาะบุคลิกภาพของครูผู้สอนจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกทางบวกหรือทางลบของผู้เรียนค่อนข้างมาก ความเข้มงวดของครูอาจจะเป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับการมีวินัยของผู้เรียน ความสง่างามในท่วงทีของครูก่อให้เกิดความชื่นชมและประทับใจ การลงโทษผู้เรียนอย่างไม่มีเหตุผลของครู จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย สับสน ไม่รู้จะปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะถูกต้อง เป็นต้น

3. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ (Sociological Environment) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพเป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อผู้เรียนเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การประพฤติปฏิบัติต่อกันซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ หรือเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ยกตัวอย่าง เช่น การร่วมมือกันทำงาน การช่วยเหลือกันการเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีน้ำใจต่อกัน สำหรับในชั้นเรียนนั้นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ระหว่างผู้เรียน

ศศิธร ขันติธรางกูร (2551, หน้า 5 – 6) ได้กล่าวถึงการจัดชั้นเรียนทางกายภาพที่ดีนั้นจะสะท้อนลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีการจัดที่ว่างในชั้นเรียนอย่างชัดเจน เพื่อใช้อเนกประสงค์และเพื่อให้นักเรียนมั่นใจในการใช้ที่ว่างของตน เช่น ชั้นเรียนจะประกอบด้วยพื้นที่ทั้งในส่วนที่มีการเคลื่อนไหวอย่างพลุกพล่าน ได้แก่ บริเวณที่มีการใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน และที่ว่างส่วนตัวที่นักเรียนจะทำงานได้โดยลำพัง เช่น โต๊ะในแถวของนักเรียนแต่ละคน เป็นต้น

2. ในชั้นเรียนที่มีนักเรียนมีปัญหาทั้งทางด้านการเรียนและด้านพฤติกรรมอาจแก้ปัญหาได้ด้วยการแยกออกมาอยู่ในที่ว่างมากขึ้น เพื่อให้นักเรียนสงบมีสมาธิในการทำงานได้อย่างอิสระตามลำพัง

3. มีที่ว่างส่วนตัวของนักเรียนแต่ละคน และมีพื้นที่ของนักเรียนทั้งกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็กสำหรับทำกิจกรรมต่างๆ จึงควรจัดสถานที่เฉพาะเพื่อให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนหรือระหว่างนักเรียนกับครู และอาจจะมีที่ว่างสำหรับจัดเก็บอุปกรณ์ต่างๆ

เช่น คอมพิวเตอร์ สื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีต่างๆ

4. ลักษณะที่นั่งของนักเรียนเป็นแถวเพื่อสะดวกในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาการ ในขณะที่การจัดที่นั่งแบบกลุ่ม จะทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

5. การจัดชั้นเรียนในบริเวณที่จำกัดและมีการใช้อย่างหนาแน่น เช่น บริเวณที่เหลาดินสอ ที่วางถังขยะหลังห้อง หรือบริเวณที่มีการเรียนการสอน ตลอดจนส่วนที่จะทำให้นักเรียนถูกรบกวนโดยง่าย ครูควรจัดให้นักเรียนนั่งห่างกันออกไป

6. ครูและนักเรียนทั้งชั้นควรมองเห็นกันและกันอย่างชัดเจนนอกจากนี้ลักษณะของการเคลื่อนไหวในชั้นเรียนนั้น ควรให้ครูมีโอกาสใกล้ชิดนักเรียนได้มากที่สุด กับรวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนผู้เรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

7. ควรจำกัดสิ่งเร้าทางการมองเห็นและการได้ยิน ที่จะมารบกวนความสนใจและพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีต่อการดำเนินงานในชั้นเรียน

8. การจัดที่ว่างสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ควรให้นั่งอยู่ใกล้กับครูจะทำให้เกิดผลดี เพราะการทำเช่นนี้ไม่เพียงแต่จะทำให้ครูสามารถจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสำหรับนักเรียนเท่านั้น หากแต่ยังจะช่วยครูให้สามารถพูดส่งเสริมนักเรียนในทางบวกโดยอนุโลมหรือยินยอมทำให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกมาบ้าง

9. การจัดชั้นเรียนทางกายภาพที่เป็นระเบียบเรียบร้อยจะมีประโยชน์และทำให้เกิดพลัง เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามสภาพทางกายภาพในชั้นเรียนควรจะเปลี่ยนแปลงได้ตามลักษณะทางวัฒนธรรม และทางภาษาของนักเรียนซึ่งควรจะเป็นไปตามความต้องการเฉพาะของนักเรียน

Evertson (1985, p 1 – 3) ได้กล่าวว่าการจัดการห้องเรียนทางด้านกายภาพ สำหรับการเรียนการสอนเป็นส่วนประกอบเบื้องต้นของการจัดการห้องเรียน (Classroom Management) และเป็นสิ่งสะท้อนถึงปรัชญาการเรียนการสอนของครูดังนั้น การจัดห้องเรียนด้านกายภาพควรคำนึงถึงประเด็นหลัก 4 ประการ ดังนี้

1. จัดบริเวณที่นักเรียนต้องเดินไปเดินมาบ่อยๆ ให้ปราศจากสิ่งกีดขวาง (Keephigh traffic areas free of congestion) บริเวณที่นักเรียนจะมารวมกัน และบริเวณที่ครูต้องใช้บ่อยๆ ต้องไม่เป็นที่ที่ไม่ก่อให้เกิดการรบกวนสมาธินักเรียนคนอื่นๆ จุดดังกล่าว ได้แก่ โต๊ะทำงานกลุ่มย่อยที่เหลาดินสอ ที่วางตะกร้าทิ้งขยะ โต๊ะนักเรียน

โต๊ะครู จุดต่างๆ เหล่านี้ควรแยกห่างจากกันและกันให้มีบริเวณพอสมควรเพื่อความสะดวกในการเดินเข้าออก

2. เด็กทุกคนต้องอยู่ในสายตาครูตลอดเวลา (Be sure student can be seen bythe teacher) ความสำเร็จในการช่วยเหลือสนับสนุนนักเรียน ขึ้นอยู่กับความสามารถของครูที่จะมองเห็นนักเรียนทุกคนตลอดเวลา ดังนั้นครูต้องแน่ใจว่า ไม่มีสิ่งที่จะกีดขวางสายตา จากจุดที่ครูสอน จากโต๊ะครูไปยังโต๊ะนักเรียน และทุกจุดที่นักเรียนทำงานทุกจุด จึงต้องระมัดระวังเกี่ยวกับชั้นวางหนังสือ ตู้เอกสาร เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ ที่จะต้องไม่บังตา หรือเกิดจุดบอด

3. จัดวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน เครื่องมือเครื่องใช้ ที่นักเรียนต้องใช้บ่อยๆ ให้สะดวกต่อการหยิบใช้และการจัดเก็บ (Keep frequently used teaching materials and studentsupplies readily accessible) เพราะหากมีความวุ่นวายหรือเสียเวลาในการหยิบใช้และการจัดเก็บอาจจะทำให้ผู้เรียนเบนความสนใจ หรือขาดความสนใจเรื่องที่ครูสอนได้ และจะทำให้เสียเวลามากขึ้นในการดึงดูดความสนใจนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง

4. ต้องแน่ใจว่านักเรียนทุกคนสามารถมองเห็นครู เห็นสิ่งที่ครูแสดงอธิบายขณะสอน (Be certain students can easily see instruction presentation and displays) การจัดวางโต๊ะนักเรียนจะต้องให้นักเรียนทุกคนเห็นครูขณะดำเนินการสอนทุกขั้นตอน โดยไม่ต้องเลื่อนเก้าอี้หรือโต๊ะเรียนไปมา หรือต้องเอี้ยวคอเหลียวหลัง เพราะเป็นการลำบากที่จะให้นักเรียนมีส่วนร่วม วิธีการง่ายๆ ก็คือ ครูลองไปนั่งตามจุดต่างๆ แทนนักเรียนเพื่อตรวจสอบว่ามองเห็นจุดต่างๆ ที่ครูสอนหรือไม่ประเด็นต่างๆ ทั้ง 4 ประการ จะช่วยให้การจัดการในห้องเรียนเป็นไปด้วยดี ซึ่งเป็นองค์ประกอบเฉพาะที่จะเริ่มความสำเร็จในการจัดห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนดีขึ้น โดยเฉพาะถ้านักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง

5. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ

Stronge (2002, 26 อ้างถึงใน กาญจนา วิเศษรินทอง, 2555, หน้า 133 – 136) ได้เสนอแนวคิดการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศในชั้นเรียนว่า การจัดการกับภาระหน้าที่ในการเรียนการสอนและงานประจำในชั้นเรียนหรือกิจวัตร ที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้การบริหารจัดการชั้นเรียนประสบผลสำเร็จ เช่นเดียวกับ Johnson และคณะ (2005, 28 – 32) ได้เสนอไว้ว่า วิธีดำเนินการในกิจวัตรหรืองานประจำ (Routine

Procedures) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดชั้นเรียนเป็นกิจกรรมที่จัดนับตั้งแต่นักเรียนเข้าชั้นเรียนจนกระทั่งออกจากชั้นเรียน เช่น การบันทึกเวลาเรียนการส่งการบ้าน การส่งงานที่มอบให้ทำ การขออนุญาตออกนอกห้องเรียน การลาหยุดเรียน

ฆนัท ธาตุทอง (2552, หน้า 52 – 54, 113 – 114, 118) กล่าวถึงการจัดการชั้นเรียนต้องคำนึงถึงการจัดการข้อมูลสารสนเทศ ดังนี้

1. ข้อมูลสารสนเทศ

1.1 ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ศักยภาพของสถานศึกษา ความต้องการของสถานศึกษา แนวโน้มการพัฒนาท้องถิ่น แนวทางการจัดการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

1.2 ข้อมูลสารสนเทศของนักเรียน ได้แก่ ภูมิหลัง ประวัติส่วนตัว ครอบครัวผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลงาน ความสามารถ

1.3 ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุนเชิงวิชาการ สื่อ/อุปกรณ์การเรียนการสอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น กระบวนการในการจัดการเรียนการสอน เครื่องมือการวัดผลประเมินผล การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.4 ข้อมูลสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการ ได้แก่ สภาพและบรรยากาศการเรียนรู้ทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาบุคลากร ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน อาคารสถานที่ การระดมสรรพกำลังในการจัดการศึกษา และได้กล่าวถึงการจัดทำข้อมูลสารสนเทศในชั้นเรียนว่าเป็นงานธุรการของห้องเรียน ที่ครูต้องให้ความสำคัญ ซึ่งงานธุรการนี้ไม่ได้หมายถึง งานการเงิน บัญชีพัสดุ ครุภัณฑ์ แต่หมายถึง การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการห้องเรียนและการจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา ซึ่งระบบสารสนเทศ (Information System) หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลการประมวลผลข้อมูลให้อยู่ในรูปสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สูงสุด และการจัดเก็บรักษาอย่างมีระบบเพื่อสะดวกต่อการนำไปใช้ สารสนเทศที่ถูกจัดเก็บอย่างเป็นระบบจะสามารถนำไปใช้สนับสนุนการบริหารและการตัดสินใจทั้งในระดับปฏิบัติ ระดับหมวด/งานสายชั้น หรือระดับบริหาร โดยในการจัดระบบสารสนเทศโดยทั่วไปมีขั้นตอนการดำเนินงานสำคัญ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบข้อมูล ขั้นตอนที่ 3 การประมวลผลข้อมูล ขั้นตอนที่ 4 การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ขั้นตอนที่ 5 การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

สำหรับแนวทางตรวจสอบว่าคุณครูได้จัดระบบสารสนเทศมีคุณภาพเพียงใด ควรใช้เกณฑ์พิจารณา ดังนี้

1. มีการตรวจสอบความถูกต้อง (Verifiability)

2. มีความถูกต้องแม่นยำ (Accuracy)

3. มีความสมบูรณ์และครอบคลุม (Comprehensiveness) เพียงพอที่จะใช้ตัดสินใจ

5. มีความเกี่ยวข้องมากต่อความต้องการของผู้ใช้ (Relevance)

6. มีความยืดหยุ่น (Flexibility) ปรับใช้ได้ในหลายสถานการณ์

7. ใช้ได้ง่าย รวดเร็ว (Accessibility)

8. สามารถจัดระบบตั้งแต่การเตรียมข้อมูลนำเข้า การประมวลผล และนำผลรายงานในเวลาที่ทันต่อเหตุการณ์ (Timeliness)

ทั้งนี้ในการจัดระบบสารสนเทศในโรงเรียน คุณครูควรรวบรวมข้อมูลนักเรียนเพื่อนำไปวิเคราะห์และใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนานักเรียน ซึ่งประกอบด้วยภูมิหลัง ประวัติส่วนตัว ครอบครัว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับสติปัญญา คุณลักษณะอันพึงประสงค์ความคาดหวัง ผลงาน แรงจูงใจ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ สัมพันธภาพในหมู่นักเรียนและเพื่อน ความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

สรุปได้ว่า การจัดการกับข้อมูลสารสนเทศในห้องเรียนและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในชั้นเรียนให้เป็นระบบเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อให้สะดวกต่อการจัดการเรียนการสอน การจัดทำข้อมูลสารสนเทศชั้นเรียน เป็นการจำแนกข้อมูลที่จำเป็นและเอกสารประจำชั้นเรียน จัดทำระบบข้อมูลและเอกสารประจำชั้นเรียนการจัดทำข้อมูลสารสนเทศในชั้นเรียนถือเป็นภารกิจประจำของครูที่แสดงถึงบทบาทการวางแผนและดูแลชั้นเรียนเป็นอย่างดีของครู

6. การออกแบบการเรียนรู้และนวัตกรรมการจัดการห้องเรียน

ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2557, หน้า 143 – 155) อธิบายว่าการขยายโอกาสทางการศึกษาโดยการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทำให้โอกาสในการศึกษาของ

ประชาชนเพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้ประชาชนมีความรู้และทักษะที่สูงขึ้นซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศไปสู่เศรษฐกิจที่ต้องใช้ความรู้และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นมากขึ้น อีกทั้งต้นทุนในการจัดการศึกษายังต่ำกว่าการศึกษาในชั้นเรียน สามารถตอบสนองต่อผู้เรียนได้มากกว่าการจัดการศึกษาในห้องเรียนการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จะยังคงมีเนื้อหาเหมือนกัน และมีคุณภาพที่เท่าเทียมกันผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพและความสนใจของผู้เรียนในอนาคตสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะเป็นแหล่งรวมความรู้จำนวนมหาศาลผู้เรียนจึงมีช่องทางและวิธีการเรียนรู้ให้เลือกอย่างหลากหลายดังนั้น นวัตกรรมการจัดการห้องเรียนในอนาคตจึงควรให้ความสนใจกับการนำแนวคิดทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการจัดการห้องเรียนซึ่งนวัตกรรมการจัดการห้องเรียนในอนาคตควรมีดังนี้

6.1 ห้องเรียนเสมือน (Virtual classroom)

ห้องเรียนเสมือนเป็นการจัดสิ่งแวดล้อมในความว่างเปล่า (Space) โดยอาศัยศักยภาพของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อให้เป็นการจัดประสบการณ์เสมือนจริงแก่ผู้เรียนนอกจากนั้นยังมีสิ่งสนับสนุนอื่นๆ ที่จะช่วยทำให้การมีปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้าที่บางโอกาสอาจจะเป็นไปไม่ได้หรือเป็นไปได้ยากนั้นสามารถกระทำได้เสมือนบรรยากาศการพบกันจริงๆ กระบวนการทั้งหมดดังที่กล่าวมานี้ มิใช่เป็นการเดินทางไปที่โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย แต่จะเป็นการเข้าถึงด้วยการพิมพ์การอ่านข้อความหรือข้อมูลผ่านคอมพิวเตอร์ ที่เชื่อมต่อเข้ากับระบบคอมพิวเตอร์ที่มีซอฟแวร์เพื่อควบคุมการสร้างบรรยากาศแบบห้องเรียนเสมือนการมีส่วนร่วมจะเป็นแบบภาวะต่างเวลา ซึ่งทำให้มีผู้เรียนในระบบห้องเรียนเสมือนสามารถเชื่อมต่อเข้าไปศึกษาได้ทกที่ทุกเวลา
(มนตรีแย้มกสิกร. 2554 : Online)

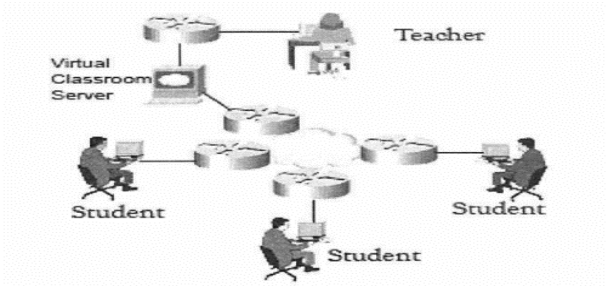

ภาพประกอบ 2 แสดงการเชื่อมต่อของระบบจองห้องเรียนเสมือน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

มนตรี แย้มกสิกร (2554, Online) กล่าวว่าห้องเรียนเสมือน หมายถึง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบของ Software โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เขียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยสามารถเลือกเวลาและสถานที่ที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการจัดห้องเรียนเสมือนคือ ระบบปฏิบัติการของห้องเรียนเสมือนที่ต่างไปจากการเรียนในห้องเรียนปกติ รวมถึงการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้หรือไม่ นอกจากนั้นสิ่งที่การเรียนในห้องเรียนเสมือนมีคือการปฏิสัมพันธ์หรือสังคมระหว่างผู้เรียนด้วยกันเป็นสิ่งที่ต้องคิดว่าห้องเรียนเสมือนจะทำให้เกิดขึ้นได้อย่างไร

ครรชิต มาลัยวงศ์ (อ้างในมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554, Online) ได้กล่าวถึง ความหมายของห้องเรียนเสมือน (Virtual classroom) ว่าหมายถึงการเรียนการสอนที่ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงคอมพิวเตอร์ของผู้เรียนเข้าไว้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการเครือข่าย (File Server) และเครื่องคอมพิวเตอร์ผู้ให้บริการเว็บ (Web server) อาจเป็นการเชื่อมโยงระยะใกล้หรือระยะไกลผ่านทางระบบการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต ด้วยกระบวนการสอนผู้สอนจะออกแบบระบบการเรียนการสอนไว้โดยกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนสื่อต่างๆ นำเสนอผ่านเว็บไซต์ประจำวิชาจัดสร้างเว็บเพจในแต่ละส่วนให้สมบูรณ์ ผู้เขียนจะเข้าสู่เว็บไซต์ประจำวิชาและดำเนินการเรียนไปตามรูปแบบการเรียนที่ผู้สอนออกแบบไว้ในระบบเครือข่ายมีการจำลองสภาพแวดล้อมต่างๆ ในลักษณะเป็นห้องเรียนเสมือน

รุจโรจน์ แก้วอุไร (อ้างในมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554, Online) กล่าวว่าห้องเรียนเสมือน (virtual Classroom) เป็นการจัดการเรียนการสอนทางไกลเต็มรูปแบบ โดยมีองค์ประกอบครบได้แก่ตัวผู้เรียนผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนพร้อมๆ กันมีสื่อการสอนทั้งภาพและเสียงผู้เรียนสามารถร่วมกิจกรรมกลุ่มหรือตอบโต้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สอนหรือกับเพื่อนร่วมชั้นได้เต็มที่ (คล้ายกับ Chat room) ส่วนผู้สอนสามารถตั้งโปรแกรมติดตามพัฒนาการประเมินผลการเรียนรวมทั้งประสิทธิภาพของหลักสูตรได้ทั้งนี้ ไม่จำกัดเรื่องสถานที่แต่ผู้เรียนในชั้นและผู้สอนจะต้องนัดเวลาเรียนอย่างพร้อมเพรียง

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ห้องเรียนเสมือน หมายถึงการจัดการเรียนการสอนโดยผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงผู้เรียนจำนวนมากในเวลาเดียวกันเข้าสู่บทเรียนที่ถูกออกแบบไว้โดยผู้สอนบนระบบเครือข่ายโดยผู้เขียน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

สามารถเลือกสถานที่เรียนเวลาเรียนและเนื้อหาที่เรียนได้ตามความต้องการของผู้เรียนอีก ทั้งผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมกลุ่มโดยการสนทนาหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้

จากการเรียนการสอนแบบห้องเรียนปกติมีข้อจำกัดต่างๆ ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องมีการนำแนวคิดห้องเรียนเสมือนมาใช้ในการจัดการศึกษา (มนตรี แย้มกสิกร, 2554, Online) ดังนี้

1. สถานที่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน
2. การเรียนรู้จำกัดเฉพาะกับครูผู้เรียนและตำรา
3. การจัดการเรียนการสอนกำหนดช่วงเวลาที่ตายตัวไม่ยืดหยุ่น
4. สถานที่เรียนไม่เพียงพอกับผู้ประสงค์จะเรียน
5. สัดส่วนของครูและนักเรียนไม่เหมาะสม

อุทัยภิรมย์รื่น (อ้างในมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554, Online) ได้จำแนกประเภทการเรียนในห้องเรียนแบบเหมือนจริงไว้ 2 ลักษณะคือ

1. จัดการเรียนการสอนในห้องเรียนธรรมดาแต่มีการถ่ายทอดสดภาพและเสียงเกี่ยวกับบทเรียน โดยอาศัยระบบโทรคมนาคมและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ไปยังผู้เรียนที่อยู่นอกห้องเรียนนักศึกษาก็สามารถรับฟังและติดตามการสอนของผู้สอนได้จากเครื่องคอมพิวเตอร์ของตนเองอีกทั้งยังสามารถโต้ตอบกับอาจารย์ผู้สอนหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้ห้องเรียนแบบนี้ยังอาศัยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นจริงซึ่งเรียกว่า Physical education environment

2. การจัดห้องเรียนจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สร้างภาพเหมือนจริงเรียกว่า Vortual reality โดยใช้สื่อที่เป็นตัวหนังสือ (Text – based) หรือภาพกราฟิก (Graphical – based) ส่งบทเรียนไปยังผู้เรียนโดยผ่านระบบโทรคมนาคมและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ห้องเรียนลักษณะนี้เรียกว่า Virtual education enviroment ซึ่งเป็น Vitual classroom ที่แท้จริง

เป้าหมายของห้องเรียนเสมือนเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถเข้าถึงและได้รับการศึกษาหลังมัธยมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพเป้าหมายเหล่านี้สามารถเชื่อมโยงเข้ากับคำกล่าวที่ว่าถ้าคุณไม่ได้เข้าชั้นเรียนบางทีอาจจะทำให้คุณเรียนได้ไม่มาก นอกจากนั้น เป้าหมายประการสำคัญที่สอดคล้องและเป็นปัจจัยของห้องเรียนเสมือนคือการเรียนแบบร่วมมือ (Collaborative learning) (มนตรี แย้มกสิกร, 2554, Online)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

การจัดการห้องเรียนเสมือนมีจุดเด่นในประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

1. ทำเลเป้าหมายอาจจะเลือกเรียนรายวิชาใดๆ จากผู้สอนคนใดคนหนึ่งทั่วโลกหากมีการเปิดโอกาสให้ลงทะเบียนเรียนได้โดยไม่มีขีดจำกัดในเรื่องพื้นที่

2. เวลาที่ยืดหยุ่นมีส่วนรวมได้ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นกลางวันหรือกลางคืนการได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผู้สอนและเพื่อนที่เรียนร่วมกันจะไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลา

3. ไม่มีการเดินทางผู้เรียนสามารถทำงานและรักษาอยู่กับบ้านได้อย่างสะดวกสบาย ซึ่งอาจจะเป็นข้อดีสำหรับผู้เรียนที่มีอุปสรรคอันเนื่องมาจากความพิการทำให้ไม่มีความจำเป็นต้องเดินทางหรือแม้แต่ผู้เรียนที่มีภาวะด้านครอบครัวปัจจัยประการนี้นับเป็นโอกาสที่ทำให้ทุกคนมีทางเลือกและความสะดวกสบาย

4. ประหยัดเวลา

5. ทำงานร่วมกันด้วยภาพทางเทคโนโลยี ทำให้ผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้ง่ายดาย ในขณะที่การแลกเปลี่ยนข้อมูลในห้องเรียนปกติกระทำได้ยากผู้เรียนในระบบห้องเรียนเสมือนจะสามารถอภิปรายปัญหาร่วมกันแลกเปลี่ยนเค้าโครงงานซึ่งกันและกันได้

6. โอกาสการมีส่วนร่วมด้วยระบบสื่อสารด้วยคอมพิวเตอร์เป็นสื่อกลางสามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการถามคำถามการให้ข้อสังเกตและการทำกิจกรรมร่วมกัน

นอกจากจุดเด่นของห้องเรียนเสมือนที่กล่าวมาแล้วนั้น ในทางกลับกันห้องเรียนเสมือนก็มีข้อจำกัดในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. แหล่งเรียนมีจำกัดในปัจจุบันยังมีสถาบันที่เสนอรายวิชาแบบห้องเรียนเสมือนจำกัดมากทำให้ยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับแหล่งที่จะเรียนในปัจจุบัน

2. เครื่องมือที่จำเป็นผู้เขียนจะต้องมีเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์และโมเด็ม ที่บ้านหรือที่ทำงานพร้อมที่จะติดต่อเชื่อมเข้ากับโปรแกรมห้องเรียนเสมือน ดังนั้นการเรียนในระบบห้องเรียนเสมือน จึงดูคล้ายกับผู้เรียนจะต้องมีฐานะทางเศรษฐกิจดีพอสมควรหรือไม่ก็จะต้องทำงานในองค์กรที่มีอุปกรณ์เหล่านี้และพร้อมจะสนับสนุนให้เข้าเรียนได้

3. การให้ข้อมูลย้อนกลับล่าช้าการสื่อสารในชั้นเรียนปกติจะเป็นการสื่อสารแบบประจัญหน้า การถามคำถามจะได้รับคำตอบทันทีทันใด แต่ในสื่อที่มีการเรียน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

แบบภาวะต่างเวลาอาจจะต้องรอข้อมูลย้อนกลับอาจจะเป็นชั่วโมงหรือเป็นวันยิ่งไปกว่านั้น บางครั้งผู้สอนอาจจะทำให้ข้อมูลย้อนกลับแบบเป็นกลุ่มแบบรวมๆ มิได้เฉพาะเจาะจงให้กับผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง อย่างไรก็ตามการให้ข้อมูลย้อนกลับทันทีทันใดสำหรับห้องเรียนเสมือนสามารถกระทำได้ถ้าผู้ที่รวมเรียนทุกคนติดต่อกันแบบอยู่หน้าจอคอมพิวเตอร์พร้อมๆ กันการพูดคุยการให้ข้อมูลย้อนกลับกันและกัน จะต้องมีการเตรียมข้อความสาเร็จรูปจะทำให้การติดต่อระหว่างกันและกันภายในกลุ่มรวดเร็วยิ่งขึ้น แต่โดยส่วนมากและการเรียนแบบห้องเรียนเสมือนมักจะนิยมใช้แบบภวาะต่างเวลาจึงทำให้คำตอบที่ได้รับล่าช้าออกไป

4. ทักษะเอกสารผู้เรียนที่จะเรียนในระบบห้องเรียนเสมือนจะต้องมีทักษะในการอ่านและการเขียนเป็นอย่างดีเพราะผู้เรียนต้องใช้ทักษะในการใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์เพื่อการติดต่อสื่อสารการใช้ซอฟแวร์ตลอดจนการแก้ไขปัญหาข้อข้องจากการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เบื้องต้นได้

การออกแบบห้องเรียนเสมือนสามารถออกแบบให้มีลักษณะ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554, Online) ดังนี้

1. Learning is funโดยนำเทคโนโลยีของ JAVA มาเสริมในการเรียนรู้แบบสนุกสนานและไม่เครียดนักเรียนก็ได้เล่นเกมทางคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์และรายวิชาอื่นๆ ก็สามารถออกแบบในลักษณะนี้ได้

2. Multimedia นักเรียนจะเรียนรู้บทเรียนจากภาพและเสียงสามารถควบคุมขั้นตอนของของการเรียนรู้ได้ด้วยปลายนิ้วสัมผัสของตนเอง

3. Asynchronous learning หมายถึง การเรียนรู้ไม่จำเป็นจะต้องมีครูผู้สอนอยู่กับนักเรียนในเวลาและสถานที่เดียวกัน ครูจะจัดทำรวบรวมบทเรียนออนไลน์ซึ่งใช้เรียนที่ไหนก็ได้เวลาใดก็ได้ ตามแต่ผู้เรียนจะสะดวกบทเรียนมีให้เลือกมากมายและเชื่อมโยงไปยังบทเรียนอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน

4. Electronic library เป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์นักเรียนสามารถค้นหาสิ่งที่ต้องการากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั้งโลกได้โดยใช้

- Search engine นอกจากนี้ยังมีบริการให้ค้นหาหนังสือจากห้องสมุดของมหาวิทยาลัยต่างๆ ค้นหาคำศัพท์และอื่นๆ จาก web site ต่างๆ
- Information on demand นักเรียนสามารถเรียกดูข้อมูลสารสนเทศตามที่ต้องการได้จากข้อมูลตามคำสั่ง ซึ่งได้แก่ข่าวและสารพันความรู้ต่างๆ

ปัญญาภิวัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

จากภาพในอนาคตที่ปรากฏลักษณะของ Virtual classroom ผนวกกับกระแสความเจริญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและความต้องการเห็นสังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการจัดการห้องเรียนแบบ Virtual classroom หรือห้องเรียนเสมือนจริงคงจะเป็นนวัตกรรมการจัดการห้องเรียนที่เป็นทางเลือกใหม่สำหรับนักการศึกษาอีกทั้งยังเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนทุกเพศทุกวัยและยังสนับสนุนแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตอีกด้วย

6.2 ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic classroom)

ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์หรือห้องเรียนอัจฉริยะ (Electronic classroom) คือ ห้องเรียนที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนของครูผู้สอนที่มีสื่อประกอบการเรียนการสอนที่หลากหลายมีอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ที่ทันสมัยประจำห้อง ไม่ว่าจะเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องโปรเจคเตอร์ช่วยสอน (Virsul presentation) ตลอดจนอุปกรณ์เครื่องเล่น DVD ที่เป็นสื่อการเรียนการสอนแทนการใช้กระดานดำหรือ Whiteboard ในขณะที่ตัวนักเรียนเองก็จะใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือหนึ่งในการเรียนแทนการใช้ปากกาและสมุด (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2554, Online)

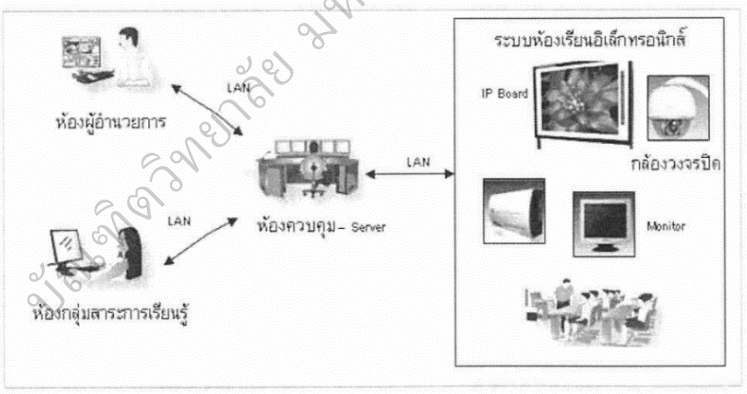

ภาพประกอบ 3 แสดงระบบของห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์

ในห้องเรียน Electronic classroom นี้นักเรียนจะสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้เพิ่มมากขึ้นและจะได้อะไรที่มากกว่าปกติตัวครูผู้สอนเองก็จะมีเครื่องมือที่จะพร้อมต่อการถึงสิ่งที่เป็นประโยชน์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสื่อการเรียนการสอนไปยังนักเรียนห้องเรียน Electronic classroom อีกรูปแบบหนึ่งของการจัดการห้องเรียนซึ่งจัดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อรูปแบบการสอนที่เน้นการใช้สื่อเทคโนโลยีและสื่ออิเลคทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต

การสอนแบบ Online ตลอดจนการใช้ระบบ Electronic classroom ในการควบคุมกระบวนการเรียนการสอนหรือการนำเสนอบทเรียนแบบฝึกต่างๆ

ห้องเรียน Electronic classroom เป็นรับบริการจัดการการเรียนการสอนที่มุ่งอาศัยคอมพิวเตอร์เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ผ่านทางระบบเครือข่ายอินเทอรเน็ต (Web base Learning) โดยไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าเป็นวิชาหนึ่งวิชาใด อีกทั้งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้อินเทอร์เน็ต ในการสืบค้นข้อมูลและติดต่อสื่อสารกับครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง โดยนอกจากโครงสร้างในการจัดเนื้อหารายวิชาบนเครือข่ายแล้ว Electronic classroom ยังมีเครื่องมือช่วยสอนต่างๆ ที่น่าสนใจอีก เช่น ห้องสนทนาคำถาม ที่ถูกถามบ่อยกระดานถาม–ตอบ แบบทดสอบแผนการสอน เอกสารการสอนประกาศข่าว ปฏิทินและเว็บลิ้งค์

ดังนั้น อรรถประโยชน์พื้นฐานของ Electronic classroom ก็คือให้ผู้เรียนได้รับเนื้อหาวิชาที่เป็นปัจจุบันได้ในทุกสถานที่ ไม่ว่าจะเป็นที่บ้านสถานศึกษาหรือสถานที่อื่นๆ และยังช่วยประหยัดเวลาของครูผู้สอน ในการที่จะขยายขอบเขตเนื้อหาหรืออธิบายเพิ่มเติมในส่วนที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนด้วยประสิทธิภาพของห้องเรียน Electronic classroom ที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นที่คาดหวังว่าห้องเรียน Electronic classroom จะเป็นเครื่องมือที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจการเรียนมากขึ้น

6.3 ห้องเรียนกลับทาง (Flipped classroom)

จากการศึกษาหนังสือ “ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง” ของวิจารณ์พานิช (2556, หน้า 19 – 65) สามารถสรุปแนวคิดเกี่ยวกับห้องเรียนกลับทางได้ดังนี้ ห้องเรียนกลับทางมีกำเนิดขึ้นเมื่อประมาณ 5 ปีมาแล้วจากความคิดของครูสอนวิชาเคมีชั้นมัธยมในสหรัฐอเมริกา 2 คนคือ Jonathan Bergman และ Aaron Sams ที่ต้องการช่วยนักเรียนที่มีปัญหาตามชั้นเรียนไม่ทัน เพราะต้องขาดเรียนไปเล่นกีฬาหรือไปทำกิจกรรม หรือเพราะเขาเรียนรู้ได้ช้า โดยครูทำวิดีโอสอนวิชาไปแขวนไว้บนอินเทอร์เน็ต ให้ศิษย์ที่ขาดเรียนเข้าไปเรียนได้ ศิษย์ที่เรียนช้าก็เข้าไปทบทวนได้อีกไม่ต้องพึ่งการจดผิดๆ ถูกๆ ตกๆ หล่นๆ อีกต่อไป แต่คุณค่าของวิดีโอบทเรียนที่แขวนไว้บนอินเทอร์เน็ต ไม่ได้หยุดอยู่แค่นั้นมันนำไปสู่การกลับทางการเรียนรู้ของศิษย์ วิดีโอบทเรียนที่อยู่บนอินเทอร์เน็ตช่วยให้นักเรียนไม่จำเป็นต้องใช้เวลาที่โรงเรียนในการเรียนเนื้อวิชา แต่ใช้เวลาให้เกิดคุณค่าต่อตนเองมากกว่านั้น คือเรียนวิชาที่บ้านทำการบ้านที่โรงเรียนหรือรับการถ่ายทอดความรู้ที่

บ้านแล้วมาสร้างความรู้ต่อยอดจากวิชาที่รับถ่ายทอดมาที่โรงเรียนไม่ใช่นักเรียนเท่านั้นที่เรียนรู้กลับทางครูก็สอนกลับทางด้วยคือ แทนที่จะสอนวิชาหน้าชั้นเรียนกลับสอนหน้ากล้องวิดีทัศน์แล้วใช้เวลาเรียนที่โรงเรียนของศิษย์ทำหน้าที่ครูฝึก (Coach) ให้นักเรียนฝึกแปลงวิชาหรือประยุกต์ใช้วิชาซึ่งในกระบวนการนั้นนักเรียนต้องสร้างความรู้ความเข้าใจของตนขึ้นมาในสมองและในหัวใจก่อนจะประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจกรรมหรือโจทย์แบบฝึกหัดเป็นการฝึกฝนเรียนรู้ที่แท้จริง

6.3.1 จุดมุ่งหมายของห้องเรียนกลับทาง

6.3.1.1 เพื่อเปลี่ยนวิธีการสอนของครูจากบรรยายหน้าชั้นหรือเป็นครูสอนไปเป็นครูฝึกฝึกการทำแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมอื่นในชั้นเรียนหรืออาจเรียกว่าเป็นครูติวเตอร์

6.3.1.2 เพื่อใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้เด็กสมัยใหม่ชอบคือไอซีทีหรืออาจเรียกว่าเป็นการนำโลกของโรงเรียนเข้าสู่โลกของนักเรียนคือโลกดิจิตัล

6.3.1.3 ช่วยเด็กที่มีงานยุ่งเด็กสมัยนี้ ธุระมากกิจกรรมมากการมีบทสอนด้วยวิดีทัศน์อยู่บนอินเทอร์เน็ต ช่วยให้เด็กเหล่านี้เรียนไว้ล่วงหน้าหรือเรียนตามในชั้นเรียนได้ง่ายขึ้นรวมทั้งเป็นการฝึกเด็กให้รู้จักจัดการเวลาของตน

6.3.1.4 ช่วยเด็กเรียนอ่อนที่ขวนขวายในห้องเรียนปกติ เด็กเหล่านี้จะถูกทอดทิ้งแต่ในห้องเรียนกลับทางเด็กเหล่านี้จะได้รับความเอาใจใส่จากครูมากที่สุดคือครูเอาใจใส่เด็กที่ต้องการความ ช่วยเหลือมากที่สุดโดยอัตโนมัติ

6.3.1.5 ช่วยเด็กที่มีความสามารถแตกต่างกันให้ก้าวหน้าในการเรียนตามความสามารถของตนเพราะเด็กสามารถฟังวิดีทัศนกี่รอบก็ได้

6.3.1.6 ช่วยให้เด็กจัดเวลาเรียนตามที่ตนพอใจเบื่อก็หยุดพักได้แบ่งเวลาดูวิดีทัศน์นป็นช่วงๆ

6.3.1.7 ช่วยให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูเพิ่มขึ้นตรงกันข้ามกับสิ่งที่เรียกว่าการเรียนแบบออนไลน์การกลับทางห้องเรียนยังคงเป็นการเรียนแบบนักเรียนมาโรงเรียนและนักเรียนสัมผัสครูห้องเรียนกลับทางเป็นการใช้พลังทั้งของระบบออนไลน์และระบบพบหน้า

6.3.1.8 ช่วยเปลี่ยนหรือเพิ่มบทบาทของครูให้เป็นทั้งพี่เลี้ยง (Mentor) เพื่อนเพื่อนบ้าน (Neighbor) และผู้เชี่ยวชาญ (Expert)

6.3.1.9 ช่วยให้ครูรู้จักนักเรียนดีขึ้นหน้าที่ของครูไม่เพียงช่วย

ให้ศิษยได้วิชาหรือเนื้อหาแต่ต้องกระตุ้นแรงบันดาลใจ (Inspire) ให้กำลังใจรับฟังและช่วยส่งเสริมให้เด็กฝันถึงอนาคตของตน

6.3.1.10 ช่วยเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนนักเรียนกันเอง จากเรียนเพื่อทำตามคำสั่งครูหรือทำงานเพื่อให้เสร็จตามข้อกำหนดเป็นเรียนเพื่อตนเอง เพื่อการเรียนรู้ของตนไม่ใช่เพื่อคนอื่นมีผลให้เด็กเอาใจใส่การเรียนปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในห้องเรียนเกี่ยวกับการเรียนจะเพิ่มขึ้นโดยอัตโนมัตินักเรียนที่เข้าใจทำแบบฝึกหัดได้จะช่วยอธิบายหรือช่วยเหลือเพื่อนสร้างไมตรีจิตระหว่างกัน

6.3.1.11 ช่วยให้เห็นคุณค่าของความแตกต่างซึ่งโดยธรรมชาติเด็กในชั้นเรียนเดียวกันมีความแตกต่างกันมากมีความถนัดและความชอบที่แตกต่างกันการกลับทางชั้นเรียนช่วยให้ครูเห็นจุดแข็งและจุดอ่อนของนักเรียนแต่ละคนเพื่อนนักเรียนด้วยกันก็เห็นและช่วยเหลือกันด้วยจุดแข็งของแต่ละคน

6.3.1.12 เป็นการเปลี่ยนการจัดการห้องเรียนปัญหาเด็กเบื่อเรียนก่อกวนชั้นเรียนหรือหลบไปนั่งใช้สมาร์ทโฟนแช็ทกับเพื่อนรวมทั้งสิ่งไม่พึงประสงค์ ในชั้นเรียนอื่นๆ จะหมดไปเนื่องจากในห้องเรียนกลับทางนักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติไม่ใช่เป็นผู้รับถ่ายทอดอย่างในห้องเรียนแบบเดิมไม่มีครูมายืนสอนปาวๆ หน้าฉันให้น่าเบื่อหน่ายอีกต่อไป

6.3.1.13 เปลี่ยนคำสนทนากับพ่อแม่เด็กจากถามว่าเด็กอยู่ในโอวาทของครูหรือไม่ไปเป็นถามว่าเด็กได้เรียนรู้หรือไม่หากเด็กคนไหนไม่ได้เรียนรู้เท่าที่ควรผู้ปกครองและครูจะร่วมกันช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างไร

6.3.1.14 ช่วยให้การศึกษาแก่พ่อแม่และคนในครอบครัวพ่อแม่เด็กบางคนดูวิดีทัศน์ไปพร้อมกับลูกบางบ้านดูกันทั้งบ้านก็มีทำให้ผู้ใหญ่ก็ได้เรียนวิชานั้นไปด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวที่ด้อยโอกาส

6.3.1.15 ช่วยให้เกิดความโปร่งในการจัดการศึกษาในสหรัฐอเมริกามีปัญหาคนไม่ศรัทธาเชื่อมั่นในระบบการศึกษาการกลับทางห้องเรียน เอาคำสอนในวิดีทัศน์ไปไว้บนอินเทอร์เน็ต เป็นการเปิดเผยเนื้อหาสาระของการเรียนแก่สาธารณะใครๆ ก็เข้าไปดูได้

6.3.2 ข้อพึงตระหนักในการนำแนวคิดห้องเรียนกลับทางมาใช้

6.3.2.1 ก่อนจะคิดใช้วิดีทัศน์ในการเรียนที่บ้านของนักเรียนให้ไตร่ตรองให้รอบคอบเสียก่อนว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนจริงหรือไม่

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

6.3.2.2 เมื่อตัดสินใจใช้วิดิทัศน์ก็ต้องคิดต่อว่าจะใช้ของคนอื่นที่มาอยู่แล้วหรือคิดจะทำขึ้นใช้เองทั้ง 2 แนวทางต่างก็มีข้อดีข้อเสีย

6.3.2.3 การทำวิดีทัศน์ต้องมีการวางแผนบทเรียนแล้วจึงถ่ายทำตามด้วยการตกแต่งแก้ไขแล้วจึงนำวิดีทัศน์ออกเผยแพร่ให้นักเรียนเข้าดูได้

6.3.2.4 ครูต้องไม่หลงเข้าใจผิดว่าส่วนสำคัญที่สุดในการเรียนแบบกลับทาง ห้องเรียนอยู่ที่วิดิทัศน์ตรงกันข้ามเวลาสำคัญที่สุดของการเรียนแบบนี้อยู่ที่เวลาเรียนในห้องเรียน ครูจะต้องประเมินคุณค่าของเวลาช่วงนี้และออกแบบแล้วปรับปรุงเพื่อให้เป็นเวลาที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้สูงสุดของเด็ก คือเกิดการเรียนรู้ในมิติที่ลูกและเชื่อมโยงมากกว่าการเรียนแบบเดิม

6.3.3 ลักษณะของห้องเรียนกลับทาง

6.3.3.1 สอนให้นักเรียนรับผิดชอบการเรียนของตนเองในห้องเรียนแบบกลับทางนักเรียนรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองการเรียนไม่ใช่สิ่งที่กระทำต่อนักเรียนแต่กลายเป็นสิ่งที่นักเรียนเป็นเจ้าของเป็นผู้กระทำ และจะเป็นทักษะที่ติดตัวตลอดไป

6.3.3.2 ทำให้ห้องเรียนเต็มไปด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ห้องเรียนกลับทางเป็นวิธีที่ทำให้เป็นกิจกรรมเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคนที่มีกิจกรรมเรียนรู้แตกต่างกันในห้องเรียนเดียวกันเวลาเดียวกันและเด็กแต่ละคนเรียนด้วยอัตราเร็วที่แตกต่างกันและครูก็ดูแลเด็กด้วยมาตรฐานที่แตกต่างกันได้

6.3.3.3 การเรียนรู้เป็นศูนย์กลางของห้องเรียนในห้องเรียนแบบเก่า ครูเป็นจุดสนใจของห้องเรียนแต่ในห้องเรียนกลับทางจุดสนใจอยู่ที่นักเรียนได้เรียนรู้หรือยังไม่รู้ในห้องเรียนแบบนี้นักเรียนมาเข้าห้องเรียนพร้อมกับเป้าหมายของการเรียนรู้ครูเป็นผู้จัดตั้งของห้องเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรวมทั้งช่วยแนะนำให้นักเรียนวางแผนการเรียนรู้ของตน

6.3.3.4 ห้องเรียนเปลี่ยนจากที่รับถ่ายทอด (ความรู้) มาเป็นที่พูดคุยแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้นักเรียนอยู่ในสภาพเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้ไม่ใช่เพียงผู้รับถ่ายทอดสาระห้องเรียน (Ctassroom) เป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ (Learning Space)

6.3.3.5 ให้บริการ Feedback แก่เด็กในทันทีและลดเอกสารที่ครูต้องทำการประเมินอย่างไม่เป็นทางการการเรียนรู้แบบกลับทางจะให้ Feedback แก่เด็ก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ในทันทีที่เด็กทำกิจกรรมในห้องเรียนช่วยให้เด็กได้รู้ความก้าวหน้าในการเรียนของตนทันที และครูก็ไม่ต้องตรวจการบ้านกองโต นักเรียนจะเอาชิ้นผลงานมาคุยกับครูเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และประเด็นหลักของการเรียน ครูจะตรวจสอบความเข้าใจและความเข้าใจผิดของเด็กไปพร้อมๆกันครูให้คะแนนได้ในชั่วโมงเรียนและสามารถปรึกษาหรือวางแผนการเรียนที่จำเป็นขั้นต่อไปเพื่อช่วยให้เข้าใจชัดขึ้นหรือเพื่อขจัดความเข้าใจผิด

6.3.3.6 ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสได้เรียนเสริมในชั้นเรียนตามปกติ มีนักเรียนบางคนไม่ผ่านการทดสอบในรอบแรกซึ่งหากเป็นชั้นเรียนตามปกติการสอนก็ดำเนินต่อไปและนักเรียนที่เรียนไม่ทันก็จะค่อยๆ ล้าหลังยิ่งขึ้นๆ จนเบื่อเรียน แต่ในห้องเรียนแบบกลับทางนักเรียนจะเรียนเรื่องเดิมใหม่จนกว่าจะรู้จริงและครูก็จะรู้ว่าจะต้องช่วยเหลือนักเรียนคนใดในเรื่องใด คือครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายคน เมื่อนักเรียนที่เรียนอ่อนเหล่านี้ ได้แก่ ความเข้าใจผิดของตนก็จะสามารถเรียนบทเรียนต่อไปได้คล่องแคล่วขึ้น

6.3.3.7 เปิดช่องให้นักเรียนเรียนรู้สาระด้วยหลายหลายวิธีในการจัดการเรียนรู้ แบบกลับทางเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกเรียนด้วยวิธีที่ตนถนัดที่สุด เช่น บางคนชอบเรียนจากวิดีทัศน์ บางคนชอบเรียนจากตำราเรียน บางคนชอบค้นจากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ครูก็ส่งเสริมทาให้เด็กรู้สึกมีอิสระและรู้ดีกว่าการเรียนเป็นเรื่องของตนเองเป็นความรับผิดชอบของตนเอง

6.3.3.8 เปิดช่องให้นั่งเรียนแสดงภูมิรู้ได้หลากหลายแบบนักเรียนบางคนอาจแสดงความรู้ความเข้าใจได้ดี โดยการตอบข้อสอบตามปกติแต่บางคนอาจแสดงความเข้าใจได้ดีกว่าโดยการอภิปรายด้วยวาจากับครูหรือบางคนชอบการทดสอบโดยนำเสนอด้วย PowerPoint หรือบางคนอาจเขียนเรียงความอธิบายความเข้าใจที่น่าตื่นตาตื่นใจที่สุด

6.3.3.9 เปลี่ยนบทบาทของครูครูได้ใช้เวลาให้เกิดคุณค่าต่อศิษย์มากที่สุดเพื่อจ่ายให้เวลาในห้องเรียนเป็นเวลาที่ศิษย์เกิดการเรียนรู้แบบรู้จริง

6.3.3.10 นักเรียนเห็นคุณค่าของการเรียนไม่ใช่รับจ้างมาโรงเรียนโดยทั่วไปนักเรียนมาโรงเรียนโดยหวังได้เกรดผ่าน การท่องจำเนื้อวิชา ไม่ใช่หวังได้เรียนรู้ นักเรียนในขั้นเรียนแบบกลับทางจะเริ่มต้นด้วยความไม่พอใจวิธีเรียนแบบใหม่ที่ไม่การจัดถ่ายทอดวิชาให้โดยตรงแต่ในที่สุดเด็กเหล่านี้จะค่อยๆ เปลี่ยนไปเป็นเด็กที่มีทักษะแห่ง “นักเรียนรู้”

6.3.3.11 จัดชั้นง่ายขยายขนาดชั้นเรียนง่ายและจับให้เหมาะต่อเด็ก

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

เป็นรายคนได้ง่าย

6.3.3.12 ช่วยเพิ่มเวลาพบหน้าระหว่างครูกับศิษย์

6.3.3.13 ช่วยให้นักเรียนทุกคนอยู่กับการเรียน

6.3.3.14 ผู้ทำงานคือนักเรียน

6.3.3.15 ช่วยให้เด็กติดตามการสาธิตของครูอย่างใกล้ชิด

6.3.3.16 เปิดโอกาสให้ควรช่วยเหลือนักเรียน

6.3.4 วิธีดำเนินการห้องเรียนกลับทาง

6.3.4.1 อธิบายประโยชน์ของการเรียนแบบใหม่และให้เด็กดูวิดีทัศน์ที่อธิบายวิธีเรียนแบบนี้

6.3.4.2 แจ้งให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบเรื่องการเรียนแบบใหม่

6.3.4.3 สอนวิธีดูและจัดการวีดิทัศน์ให้แก่นักเรียน

6.3.4.4 กำหนดให้นักเรียนตั้งคำถามที่น่าสนใจโดยนักเขียนแต่ละคนต้องตั้งคำถามมาคนละ 1 คำถามต่อวิดีทัศน์ 1 ตอน

6.3.4.5 วางรูปแบบห้องเรียนแบบกลับทางโดยห้องเรียนต้องเปลี่ยนจาก Classroom เป็น Studio คือ กลายเป็นห้องทำงานเป็นห้องที่จุดสนใจ คือ การเรียนของตนเองเรียนโดยการลงมือทำ ไม่ใช่โดยการฟังครูสอนในห้องเรียนแบบเก่า เครื่องใช้ต่างๆ ในห้องต้องเน้นการใช้งานเพื่อการเรียนของนักเรียนและเพื่อการเรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของนักเรียนไม่ใช่เพื่อการสอนของครูอย่างแต่ก่อน

6.3.4.6 ให้เด็กได้จัดการเวลาและงานของตนเองในห้องเรียนกลับทางนักเรียนสามารถเรียนไว้ล่วงหน้า เรียนวิชาบางวิชาให้จบเร็วสามารถสอบไล่ก่อนเวลาและใช้เวลาของวิชาที่เรียนจบเร็วเรียนวิชาอื่นนักเรียนที่เรียนช้าก็สามารถใช้เวลาเรียนซ้ำช่วงที่ต้องการได้สอบส่วนใดไม่ผ่านก็สอบใหม่ได้เสมอ

6.3.4.7 ส่งเสริมให้เด็กช่วยเหลือกันเองห้องเรียนคือ Learning Hub (ไม่ใช่ Teaching Hub) จุดสนใจคือนักเรียนด้วยกันเองไม่ใช่ครูนักเรียนจะตระหนักในความจริงข้อนี้และเรียนรู้ร่วมกันและช่วยเหลือกันจะรวมตัวกันเองเป็นกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน

6.3.4.8 สร้างระบบประเมินที่เหมาะสมระบบประเมินที่ประเมินความเข้าใจของเด็กอย่างแม่นยำ

6.3.4.9 การประเมินเพื่อปรับปรุง (Formative Assessment) ครูที่มี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ประสบการณ์สูงจะสามารถบอกได้ทันทีว่าเด็กคนไหนยังไม่เข้าใจเรื่องอะไรโดยเมื่อครูเดินไปรอบๆ ห้องเรียนครูจะลองสอบถามบางคำถามแก่นักเรียนบางคนและรีบแก้ความเข้าใจผิดให้

6.3.4.10 ถามคำถามที่ถูกต้องในการทดสอบแบบ Formative คำถามที่ครูถามศิษย์แต่ละคนจึงแตกต่างกันเป็นรายคนเป็นไปตามสถานการณ์แตกต่างกันไปตามระดับความเข้าใจเป็นคำถามที่ช่วยให้ครูรู้ว่านักเรียนคนนั้นๆ มีความก้าวหน้าในบทเรียนนั้นไปถึงไหนแล้วและนักเรียนต้องการความช่วยเหลือหรือไม่อย่างไร

6.3.4.11 การสอบแบบได้ – ตก (Summative Evatuation) นี่คือการสอบเพื่อดูว่าเด็กบรรลุวัตถุ ประสงค์ของการเรียนรู้หรือไม่โดยที่ครูต้องกำหนดว่าเกณฑ์สอบผ่านไม่ผ่านคืออะไร

6.3.4.12 ความซื่อสัตย์ในการสอบครูต้องหาวิธีป้องกันเด็กโกงสอบโดยจัดการสอบที่เด็กโกงไม่ได้หรือได้ยาก

6.3.4.13 ใช้เครื่องช่วยการสอบเพื่อผลได้–ตกเครื่องช่วยฟังคือ Computer Generated Exam ที่การออกข้อสอบและให้คะแนนทำโดยคอมพิวเตอร์โดยครูเป็นผู้ออกข้อสอบใส่ไว้ในคอมพิวเตอร์ (ครูต้องลงแรงออกข้อสอบมากข้อขึ้น) ทำให้นักเรียนแต่ละคนได้รับข้อสอบคนละชุดและครูสามารถปรับความยากง่ายของการสอบแต่ละครั้งได้

6.3.4.14 ทำงานในวัฒนธรรมให้เกรด A – F ครูต้องไตร่ตรองอาการให้ผลสอบ A – F ในห้องเรียนแบบกลับบ้านมีความหมายอย่างไรแตกต่างจาก A – F โดยทั่วๆ ไปอย่างไร

สรุปการจัดการห้องเรียนในอนาคตจำเป็นต้องนำนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการห้องเรียนมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีระดับความเร็วในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันสร้างโอกาสให้ผู้เรียนในการเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมอีกทั้งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนทุกกลุ่ม ดังนั้น เมื่อนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการห้องเรียนบทบาทของครูจะเปลี่ยนจากการสอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ห้องเรียนจะเปลี่ยนสภาพเป็น Studio ที่มีเครื่องมืออุปกรณ์พร้อมให้เด็กนำความรู้ที่ได้ศึกษามาแปลงเป็นชิ้นงานต่างๆ การเรียนรู้จะเปลี่ยนจากการเรียนเพื่อสอบให้ได้คะแนนดีๆ เป็นการเรียนเพื่อให้รู้จริงดังนั้นครูในฐานะผู้จัดการความรู้ต้องปรับเปลี่ยนเตรียมตัวเองให้มากขึ้นเพื่อจะได้เป็นผู้จัดการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ความรู้ที่มีประสิทธิภาพจากนวัตกรรมการจัดการห้องเรียนที่กล่าวมาแล้ว

โดยสรุปองค์ประกอบของการบริหารจัดการชั้นเรียนแนวใหม่ มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) การกำหนดระเบียบปฏิบัติในชั้นเรียน 2) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน4)การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 5) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ 6) การออกแบบและนวัตกรรมการจัดห้องเรียน

3. บริบทโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1 การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1.1 โครงสร้างระบบบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองรูปแบบหนึ่งซึ่งนักวิชาการให้ความหมายไว้ดังนี้ (อ้างถึงใน พิมพ์พร พิมพ์เกาะ, 2557 หน้า 80 – 90)

อุทัย หิรัญโต (2523) นิยามว่าการปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยปกครองระดับรองของรัฐ หรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วนทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีต่างๆ ความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมของรัฐหาได้ไม่เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

ประหยัด หงส์ทองคำ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government) เป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดจากระบบการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization) จากส่วนกลางไปยังท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเองเพื่อสนองความต้องการและแก้ปัญหาด้วยตนเอง กล่าวโดยสรุป การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองที่ยึดหลักของการกระจายอำนาจเพื่อประโยชน์ของรัฐและท้องถิ่น เน้นผลประโยชน์ของท้องถิ่นโดยตรง ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้ และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองเพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

3.1.2 การปกครองส่วนท้องถิ่นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้มีข้อกำหนด

เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในหมวด 14 ระหว่างมาตรา 281 – 290 ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

3.1.2.1 รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาในพื้นที่ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ ย่อมมีสิทธิ์จัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งนี้ตามกฎหมายกำหนด

3.1.2.2 การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็นและมีหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่ชัดเจน สอดคล้องและเหมาะสมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีการกำหนดมาตรฐานกลางเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกไปปฏิบัติเองให้เหมาะสมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ

3.1.2.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหารการจัดบริการสาธารณะการบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความเข้มแข็งในการบริหารงานได้โดยอิสระและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาระบบการคลังท้องถิ่นให้จัดบริการสาธารณะ อนึ่งให้มีกฎหมายรายได้ของท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีและรายได้ให้เพียงพอกับรายจ่ายเมื่อมีการกำหนดหน้าที่และการจัดสรรรายได้ให้จัดให้มีการทบทวนทุกระยะไม่เกิน 5 ปี

3.1.2.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นโดยสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนโดยการลงคะแนนโดยตรงและลับให้มีวาระคราวละ 4 ปี

3.1.2.5 ประชาชนมีสิทธิลงคะแนนถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้พ้นจากตำแหน่งโดยให้เป็นไปตามกฎหมายบัญญัติ

3.1.2.6 ประชาชนมีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานสภาท้องถิ่นเพื่อให้ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

3.1.2.7 ประชาชนมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและถ้ามีปัญหากระทบต่อประชาชนต้องจัดให้มีการรับฟังความ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

คิดเห็นหรือออกเสียงประชามติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชน ในเรื่องการจัดทำงบประมาณการใช้จ่ายและผลการดำเนินงานในรอบปีการจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นด้วย

3.1.2.8 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่กฎหมายบัญญัติซึ่งอย่างน้อยต้องครอบคลุมสาระต่อไปนี้

1) การจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

2) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่เฉพาะในกรณีที่อาจมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่ของตน

3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

4) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

3.1.3 รูปแบบระบบบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบระบบบริหารตาม 2 ลักษณะและมี 5 แบบ คือ ลักษณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปกติแบ่งเป็น 3 แบบและแต่ละแบบมีกฎหมายเฉพาะของตนเอง (ธีระ รุญเจริญและคณะ, 2554 หน้า 25 – 26) ได้แก่

3.1.3.1 เทศบาลซึ่งแบ่งเป็น 3 แบบย่อยคือ

1) เทศบาลนคร

2) เทศบาลเมือง

3) เทศบาลตำบล

ซึ่งจะเป็นเทศบาลแบบใดขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดซึ่งส่วนใหญ่จะพิจารณาความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยเฉพาะด้านรายได้ เทศบาลเทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 โดยมาตรา 9 ถึงมาตรา 11 กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาจัดตั้งเทศบาลไว้ดังนี้

1. เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นที่มีประกาศ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

กระทรวงมหาดไทยในพระราชกฤษฎีกา ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบลโดยที่กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นเทศบาลตำบลจะต้องมีเงื่อนไขอย่างไร แต่ในทางปฏิบัติกระทรวงมหาดไทยได้หลักเกณฑ์การเป็นเทศบาลตำบลว่าพื้นที่จะจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลจะต้องมีรายได้ไม่ต่ำกว่า 12 ล้านบาท (ไม่รวมเงินอุดหนุน) มีประชากรตั้งแต่ 7,000 คนขึ้นไปและอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 1,500 คนต่อตารางกิโลเมตร

2. เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่นชุมชนที่มีประชากรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไปและมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล

3. เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีประชากรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไปและมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยเทศบาลโครงสร้างของเทศบาลแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ สภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีโดยสภาเทศบาล มีหน้าที่พิจารณาร่างข้อบัญญัติเทศบาลและกำกับดูแลการบริหารเทศบาลของคณะเทศมนตรีซึ่งมีหน้าที่ควบคุมและรับผิดชอบการบริหารกิจการของเทศบาลตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีนายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้าทั้งนี้ในแต่ละเทศบาลจะมีการแบ่งส่วนราชการแตกต่างกันตามความเหมาะสม กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเป็น 2 ประเภทคืออำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายจัดตั้งเทศบาลกำหนดและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนดสำหรับอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายจัดตั้งเทศบาลกำหนดมี 2 ส่วน คือ หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติทั้งเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร จะต้องดำเนินการให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรมและหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติได้เฉพาะเทศบาลเมืองและเทศบาลนคร คือสามารถจัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา ได้จัดให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษาได้ด้ าน อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะอื่นๆ กำหนดในส่วนของการศึกษา คือ อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 อย่างไรก็ตามเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 16 (9) ให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาเทศบาลส่วนใหญ่จึงกำหนดให้มี “กองการศึกษา” เพื่อรับผิดชอบงานที่เกี่ยวกับการบริการการศึกษาการบริหารวิชาการและงานโรงเรียนเป็นต้น

3.1.3.2 องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เป็นองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นของจังหวัด ในเขตพื้นที่ที่นอกเหนือจากพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแบบอื่นหรือตามที่บัญญัติไว้

3.1.3.3 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบที่พอจะพึ่งตนเองได้มากอยู่ในพื้นที่แต่ละตำบล ลักษณะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นเพราะมีลักษณะพิเศษ เช่น เจริญก้าวหน้าและรายได้มากเป็นพิเศษหรือมีลักษณะเฉพาะเช่นเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมของคนต่างประเทศปัจจุบันมี 2 แบบคือ

1) กรุงเทพมหานคร (กทม.)

2) เมืองพัทยาทั้งนี้มีกฎหมายการจัดตั้งโดยเฉพาะ

3.1.4 ภารกิจการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากการที่กฎหมายกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงได้กำหนดภารกิจในการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

3.1.4.1 การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิด ถึงก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาด้านร่างกายจิตใจอารมณ์สังคมและสติปัญญาเต็มศักยภาพและมาตรฐานการศึกษาพร้อมเข้ารับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

3.1.4.2 การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาการและวางรากฐานชีวิต การเตรียมความพร้อมของเด็กทั้งทางร่างกายจิตใจ สติปัญญา อารมณ์บุคลิกภาพและสังคมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะอังพึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมความรู้ตามความสามารถขั้นพื้นฐานรวมทั้งให้สามารถค้นพบความต้องการความสนใจความถนัดของตนเองในด้านวิชาการวิชาชีพความสามารถในการประกอบอาชีพและทักษะทางสังคมโดยให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมและมีความสานึกในความเป็นไทย

3.1.4.3 การจัดบริการให้ความรู้ด้านอาชีพเป็นการจัดบริการหรือส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาความรู้ทักษะในการประกอบอาชีพแก่ประชาชนรวมทั้งการรวมกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

3.1.4.4 การจัดการส่งเสริมกีฬานันทนาการกิจกรรมเด็กและเยาวชนเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานด้านการกีฬา กิจกรรมเด็กและเยาวชนแก่เด็กและเยาวชนประชาชนทั่วไปอย่างหลากหลาย

3.1.4.5 การดำเนินงานด้านศาสนาศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี

และภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการดำเนินงานด้านกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนอนุรักษ์ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะกิจกรรมที่เน้นเอกลักษณ์ความเป็นไทยและท้องถิ่น

3.1.5 วัตถุประสงค์การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

3.1.5.1 เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทางร่างกายจิตใจอารมณ์สังคมสติปัญญาให้มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1.5.2 เพื่อให้เด็กที่มีอายุในเกณฑ์การศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนในเขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการบริการศึกษาขั้นพื้นฐานครบตามหลักสูตรอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

3.1.5.3 เพื่อพัฒนาการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณภาพประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์เป็นไปตามมาตรฐานที่รัฐกำหนดและตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมุ่งพัฒนาให้เกิดความสมดุลทั้งทางด้านปัญญาจิตใจร่างกาย สังคมระดับความคิดค่านิยมและพฤติกรรมซึ่งเน้นวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1.5.4 เพื่อให้การจัดการศึกษาของท้องถิ่นดำเนินการตามความต้องการและคำนึงถึงการมีส่วนร่วมการสนับสนุนของบุคคล ครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์กรชุมชนองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนาสถาน ประกอบการ และประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการศึกษาทุกระดับตามศักยภาพและความสามารถของท้องถิ่น

3.1.5.5 เพื่อส่งเสริมให้เด็กเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นได้ออกกำลังกายและฝึกฝนกีฬาร่วมกิจกรรมนันทนาการและกิจกรรมพัฒนาเยาวชนเพื่อพัฒนาให้เป็นคนที่มีคุณภาพทั้งด้านสติปัญญาจิตใจ และสังคมโดยมีความตระหนักในคุณค่าของการกีฬานันทนาการและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็ก เยาวชน ไปในแนวทางที่ถูกต้องใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3.1.5.6 เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการสร้างและพัฒนาอาชีพเพื่อคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ขาดโอกาส ผู้พิการทุพพลภาพ ซึ่งเป็นการ

ปัญญาพัฒนาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพให้มีงานทำไม่เป็นภาระแก่สังคม

3.1.5.7 เพื่อบำรุงการศาสนาและอนุรักษ์บำรุงรักษาศิลปะวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทย

3.1.6 การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปัจจุบันประกอบด้วยโครงสร้างการบริหารการจัดการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดระบบบริหารงานบุคคลเพื่อการศึกษาการดำเนินการด้านวิชาการ และการดำเนินการด้านงบประมาณ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นโดยคณะกรรมการกลางบริหารงานบุคคลข้าราชการพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ., ก.ท. และก.อบต.) ได้กำหนดโครงสร้างสำนัก/กอง/ส่วนการศึกษาเพื่อให้เป็นหน่วยรับผิดชอบด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละประเภทโดยกำหนดให้ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาสำหรับจำนวนบุคลากรด้านการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสมสอดคล้องกับภารกิจที่ดำเนินการในปัจจุบัน และที่ดำเนินการในอนาคต รวมถึงกรณีรับโอนการจัดการศึกษาด้วยโครงสร้าง การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแสดงในเชิงระบบการจัดการศึกษาท้องถิ่น

3.1.6.1 การจัดระบบบริหารงานบุคคล เพื่อการศึกษาการบริหารงานบุคคล/บุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการเปลี่ยนแปลงสืบเนื่องจากนโยบายการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 และระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาพ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติเงินเดือนเงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ซึ่งทำให้การบริหารงานบุคคลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องกำหนดให้มีความสอดคล้อง ดังนั้น แม้ว่าการบริหารงานบุคคลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะถือปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 แต่มาตรฐานกลางการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นก็กำหนดให้คณะกรรมการข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ. ก.ท. และก.อบต.) ต้องนำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูฯในส่วนที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับในการบริหารงานบุคคลข้าราชการพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่นโดยอนุโลมดังนั้นคณะกรรมการกลาง

ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ. ก.ทจ. และ ก.อบต.) จึงต้องปรับปรุงมาตรฐานและหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลของข้าราชการ พนักงานครู และบุคลากรทางการศึกษาส่วนท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามกฎหมาย ดังกล่าว โดยจัดทำประกาศมาตรฐานทั่วไปและหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการกลาง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นและมีผลบังคับใช้เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ของ ก.พ. โดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายใดๆ ดังนั้นการบริหารงานบุคคลมาตรฐานวิชาชีพและความก้าวหน้าทางวิชาชีพตลอดจนสวัสดิการสิทธิประโยชน์ต่างๆ ของข้าราชการพนักงานครูส่วนท้องถิ่น จึงสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับการกำหนดตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจุบันมีการกำหนดตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษา จำแนกเป็น 2 ประเภทใหญ่ดังนี้

1) บุคลากรในสถานศึกษา

1.1) สายงานบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา

1.2) รายงานการสอน ได้แก่ ครูผู้ช่วยและครู

1.3) บุคลากรสนับสนุนการสอน (พนักงานจ้างตามภารกิจ) ได้แก่ กลุ่มตำแหน่งการเงิน / บัญชี / พัสดุกลุ่มตำแหน่งธุรการ / บันทึกข้อมูลกลุ่มตำแหน่งโภชนาการ / อนามัยโรงเรียนกลุ่มตำแหน่งคอมพิวเตอร์โสตทัศนศึกษา

2) ข้าราชการและพนักงานครูไม่สังกัดสถานศึกษา

2.1) สายงานบริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ผู้อำนวยการกองการศึกษา หัวหน้ากองการศึกษาหัวหน้าส่วนการศึกษา หัวหน้าฝ่ายการศึกษา

2.2) สายงานนิเทศการศึกษา ได้แก่ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์

2.3) รายงานการศึกษานอกระบบและส่งเสริมการศึกษา ได้แก่ เจ้าหน้าที่สันทนาการ สารวัตรนักเรียน นักวิชาการศึกษา นักวิชาการวัฒนธรรมและบรรณารักษ์

2.4) สายงานทั่วไป (บุคลากรทางการศึกษา) ได้แก่ เจ้าพนักงานห้องสมุด เจ้าพนักงานศูนย์เยาวชน เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่ศูนย์เยาวชน
แนวทางปฏิบัติสำหรับการบริหารงานบุคลากร ข้าราชการพนักงานครู และบุคลากร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ทางการศึกษาท้องถิ่น ที่ได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการกลาง ข้าราชการหรือพนักงานทางการศึกษาท้องถิ่น ได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการกลาง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นแล้วมีดังต่อไปนี้

1) การกำหนดให้ดำรงตำแหน่งหรือดำรงตำแหน่งที่มีวิทยฐานะและให้ได้รับเงินเดือนเงินวิทยฐานะตั้งแต่วันที่ 24 ธันวาคม 2547 เช่นเดียวกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

2) การกำหนดวิทยฐานะและอัตราเงินวิทยฐานะ กำหนดให้ข้าราชการพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่น ซึ่งได้รับเงินประจำตำแหน่งที่มีวิทยฐานะและได้รับเงินวิทยฐานะ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และพระราชบัญญัติเงินเดือนเงินวิทยฐานะและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาพ.ศ. 2547

3.1.6.2 การบริหารงานวิชาการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยึดแนวการบริหารงานวิชาการ ตามความมุ่งหมายหลักการและแนวการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางสำหรับใช้ในโรงเรียนซึ่งได้มีการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมด้านวิชาการในด้านต่างๆ ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

1.1) การอบรมทบทวนการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สถานศึกษาดำเนินการจัดหลักสูตร ได้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกโรงเรียน

1.2) พัฒนาบุคลากรระดับปฏิบัติการสอน ให้สามารถวิเคราะห์หลักสูตรสู่แผนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์ ในชั้นที่เริ่มใช้หลักสูตรในปีการศึกษาแรกของทุกชั้นปี

1.3) ให้เทศบาลและเมืองพัทยาจัดตั้งงบอุดหนุนสถานศึกษาเพื่อการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาทุกโรงเรียน

2) ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.1) การส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการอบรมครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2) การส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนกลุ่มด้อยโอกาส

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ส่งเสริมให้สถานศึกษาของท้องถิ่นจัดการเรียนการสอนแก่เด็กพิการ

2.3) การวิจัยในชั้นเรียนโดยนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการเรียนการสอน

2.4) การสนับสนุนให้มีส่วนร่วม จัดการศึกษาของชุมชน กำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง จัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีกรรมการจากชุมชนเป็นกรรมการร่วมและให้สถานศึกษาของเทศบาลเป็นศูนย์บริการชุมชนของเทศบาล

2.5) การวัดและการประเมินผลสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดแนวทางการวัดผลการเรียนตามหลักสูตร แต่ละสถานศึกษาเองทุกท้องถิ่นและต้องมีการประเมินคุณภาพภายในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แบบประเมินเดียวกันเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ผลใช้วางแผนพัฒนาร่วมกันได้ในทุกระดับ

3.1.6.3 การบริหารงบประมาณ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาในสังกัด เป็นเงินอุดหนุนสำหรับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย การศึกษาภาคบังคับ การพัฒนาบุคลากรครู การก่อสร้างอาคารเรียนอาคารเอนกประสงค์ ฯลฯ การสนับสนุนวัสดุครุภัณฑ์ต่างๆ โครงการ/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเด็กด้อยโอกาส กิจกรรมนันทนาการ การส่งเสริมเด็กและเยาวชนการกีฬา การแก้ไขปัญหายาเสพติด และการถ่ายโอนเป็นค่าอาหารเสริม (นม) อาหารกลางวัน แก่นักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานต่างๆ โดยมีแหล่งที่มาของงบประมาณ เพื่อการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยา ได้จากแหล่งเงินดังนี้ 1) เงินรายได้ของเทศบาลและเมืองพัทยา 2) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล ได้แก่ งบประมาณที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับเงินอุดหนุนเพื่อการจัดการศึกษาจากรัฐบาลตามแผนงานจัดการศึกษาปฐมวัย แผนงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและแผนงานส่งเสริมและพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1.6.4 การบริหารสถานศึกษา

สำหรับงานบริหารสถานศึกษาในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้จำแนกงานบริหารสถานศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารงานทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ดังนี้

1) งานวิชาการประกอบด้วย

1.1) การจัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดและต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

1.2) การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาจัดหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติทำได้คิดเห็นทำเป็นรักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นตลอดเวลาและทุกสถานที่

1.3) การประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียนความประพฤติ การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อ และนำผลการประเมินผู้เรียนมาประกอบการพิจารณาด้วย

1.4) การจัดทำสาระหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาในชุมชนและนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมจัดการศึกษา

1.5) ให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

1.6) ให้สถานศึกษาพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

1.7) จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน และให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน

1.8) สถานศึกษาต้องได้รับการประเมินคุณภาพอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี

1.9) ให้สถานศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

2) งานงบประมาณสถานศึกษา มีอำนาจในการบริหารงบประมาณของตนเองและมีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากร

3) งานบุคคลมีอำนาจในการบริหารบุคคลของตนเอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

4) งานบริหารทั่วไปมีอำนาจในการบริหารงานทั่วไป

4. การวิจัยและพัฒนา

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่เหมาะสมและนิยมแพร่หลาย แม้มหาวิทยาลัยระดับโลก (Stanford university) และมหาวิทยาลัยในประเทศไทยหลายแห่ง เพื่อที่จะวิจัยและพัฒนาองค์การไม่พัฒนาสู่ความเป็นเลิศ (ละม้าย กิตติพร, 2555 หน้า 126 – 131)

การวิจัยและพัฒนา เป็นการบริหารหรือการทำงานที่มุ่งแก้ปัญหา หรือพัฒนาให้เกิดคุณภาพ เมื่อผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานค้นพบปัญหาและเกิดการตระหนักในปัญหาก็จะมีการคิดค้นรูปแบบ สื่อ หรือรูปแบบการพัฒนาที่เรียกว่า “นวัตกรรม” มาเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาหรือในการพัฒนางาน โดยรูปแบบสื่อ หรือรูปแบบการพัฒนาจะต้องมีหลักการ เหตุผล หรือทฤษฎี รองรับ ทั้งนี้อาจเลือกใช้วิธีการปรับปรุงในสิ่งที่ผู้อื่นได้ศึกษาหรือเคยใช้ได้ผลในสถานการณ์เป็นปัญหาเช่นเดิมมาก่อน หรือคิดค้นวิธีการใหม่ขึ้นมาก็ได้ แต่การที่จะทำให้มั่นใจได้ว่าวิธีการที่คิดค้นขึ้นมานั้น ดี หรือ ไม่ดี จำเป็นต้องมีการทดลองจริง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพิสูจน์ว่าสามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนางานได้ ถ้าไม่ประสบผลสำเร็จ ก็มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจนได้ผลดี และสามารถนำไปใช้ได้ต่อไป (ธเนศ ขำเกิด, 2550) ได้แบ่งประเภทของการวิจัยและพัฒนาออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การวิจัยเชิงพัฒนากับการวิจัยและพัฒนา (Development Research & Research and Development) โดยการวิจัยเชิงพัฒนาเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรหรือกลุ่มตัวแปร โดยเฉพาะพฤติกรรมของมนุษย์โดยไม่มีการจัดกระทำใดๆ ที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ส่วนการวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยเพื่อมุ่งสร้าง ค้นหาแนวคิด แนวทาง วิธีปฏิบัติหรือสิ่งประดิษฐ์เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนากลุ่มคน หน่วยงานหรือองค์กร กระบวนการในการพัฒนางานประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการต้องการทราบว่าปัญหาคืออะไร ขั้นตอนการคิดค้น วิธีการหรือนวัตกรรมมาแก้ปัญหา และขั้นตอนการทดลองใช้วิธีการหรือนวัตกรรมที่ถูกเลือก

ได้มีนักการศึกษาจำนวนหลายท่านที่ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาไว้ ดังเช่น อุทัย บุญประเสริฐ (2552) กล่าวว่า ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา การวิจัยและพัฒนา มีบทบาทสำคัญและขยายวงกว้างเป็นอย่างมากในทุกวงการ นักธุรกิจ และอุตสาหกรรมตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสมัยใหม่ หันมาใช้

นักวิทยาศาสตร์ นักคณิตศาสตร์ วิศวกร และผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ มาทำงานในหน่วยวิจัยและพัฒนาของบริษัท และอุตสาหกรรม บริษัทวิจัยและพัฒนาด้านอุตสาหกรรมเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมาก ทั้งในสหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่แล้วยังก่อให้เกิดเทคโนโลยีขั้นสูงขึ้นอีกด้วย สิ่งเหล่านั้นมีบทบาทโดยตรงต่อการปฏิวัติโลกทั้งโลกสู่ความเป็นสังคมโลก (Globalization) และการเป็นสังคมยุคข่าวสาร (Information Age) ของโลกอย่างรวดเร็ว ในวงการอื่นและในกิจกรรมอื่นๆ ของสังคมแทบทุกสาขา ต่างก็ประยุกต์ใช้การวิจัยและพัฒนา (R & D) กันอย่างกว้างขวาง ก่อให้เกิดความก้าวหน้า เกิดวิธีการแนวคิด แนวปฏิบัติ เทคนิค ระบบ และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ สาเหตุสำคัญที่ต้องมีการวิจัยและพัฒนาคือ ความต้องการสิ่งประดิษฐ์และผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่ก้าวหน้ามีประสิทธิภาพสูง ในการแก้ปัญหาและการพัฒนา ซึ่งมีวิธีจัดกระทำได้มากมายหลายวิธีด้วยกัน การใช้ระบบการวิจัยและพัฒนา หรือ (R&D) นั้น เป็นวิธีที่สำคัญอีกวิธีหนึ่ง ที่มากระบวนการเป็นระบบ (Systematic) พัฒนามาจากแนวคิดวิธีกระบวนการเชิงวิทยาศาสตร์ผสมผสานกับกระบวนการวิจัยประยุกต์ ลักษณะเป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลอง (Experimental study) มีการศึกษา มีการออกแบบและมีการทดลองเพื่อตรวจสอบผลด้วยวิธีการที่เป็นระบบระเบียบ ก่อนนำออกประยุกต์ใช้หรือเผยแพร่ต่อไป นอกจากนี้นักประเมินการศึกษา คือ สุพักตร์ พิบูลย์ (2548) กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการแก้ปัญหา (process) หรือพัฒนางานของผู้บริหาร เพื่อพัฒนาทางเลือกใหม่ๆ และสร้างนวัตกรรม ซึ่งมี 2 แบบ คือ 1) สร้างนวัตกรรมด้านการพัฒนาสื่อ (Material) ที่เป็นรูปธรรม เช่น จรวด เครื่องมือวัด 2) สร้างนวัตกรรมด้านการพัฒนาวิธีการ (Method process) เช่น ทฤษฎีใหม่ โมเดลใหม่

วิโรจน์ สารรัตนะ (2553) มีความเห็นว่าการวิจัยและพัฒนา (R&D) มุ่งเน้นการทดลองและการปรับปรุงแก้ไขผลผลิต (product) ที่ต้องการพัฒนาขึ้น โดยมีคำถามว่าทำอย่างไรจึงจะพัฒนาผลผลิตนั้นให้มีคุณภาพ ตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ เมื่อมีคุณภาพตามเกณฑ์แล้ว จึงมีการนำเอาผลผลิตนั้นไปใช้ประโยชน์หรือเผยแพร่ต่อไป ซึ่งในขั้นตอนการทดลองใช้นั้น นิยมใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi–Experimental Design)

การประยุกต์ใช้ในการวิจัยและพัฒนาในวงการธุรกิจและอุตสาหกรรมได้ใช้ในการวิจัยและพัฒนากันอย่างแพร่หลาย นิยมใช้กันมากในเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Product design) ในเรื่องการตลาด (Marketing) การผลิตและกระบวนการผลิตของโรงงาน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

(Manufacturing) ในการเพิ่มรายได้ (Revenue growth) และลดต้นทุน (Cost reduction) การขยายตลาด (Increase market – share) การคิดค้นวิธีการรักษาระดับกำไรให้ยั่งยืน (Sustain profitability) การเป็นผู้นำในผลิตภัณฑ์ใหม่ (Sustain product innovation) และการผลิตสินค้าต้นทุนต่ำออกสู่ตลาด

ความหมายและความสำคัญการวิจัยและพัฒนาการวิจัยและพัฒนาเป็นการพัฒนาการศึกษา ที่เป็นกลยุทธ์หรือวิธีการสำคัญวิธีการหนึ่งที่นิยมใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการศึกษา โดยเน้นหลักเหตุผลและตรรกวิทยา เป้าหมายหลัก คือ ใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา (Education product) การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (R&D) มีความแตกต่างจากการวิจัยการศึกษาประเภทอื่นๆ อยู่ 2 ประเภท คือ

1. เป้าประสงค์ หรือจุดมุ่งหมาย (Goal) การวิจัยทางการศึกษามุ่งค้นคว้าหาความรู้ใหม่ โดยการวิจัยพื้นฐานหรือมุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานโดยการวิจัยประยุกต์ แต่การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา มุ่งพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ทาการศึกษาแม้ว่าการวิจัยประยุกต์ทางการศึกษาหลายโครงการก็มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา เช่น การวิจัยประยุกต์ทางการศึกษาสำหรับการสอนแต่ละแบบแต่ละผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้ใช้สำหรับการทดสอบสมมุติฐานของการวิจัยแต่ละครั้งเท่านั้น ไม่ได้พัฒนาไปสู่การใช้สำหรับสถานศึกษาทั่วไป

2. การนำไปใช้ (Utility) การวิจัยทางการศึกษามีช่องว่างระหว่างผลการวิจัยกับการนำไปใช้จริงอย่างกว้างขวาง เนื่องจากผลการวิจัยทางการศึกษาจำนวนมากไม่ได้ถูกนำเอาไปใช้ นักการศึกษาและนักวิจัยจึงหาทางลดช่องว่างดังกล่าวโดยวิธีที่เรียกว่า “การวิจัยและพัฒนา” อย่างไรก็ตามการวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา มิใช่สิ่งที่ทดแทนการวิจัยทางการศึกษา แต่เป็นเทคนิควิธีที่จะเพิ่มศักยภาพของการวิจัยทางการศึกษา ให้มีผลต่อการจัดการทางการศึกษา กล่าวคือ เป็นตัวเชื่อมเพื่อนำไปสู่ผลิตภัณฑ์ทางการศึกษาที่ใช้ประโยชน์ได้จริงในโรงเรียนทั่วไป ดังนั้น การใช้กลยุทธ์การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการศึกษา จึงเป็นการใช้ผลจากการวิจัยทางการศึกษาให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

การวิจัยและพัฒนาประกอบด้วยขั้นตอน 11 ขั้นตอน ดังนี้

(สุวิมล ว่องวาณิช, 2543)

ขั้นที่ 1 การกำหนดผลผลิตทางการศึกษาที่จะทำการพัฒนา

ขั้นตอนแรกที่จำเป็นที่สุด คือ ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าผลผลิตทางการศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนาคืออะไร โดยต้องกำหนดลักษณะทั่วไป รายละเอียดของการใช้วัตถุประสงค์ของการใช้เกณฑ์ในการเลือกกำหนผลผลิตการศึกษาที่จะวิจัยและพัฒนา มี 4 ข้อ คือ

1.1 ตรงกับความต้องการอันจำเป็นหรือไม่

1.2 ความก้าวหน้าทางวิชาการมีพอเพียงในการที่จะพัฒนาต่อการวิจัยและพัฒนานั้นหรือไม่

1.3 บุคลากรที่มีอยู่ ทักษะความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการวิจัยและพัฒนานั้นหรือไม่

1.4 ผลผลิตนั้นจะพัฒนาขึ้นในเวลาอันสมควรได้หรือไม่

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เป็นการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัย การสังเกตภาคสนามซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ผลผลิตการศึกษาที่กำหนด ถ้ามีความจำเป็น ผู้ทำการวิจัยและพัฒนาอาจต้องทำการศึกษาวิจัย ขนาดเล็กเพื่อหาคำตอบ ซึ่งงานวิจัยและทฤษฎีที่มีอยู่ไม่สามารถหาคำตอบได้ก่อนที่จะเริ่มการพัฒนาต่อไป

ขั้นที่ 3 การวางแผนการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วย

3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้ผลผลิต

3.2 ประมาณการค่าใช้จ่าย กำลังคน และระยะเวลาที่ต้องใช้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้

3.3 พิจารณาผลสืบเนื่องจากผลผลิต

ขั้นที่ 4 พัฒนารูปแบบขั้นตอนของผลผลิต ขั้นนี้เป็นขั้นการออกแบบและการจัดทำผลผลิตการศึกษาตามที่กำหนดไว้ เช่น โครงการวิจัยและพัฒนา หรือหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นซึ่งต้องมีการออกแบบหลักสูตร เตรียมวัสดุหลักสูตร คู่มือการฝึกอบรม เอกสารในการฝึกอบรม และเครื่องมือการประเมินผล

ขั้นที่ 5 ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 1 โดยการนำผลผลิตที่ออกแบบและจัดเตรียมไว้ในขั้นที่ 4 ไปทดลองใช้เพื่อทดสอบคุณภาพขั้นต้นของผลผลิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ในโรงเรียน จำนวน 1 – 3 โรงเรียนใช้กลุ่มเล็ก 6 – 12 คน ประเมินผลโครงการใช้แบบสอบถาม การสังเกตและการสัมภาษณ์ แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

ขั้นที่ 6 ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 1 นำข้อมูลและผลการทดลองใช้จากขั้นตอนที่ 5 มาพิจารณาปรับปรุง

ขั้นที่ 7 ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 2 ขั้นนี้นำผลผลิตที่ปรับปรุงไปทดลอง เพื่อทดสอบคุณภาพผลผลิตตามวัตถุประสงค์ ในโรงเรียน จำนวน 5 – 15 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 30 – 100 คนประเมินผลเชิงปริมาณในลักษณะ Pre –test นำผลไปเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ของการใช้ผลผลิตอาจมีกลุ่มควบคุม กลุ่มการทดลองถ้าจำเป็น

ขั้นที่ 8 ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 2 นำข้อมูลและผลจากการทดลองใช้จากขั้นที่ 7 มาพิจารณาปรับปรุง

ขั้นที่ 9 ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 3 ขั้นนี้นำผลผลิตที่ปรับปรุงไปทดลอง เพื่อทดสอบคุณภาพการใช้งานของผลผลิต โดยใช้ในโรงเรียน 10 – 13 โรงเรียน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 40 – 200 คน ประเมินผลโดยการใช้แบบสอบถาม การสังเกตและการสัมภาษณ์แล้วรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์

ขั้นที่ 10 ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 3 นำข้อมูลและผลจากการทดลองในขั้นที่ 9 มาพิจารณาปรับปรุงเพื่อผลิตและเผยแพร่ต่อไป

ขั้นที่ 11 เผยแพร่เป็นการเสนอรายงานเกี่ยวกับผลการวิจัยและพัฒนาผลผลิตต่อที่ประชุมสัมมนาทางวิชาการหรือวิชาชีพ และมีการไปเผยแพร่โดยนำไปใช้ในโรงเรียน

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการวิจัยประกอบไปด้วย 11 ขั้นตอน คือ การกำหนดผลผลิตทางการศึกษาที่จะทำการพัฒนา รวบรวมข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการวิจัยและพัฒนา พัฒนารูปแบบขั้นตอนของผลผลิต ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 1 ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 1 ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 2 ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 2 ทดลองหรือทดสอบผลผลิตครั้งที่ 3 ปรับปรุงผลผลิตครั้งที่ 3 และเผยแพร่ ในการวิจัยครั้งนี้ สรุปแบ่งได้เป็น 3 ระยะ 6 ขั้นตอน คือ วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษารูปแบบขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Analysis) ขั้นตอนที่ 2 ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการให้บริการ วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 การร่างและสร้างรูปแบบขั้นตอนที่ 3 ทำการร่างรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ขั้นตอนที่ 4 สร้างรูปแบบและทำการยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนและคู่มือการบริหารจัดการชั้นเรียนและวิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบขั้นตอนที่ 5 นำรูปแบบที่ได้ไปทดลองใช้กับครูในโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการชั้นเรียนโรงเรียนเทศบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้จากการทดลองใช้แล้วนำมาเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

5. การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion)

การเลือกรูปแบบของการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยที่มีลักษณะเฉพาะในที่นี้ คือ การสนทนากลุ่มย่อยหรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยกำหนดให้มีความสอดคล้องต่อวัตถุประสงค์ตามกรอบของงานวิจัย ซึ่งปรากฏนิยามของการดำเนินการดังนี้

รัตนะ บัวสนธ์ (2551) กล่าวถึง ความหมายของการสนทนากลุ่ม คือการสนทนากลุ่มจะกำหนดให้กลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้ทำการสนทนาโต้ตอบกัน แสดงความรู้สึกนึกคิดซึ่งกันและกันในประเด็นต่างๆ ที่นักวิจัยเป็นผู้กำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การสนทนากลุ่มจัดเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เป็นการผสมผสาน เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์รายบุคคล กล่าวคือ นักวิจัยสามารถสังเกตพฤติกรรม อากัปกิริยาของบุคคลภายในกลุ่มสนทนาได้ และขณะเดียวกันนักวิจัยก็อาจจะทำการซักถามบุคคลใดบุคคลหนึ่งในประเด็นที่สงสัยได้ การสนทนากลุ่มไม่ใช่การสัมภาษณ์กลุ่ม แม้ว่าลักษณะการดำเนินงานจะอาศัยการสัมภาษณ์พูดคุยระหว่างนักวิจัยกับกลุ่มบุคคลก็ตาม โดยปรากฏความแตกต่าง กล่าวคือ ประการที่หนึ่ง การสัมภาษณ์กลุ่มจะเป็นการซักถามบุคคลต่างๆ ในกลุ่มตามประเด็นที่นักวิจัยกำหนด โดยมุ่งให้บุคคลโต้ตอบ มีปฏิสัมพันธ์กับนักวิจัยเป็นหลักโดยตรง การสัมภาษณ์กลุ่มจะอาศัยความคิดเห็นจากสมาชิกของกลุ่มให้ร่วมกันตอบและตรวจสอบซึ่งกันและกันตามประเด็นคำถามของ ผู้สัมภาษณ์ ประการที่สองสำหรับการสนทนากลุ่ม กลุ่มบุคคลผู้เข้าร่วมสนทนาจะเป็นกลุ่มบุคคลที่นักวิจัยได้คัดเลือกกำหนดให้เข้าร่วม โดยพิจารณาตามคุณสมบัติต่างๆ แล้วกำหนดให้บุคคลเหล่านี้มีปฏิสัมพันธ์กันให้มากที่สุด คือ มุ่งให้บุคคลในกลุ่มได้มีการอภิปรายโต้แย้งกัน ประการที่สาม การสนทนากลุ่มจะใช้ระยะเวลา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ในการเก็บข้อมูลไม่ยาวนานเหมือนการสัมภาษณ์กลุ่ม การสนทนากลุ่มจะใช้ช่วงเวลาที่สั้นกว่า โดยใช้เฉพาะการเก็บข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการและเมื่อได้คำตอบแล้วก็จะยุติการสนทนา นอกจากนี้การสนทนากลุ่มจะแตกต่างจากการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) หรือการประชุมระดมสมอง เนื่องจากไม่ใช่การแสวงหาคำตอบที่เป็นข้อสรุปหรือความคิดเห็นร่วมกันที่มีต่อประเด็นต่างๆ ที่ลงตัวของบุคคลในกลุ่ม ดังเช่นวิธีการทั้งสองในข้างต้น แต่การสนทนากลุ่ม ความคิดเห็นที่ได้จากการสนทนาอาจปรากฏความหลากหลายขึ้นอยู่กับมุมมองและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

ชาย โพธิสิตา (2547) กล่าวถึง การสัมภาษณ์กลุ่ม คือ การมุ่งหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่นักวิจัยต้องการ ซึ่งอาจเป็นข้อมูลเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชนพร้อมๆ กันหลายคน ทั้งนี้เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนนั้นๆ ในเรื่องที่เกี่ยวกับประชากร เศรษฐกิจ การศึกษาและสุขอนามัยของคนในชุมชนโดยรวม เป็นต้น โดยการสัมภาษณ์กลุ่มเช่นนั้น ผู้สัมภาษณ์มักใช้แบบสอบถามที่มีคำถามทั้งปลายเปิดและปลายปิด แต่การสนทนากลุ่มเป็นการอภิปรายมากกว่าจะเป็นการสัมภาษณ์ ขณะเดียวกันการสนทนากลุ่มจะไม่ใช่การระดมสมองจากกลุ่มผู้รู้ โดยความต่างระหว่างการระดมสมองนั้นมุ่งหาข้อสรุปที่ลงตัวเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่การสนทนากลุ่มจะมุ่งหาความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้ร่วมสนทนาเป็นสำคัญ ซึ่งอาจแตกต่างหลากหลาย และไม่จำเป็นต้องสอดคล้องลงรอยกันเสมอไป

อาภา ยังประดิษฐ์ (2552) กล่าวว่า การสนทนากลุ่มเป็นวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐาน วิถีชีวิต ทัศนคติ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวังและพฤติกรรม ใช้สำหรับการเก็บข้อมูลทั่วไป ก่อน – หลังเพื่อนำไปสร้างแบบสอบถาม หรือใช้เมื่อต้องการคำอธิบายหรือรายละเอียดต่างๆ เพิ่มเติม ใช้เพื่อหาคำตอบในประเด็นที่น่าสนใจ เป็นต้น โดยข้อดีของการสนทนากลุ่ม คือ การได้รับข้อมูลอย่างรวดเร็ว ประหยัดเวลา มีการตรวจสอบข้อมูลร่วมกัน สามารถเห็นปฏิกิริยาและสัมพันธภาพภายในกลุ่ม ทั้งนี้ผู้วิจัยมีโอกาสสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกผู้เข้าร่วมสนทนา อย่างไรก็ตามข้อจำกัดของการสนทนากลุ่ม คือ ไม่เหมาะสมกับประเด็นที่อ่อนไหวเป็นความลับ เป็นเรื่องส่วนตัวหรือเป็นเรื่องที่ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม ทั้งนี้ยังพบว่ามีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา กล่าวคือ การดำเนินการครั้งละไม่เกิน 2 ชั่วโมง และจำนวนประเด็นที่กำหนดไม่ควรเกิน 5 ประเด็น หรือ 10 ข้อคำถาม สำหรับการสนทนากลุ่มสมาชิกในกลุ่มไม่ควรเกิน 12 คน ลักษณะของสมาชิกเป็นผู้ที่มีข้อมูล มีประสบการณ์ใน

เรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดี โดยในกลุ่มควรมีลักษณะของบุคลากรที่เป็นกลุ่มคนลักษณะเดียวกัน ทั้งนี้จริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยจะต้องมีมาตรการรักษาความลับ เช่น ปรากฏเฉพาะแต่การบันทึกเสียง และการเผยถึงข้อมูลส่วนบุคคลเท่าที่จำเป็นและได้รับอนุญาตเท่านั้น รวมทั้งการลงนามในหนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย อีกทั้งผู้วิจัยจำเป็นต้องปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาอย่างเคร่งครัด

Krueger (2002) กล่าวว่าการออกแบบและดำเนินการสนทนากลุ่ม มีคุณลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. กลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนา ผู้วิจัยจะต้องคัดเลือกอย่างรอบคอบ จำนวน 5 – 10 คนต่อกลุ่ม แต่ที่เหมาะสม คือ จำนวน 6 – 8 คนต่อกลุ่ม โดยต้องมีลักษณะที่เป็นองค์ประกอบที่เหมือนกัน เป็นกลุ่มคนประเภทที่คล้ายคลึงกันจะต้องจัดซ้ำในการสนทนากลุ่ม

2. บรรยากาศในการสนทนากลุ่มมีความสบาย ผ่อนคลาย กำหนดที่นั่งเป็นวงกลม การจัดให้มีการบันทึกเสียง

3. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มมีความชำนาญในการดำเนินการ โดยกำหนดประเด็นคำถามล่วงหน้า เอื้ออำนวยให้เกิดสภาพแวดล้อมในขณะสนทนาที่เปิดใจตามสมควร

4. กำหนดให้มีการวิเคราะห์เชิงระบบกระบวนการที่สามารถพิสูจน์ได้และการรายงานอย่างเหมาะสม

Krueger (2002) กล่าวถึงความชำนาญของผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มปรากฏตามหัวข้อดังนี้

1. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มมีคุณสมบัติที่เหมาะสม โดยมีความรู้ในหัวข้อหรือประเด็นคำถาม

2. มีผู้ช่วยผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Assistant Moderator) ที่รับผิดชอบ เรื่องการจดบันทึกและ/หรือการบันทึกเสียง

3. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม มีการเตรียมสภาพจิตใจให้พร้อมต่อการดำเนินการ

4. สร้างบรรยากาศและอำนวยการให้การสนทนากลุ่มเกิดความกระชับราบรื่น

5. ใช้ประโยคการสนทนาและจังหวะของการดำเนินการอย่าง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เหมาะสม

6. ควบคุมการโต้ตอบและหมั่นคอยสังเกตอากัปกิริยาของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

7. กล่าวสรุปปิดท้ายอย่างเหมาะสม เช่น การกล่าวสรุปผลและยืนยันผลลัพธ์ที่ได้ การทบทวนวัตถุประสงค์ และสอบทานเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่ยังอาจขาดความสมบูรณ์ การกล่าวเสริมเพิ่มเติมประเด็น (หากมี) รวมทั้งการกล่าวขอบคุณและปิดท้ายการสนทนากลุ่ม

Eliot & Associates (2005) กล่าวเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ปรากฏจากการดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม พบว่าการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนาถือเป็นสาระสำคัญหลัก แต่ทั้งนี้จะต้องจำกัดความเฉพาะส่วนของข้อมูลที่สำคัญ โดยใช้ระบบและกระบวนการที่สามารถพิสูจน์ยืนยันได้ โดยเริ่มจากการดำเนินการถอดความจากเทปบันทึกเสียงของกลุ่มสนทนา การแทรกเข้าของข้อความบันทึกที่มีอยู่ร่วมด้วย จากนั้นทำการถอดความโดยนำข้อความที่ไม่ปรากฏสาระสำคัญออกไป ขณะเดียวกันจะระบุตัวบุคคลจากบทสนทนาที่ปรากฏโดยระบุข้อคิดเห็น ข้อความใดๆ แยกส่วน และชี้ให้เห็นเกี่ยวกับข้อคิดเห็นใหม่ๆ หรือแนวคิดใดๆ ที่ปรากฏจากการสนทนา ทำเครื่องหมายแต่ละแถวจากบุคคลที่เข้าร่วมสนทนาระบุหมายเลขกลุ่ม การสนทนาอภิปรายกลุ่มย่อยหรือการสนทนากลุ่ม ตลอดจนรายละเอียดและวิธีการดำเนินการสนทนากลุ่ม จากที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น จะเห็นได้ว่าวิธีการดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มโดยเฉพาะกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายจะนำมาซึ่งข้อมูลในเชิงคุณภาพ โดยเป็นการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ผ่านประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยได้สรุปรวบรวม เรียบเรียงจากการดำเนินการเก็บข้อมูลในเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์

ปัญญาภิวัฒน์ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปัญญาภิวัฒน์